

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Liber VII. De loco, tempore, & infinitate corporis naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

præfens est, quæque verè ad eam præfentiam, & denominatiuè tantum ad ipsum Christi corpus terminetur.

29.

Ad secundam probationem oppositam respondeo; esto in conuersione Eucharistica sola accidentalis vnio, & præfentia corporis Christi per actionem adductiuam producat, & substantia ipsius corporis denuo improducta sit; hoc tamen non obstante eam conuersionem substantialem esse: quia licet actionem illam adductiuam præsupponat, in ea tamen non consistit, sed in ordine, & relatione successione, cuius fundamentum est substantia panis, & terminus ad quem substantia corporis Christi: ac proinde ea relatio, & conuersio in ea sita substantialis censenda est. Cum autem vnus corpus alteri in eodem loco per actionem adductiuam succedit, nulla ibi conuersio substantialis est: non quia actio eam successione fundans merè adductiuam, & accidentalis est, sed quia absolute nulla ibi conuersio est, eo quod nihil intrinsecum, & reale vtrique corpori commune sit, aut ab vno ad aliud transeat: conuersio autem substantialis conuersionem absolutam includit, & sine ea stare non potest. Quod si conuer-

sio Eucharistica in actione adductiuam formaliter consisteret, vt complures asserunt, non conspicio sanè, qua ratione ea conuersio substantialis defendi posset. Ad secundum, & tertium argumentum pro eiusdem sententiæ posteriori parte supra cap. 2. & 3. factum est satis. Ad quartum etiam respondeo; formam alimenti in animam rationalem per successionem, & ordinem conuerti, vt cap. 3. ad finem probatum manet.

Argumenta pro secunda maiori ex parte efficacia sunt: illudque, ni fallor, manifestè conuincunt, conuersionem aliquam sine desitione termini à quo, aut productione termini ad quem stare posse: quæ altera nostræ sententiæ pars est. Cæterum non conuincunt, nec possunt, conuersionem in alio sensu usurpari posse, in quo sine desitione vnius termini, & productione alterius nunquam stare queat: quæ nostræ sententiæ posterior pars est. Et quidem, quoties conuersio in hoc secundo sensu usurpatur, in eo nec panis, & vinum in corpus, & sanguinem Christi, nec vlla forma in aliam formam, vllumve subiectum in aliud conuerti possunt, vt supra fusè exposuimus.

30.

LIBER SEPTIMVS

DE

Loco, tempore & infinitate corporis naturalis.

TRACTATVS PRIMVS.

De Loco corporis naturalis.

CAPVT PRIMVM.

An Locus, & Vbi distinguantur inter se, & à substantia corporis naturalis, alteriusve rei locata?

I.

QUANTVM mea opinio est, Vbi prædicamentale nihil aliud est, quàm locus cuiusque rei, & è conuerso. Verùm quia neoterici contra communem veterum Philosophorum sententiam tumentur, vbi non esse locum, sed potius entitatem quandam à loco, & re locata distinctam, aut certè in vtriusque complexo sitam: ideo propositam sententiam hunc in modum probo, & confirmo: rem esse alicubi est aliquem locum habere, & eam esse vbicunque est omnem, & quemcunque locum habere: locus ergo, & vbi coincidunt, si communis omnium loquendi, & sentiendi modus spectetur. Deinde, sicut interroganti qualis sit res, responderi solet eam talem esse, v.g. albam, aut nigram: ita interroganti, vbi sit res, responderi solet, eam esse hîc, siue hunc locum habere: at qualitas, & talitas rei, siue forma denominans rem qualem, & forma denomi-

nans talem est omnino eadem: ergo etiam vbi, & locus, siue forma denominans rem vbilibet se habentem, ac forma denominans rem locatam est omnino eadem. Rursus: illud, quo res corporea versus longum, latum, & profundum extenditur, est vbi partium illius, quo nimirum aliæ extra alias sunt: at extensio rei corporeæ quoad longitudinem, latitudinem, & profunditatem, est eius spatium, siue locus: igitur etiam vbi rei eius spatium, seu locus est. Maior indubitata est: minor etià non videtur posse negari, ad eaque respexit ille Met. 3.

Dum spatium victor victi considerat hostis.

Vbi Cadmus extensionem, & magnitudinem serpentis à se interfecti considerans, eius spatium considerare, & admirari dicitur.

Præterea spatium loci est id, quod per motum localem conficitur: at solum vbi rei intrinsecum per motum localem conficitur, ac denuo producit: spatium ergo rei eius vbi est. Minor perspicua est, & statim inferius ostenderetur: maior etiam vsque adeo nota est, vt nihil communius apud omnes dici solet, quàm spatium tot leucarum v.g. tanto, vel tanto tempore confici, aut peragi posse: spatium ergo loci efficitur, atque producit. Tandem locus vt formaliter, ac

2.

ac ratione nostra locus est, ad nullum aliud prædicamentum, nisi ad ubi attingere potest: nec enim locus est substantia, cum hæc prius ratione existat, quam locata intelligatur: nec quantitas, cum locus præsertim Angeli, aut puncti sine duratione partium concipi possit, sine qua tamen quantitas intelligibilis est: quod autem locus non sit relatio, actio, aut passio quis non videat? Locum etiam à duratione, siue tempore rei distingui manifestum est: deinde locum non esse situm rei, vel ex eo constat, quod cathedra v.g. inuariato partium suarum situ locum tamen variare, & modo hic, modo alibi esse possit: denique locum non esse habitum, aut indumentum adeo exploratum est, ut in dubium reuocari nequeat.

3. Porro, an ubi, siue locus aliquis rei admittendus sit, qui accidens quoddam intrinsecum sit, & à substantia rei locatæ realiter distinguatur, haud parum inter Philosophos controuertitur: ipse partem affirmatiuam quæstionis nunc magis communem ut magis veram sequor, eamque hac ratione suadeo: fundamentum ad hoc, ut vere affirmetur, Petrum esse hic, & non alibi, est aliqua entitas à parte rei, alias eiusmodi affirmatio falsa, & absque fundamento ex parte obiecti esset: at eiusmodi fundamentum nec est sola substantia Petri, neque aliquid ei extrinsecum: ergo est aliqua entitas Petro intrinseca, ab eiusque substantia realiter distincta, ac proinde accidens intrinsecum illius. Maior argumenti conspicua est: minor probatur: quod enim substantia Petri sola, & per se ipsam non sit hic potius, quam alibi, sufficiensque fundamentum non exhibeat, ut id de ea affirmetur, inde constat: quia substantia Petri potest existere, quin sit hic potius, quam alibi: quod verò aliquid extrinsecum Petro non constituit necessarium eum hic potius, quam alibi, suaderetur: quia destructa quauis re extrinseca Petro, adhuc Petrus à Deo conseruari posset: tunc autem alicubi esset: non enim nusquam esset: tum quia iuxta plures aduersarios diuinitus etiam impossibile est, rem existentem nusquam existere: tum etiam, quia in eo euentu locum saltem imaginarium, quem antea tenebat, retinere potest; atque adeo non nusquam, sed alicubi esset: ergo iam hic, & non alibi esset, cum tamen nulla res ei extrinseca existeret, cui hanc denominationem acceptam referret.

4. Argumentor secundo: si Deus Petrum, & Paulum reliquis omnibus creatoris destructis conseruaret, alter ab altero distare posset: si enim ante destructionem cæterarum substantiarum vnus Romæ, & alter Methymnæ existeret, certè non ex eo, quod creaturæ destruantur, hoc ipso moueri, & sibi inuicem appropinquare debent; quin potius deficiente medio, per quod motus exerceri possit, immoti necessario permanebunt, tam ergo distantes, ac antea erunt: huiusmodi autem distantia habet aliquod fundamentum verum, & reale; alias non nisi falsò, ac fictitiò intrinsecus distare dicerentur. At hoc fundamentum non est vtriusque substantia; siquidem amborum substantiæ non solum sine distantia, verum etiam quod plus est, inuicem penetratè reperiuntur. Rursus, tale fundamentum non est spatium imaginarium Romanum, ac Methymnense, quod

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

utrumque occupat: tum quia spatium imaginarium non est aliquid verum, & reale: tum etiam, quia vtriusque spatium imaginarium dari potest quodam modo, quin tamen Petrus, & Paulus illud occupent, aut merito illius inuicem distent, videlicet si in aliis spatiis imaginariis existant. Tandem aliqua res extrinseca Petro, & Paulo relationem illam indistantiæ inter vtrumque fundare nequit, cum nihil extrinsecum vtrique tunc existat: reliquum igitur est, ut fundamentum huius relationis sit accidens aliquod intrinsecum Petro, & aliud intrinsecum Paulo: hoc igitur, quod est, Petrum existere in spatio imaginario: ac distare à Paulo non est spatium; ac per consequens est aliquod accidens ab utroque distinctum.

Argumentor tertio: motus localis est vera, & realis actio, ac proinde aliquem terminum verum, & realem habet: at non aliud præter ubi substantiæ rei intrinsecum, eique accidentario superadditum: igitur eiusmodi ubi denegandum non est. Respondent aliqui cum Agidio de Sacrament. quæstione 6. art. 4. dubio 1. terminum motus localis esse coniunctionem rei locatæ cum loco, siue præsentiam vtriusque. Contra tamen: quia vel ea coniunctio est entitas aliqua media inter locum, & rem locatam, & vtrinque distincta; atque ita intentum adeptus sum: vel ea coniunctio, ac præsentia est aggregatum, seu complexum loci, & rei locatæ, atque ita motus localis eam coniunctionem produciens tale complexum realiter produciat: consequens autem est manifestè falsum: tum quia res locata per motum se ipsam realiter non produciat: at ipsa in eo complexo includitur: tum etiam, quia locus, quæ eius complexi altera pars est, si fictus, & imaginarius sit, realiter improducibilis est; si verò realis sit, nempe superficies corporis ambientis per motum etiam produci nequit, cum hic, & nunc ante motum localem existens præsupponatur.

Respondent alij, terminum motus localis esse aliquid reale, non tamen ubi: nimirum quia ille terminus transacto motu statim euangelit, cum tamen eo transacto ubi perseveret. Hæc tamen responsio inutilis, ac ridicula est: nisi enim eiusmodi terminus ubi sit, quid tandem esse potest? nec enim substantia est; alias quoties digittum mouerem, aut oculos circumferrem, aut aërem inspirarem, aut respirarem, toties aliquam substantiam in rebus ponerem: nec etiam quantitas, cum hæc permanens sit, & non more illius termini euangelit: nec etiam qualitas, alias motus localis esset alteratio, contra quam omnes censent: deinde relatio esse nequit, nam si foret relatio maximè rei locatæ ad locum, siue vbicatio, quod tamen hi Authores inficiantur: actio etiam, aut passio esse nequit, cum potius actionis, passionisque terminus: duratio quoque rei motæ esse nequit, cum res localiter immota duret: situs etiam permanens rei, aut habitus non est: talis igitur terminus nihil nisi chimæra est. Adde, quod aduersarij explicare nequeunt, cui vsui deservire possit eiusmodi terminus, quodve munus in rerum natura obeat, nisi velint, eius munus esse terminare lationem, quo nihil absurdius est, cum non ideo aliquid in rebus existat, ut terminet actionem, sed potius ideo datur actio, ut terminus aliquis per eam productus in

Aa 3 rerum

rerum natura existat : illud etiā inintelligibile est , cur eiusmodi terminus statim euanescat. Quare alij tertio respondent, motum localem esse actionem sine termino. Verum manifeste falluntur : manifestum enim est, per motum localem rem locari de nouo, cum hac de causa motus localis appelletur : at rem locari distinguitur à motu locali, siquidem hoc transacto illud permanet : ergo motus localis terminum à se distinctum habet , quicunque , aut qualiscunque demum ille terminus sit.

7. Hinc emergit alia difficultas ; an vbi , siue locus intrinsecus rei sit accidens absolutum, an verò modus eius entitatis , quam afficit ? Mihi longè probabilius videtur, vbi esse accidens absolutum, & non modale : quia absque necessitate nulla forma cum subiecto suo essentialiter connexa, ac per se ipsam ei vnita statuenda est : aliās omnes qualitates, omniāque accidentia modi essent, si sola accidentia Eucharistica excipias , & ne gratia esset qualitas absoluta animæ, nec etiā candor qualitas absoluta quantitatis , si hæc à materia distinguitur : at nulla est necessitas adstruendi essentialē connexionem loci, siue vbi realis cum re locata. Quod enim res sit indifferens, vt sit hic locata, vel non locata parum interest : siquidem sum etiā indifferens, vt sim albus, aut non albus, quin tamen albedo hanc indifferentiam determinans mecum essentialiter connexa sit. Rursus quod vbi sit relatio realis rei locatæ ad spatium imaginarium, & falsum est : quia absque spatio imaginario, omniūque intellectus nostri figmento re ipsa reperiri potest, & quamuis id verum esset, parum aduersariis prodesset, siquidem cognitio est relatio realis ad obiectum, quin tamen intellectui essentialiter adhæreat.

8. Quamuis autem vbi intrinsecum rei sit accidens eius absolutum, tamen vbi cationem rei modum esse verissimilius est : sicut enim se habet calefactio, & calor, ita vbi catio, & vbi ; & quemadmodum calefactio est actio, qua ignis calorem producit, eūque sibi adiungit , ita vbi catio est coniunctio, siue vnio rei cum suo vbi , siue loco : vnio verò indubitanter modus est. Quod si quis vbi cationem, & vbi diiungere, ac separare nolit, & de nominum significatione litem nobis intendat, non grauabor ei concedere, vbi cationem eo modo sumptam rem absolutam esse, parūque refert vtrouis modo in præsentī loquamur.

9. Verum tria hæc statuta tribus potissimum argumentis oppugnari possunt : quorum primum esto. Locus attinet ad prædicamentum quantitatis, ergo non ad prædicamentum vbi. Antecedens est Augustini in Cathegoriis ibi : *ipsius autem quanti aliud est coherens, aliud separatum : coherens est græce ephphania, corpus, locus, & tempus* : quibus verbis similia habet Aristoteles, & passim eius interpretes. Respondeo Augustinum , & Aristotelem id tantum contendere , locum prout constantem partibus extensis quantitatem esse : cum hoc tamen optimè coheret, locum pertinere ad prædicamentum vbi, si consideretur prout immobilis est, & prout rem hic, & non alibi immobiliter constituit.

10. Secundum argumentum sit : res est in loco , è contra verò locus non est in re locata : locus etiā ex communi Philosophorum sententia cum Aristotele 4. Physicor. text. 40. rem locatam conseruat , & non è contra : at hæc ita se habere non

possent, si locus, siue vbi esset accidens quoddam à re locata productum , & in ea receptum. Respondeo : res locata est in accidenti illo intrinseco, non tanquam in loco, sed tanquam in subiecto : quare locus, & res locata in se inuicem diuerso tamen modo sunt , sic creator est in creatura , tanquam in imagine, creatura verò est in creatore velut in causa : sic etiam totum est in quauis sua parte velut in causa, & quauis pars totius in ipso velut in continente reperitur. Cum autem dicitur locus conseruare rem locatam, id intelligendum est de loco non intrinseco, sed extrinseco, & ambiente, per quem influxus corporum cælestium in rem locatam traiciuntur. Tertium argumentum sit : quia si vbi per se ipsum rei vbi catio non vniatur, vnio Petri verbi gratia cum suo vbi erit, & non erit ipsius vbi : non erit, vt supponimus, erit, quia determinat essentialiter Petrum, vt hic, & non alibi sit : cum accidens illud absolutum id munus determinandi non postulet, & abique eo diuinitus reperiri possit. Respondeo ; vnionem Petri cum suo vbi non determinare Petrum, vt sic, & non alibi, velut formam, ac rationem primariam, sed præcisè velut causalitatem formæ, ac rationem secundariam ; vnde non esse vbi , siue locum Petri : qua ratione vnio parietis cum albedine non est albedo, quamuis vnio illa determinet essentialiter parietem, vt albus sit : haud enim talis determinatio ipsi albedini essentialis est. Adice, quod, si distinguuntur vbi & vbi catio, huius, & non illius proprium sit determinare rem al hoc vt sit hic & non alibi : determinare inquam instar etiam formæ.

CAPVT II.

Quotuplex sit locus corporis naturalis , & cuius alterius rei ?

11. Locus variè diuidi solet : in primis enim locus, alius est realis, alius imaginarius : locus realis est, qui entitatem aliquam realem habet, aut rei locatæ velut subiecto inhaerentem , aut ei extrinse circumfusam : spatium verò imaginarium est, quod esse reale nec habet , nec habere potest, perinde enim à nobis concipitur , ac si reuera esset : huiusmodi est interuallum illud, in quo mundum hunc conditum esse, & ab æterno ad eum præsuppositum imaginatur. Propterea autem vbi intrinsecum, & reale non sine respectu ad spatium imaginarium concipimus vt ita extensionem vbitatum realium, earūque situm, positionem, distantiam, atque indistantiam melius explicemus. Nam quo maius, aut minus est spatium imaginarium alicuius vbi realis, eo ipso maius, aut contractius esse ipsum vbi ; & quo etiam magis, vel minus distat vnum spatium imaginarium ab alio, eo magis, vel minus distans esse vnum vbi ab alio communiter iudicare solemus. Hinc constat, nec Deum, nec creaturam propriè ac strictè in spatiis imaginariis esse : aliquid enim reale in nihilo, siue chimæra strictè esse nequit : impropiè tamen ac translatitè tam Deus , quam creatura spatiis imaginariis ad sunt : vnde reiiciendi sunt Authores, qui in præsentī materia aliter philosophantur.

At alij non pauci cum Albertino in Corollaris suis disp. vnica de prædicamento vbi docent, spatium

12.

spatium imaginatum esse interuallum quoddam naturale, & capacitatem quandam corporis receptiuam; unde non esse omnino nihil, non tamen esse aliquid reale, cum existentia omnis entis realis tota aternitate præcesserit: sed potius esse medium quoddam inter ens reale, & rationis; quod tamen à Deo destrui non possit, Deo tamen per impossibile deficiente deficeret, atque adeo ab eo dependet. Plura argumenta contra hanc sententiam confici solent, quæ tamen inefficacia esse à nobis ostenditur in Metaphysica parum à principio, cum sermo fuerit de possibilitate rerum, cuiusque ab existentia distinctione quali quali. Quocirca, iis omnis impugnatur impræsentiarum ea sententia hunc in modum.

13. Siquidem superfluum, & absque fundamento eiusmodi interuallum positum medium inter ens reale, & rationis adstruit: ut enim aliqua res sit hic, & non alibi, utque una res distet ab alia, atque una res localiter moueri queat, sufficit locus intrinsecus, & realis cuiusque rei, cuiusque ubi: ac tunc res aliqua erit hic, cum hoc ubi habuerit: tunc etiam ab alia distabit, cum ubi essentialiter distans ab ubi alterius sortita fuerit: ac demum tunc aliqua res localiter mouebitur, cum ubitates intrinsecas, & reales cum successione, & quasi alternatione mutauerit: ut igitur hæc, & similia verificentur, tale interuallum prope nihil, non tamen omnino nihil frustra adstruitur. Confirmatur: quia una pars eius interualli ab alia distat, vnaque hic, & non alibi est, quin tamen partes eius interualli in alio spatio, aut interuallo à se distincto existant: aliis spatia spatiis in infinitum commixta, & infusa essent: cur igitur hoc ubi ab alio distare, atque hic, & non alibi esse nequeat, quin tamen alterutrum in spatio illo, aut interuallo, nec reali, nec omnino officio existat?

14. Alij docent; spatium imaginatum esse carentias ubitatum: pro quo supponunt, sicut sunt possibiles infinitæ ubitates, quarum alia extra alias quoad locum essent, si existerent; ita similiter actu dari infinitas carentias, quarum alia extra locum aliarum sunt: ita, ut carentia ubitatis *A.* sit in loco solius ubitatis *A.* & contraria ubitatis *B.* in loco solius ubitatis *B.* & sic de reliquis: quamuis enim ubitas *A.* non sit in loco *B.* haudquaquam sequitur, carentiam ubitatis *A.* esse in loco *B.* aliòve quouis spatio: haud aliter ac quamuis ego non sim Romæ, non sequitur meam carentiam esse Romæ; aliàs ego meæ carentiæ in eodem tempore coëxisterem: infinitæ ergo carentiæ ubitatum quæquæ versus diffuse iuxta hanc sententiam sunt spatium imaginatum, ac vastitas illa inanis nullis limitibus circumscripta: ideoque Petrus v. g. est hic, quia huic carentiæ ubitatum aliquarum præfens est: & alibi quia alteri carentiæ præfens est: idcirco etiam Petrus, & Paulus inuicem distant; quia carentiæ, quibus præfentes sunt, certo interstitio essentialiter differunt.

15. Hæc sententia displicet mihi, primò: quia carentia Petri fuit ab æterno, quod qua ratione intelligendum est, inferius constabit: at Petrus non fuit ab æterno: ergo res & carentia rei idem spatium temporis suapte natura non respiciunt: ergo etiam idem spatium loci essentialiter respicere non debent, ac pròinde licet ubitas *A.* v. g.

sit essentialiter in loco *A.* non propterea carentia ubitatis *A.* essentialiter ibidem, & non alibi erit. Rursus: vna carentia est hic, & non alibi, vnaque ab alia distat: at non ex eo, quod tales carentiæ sint in alio loco à se distincto, ut aduersarij fatentur: cur ergo ubi *A.* & ubi *B.* ita comparari nequeant, ut alterum esse hic, & alterum alibi, vnumque ab alio distare possit, seorsum à quouis spatio à se distincto, & re ipsa ad vtrumque præsupposito. Deinde destruere ubitatem realem, & recipere, seu continere localiter rem aliquam sunt munera longe diuersa, ut manifestum est: cur ergo in eandem carentiam ubitatis ab his Authoribus confunduntur? Aut cur ab iis pari ratione producere rem, & eam localiter recipere eidem non assignantur, ita ut actio productiua rei aut eius ubitatis sit simul actio, & locus realis rei; haud secus, ac carentia est destructio ubitatis, & locus imaginarius rei ubicata? Aut cur etiam eadem entitas non sit actio rei, duratio, ubicatio, qualitas, ac quantitas, si hæc à re quanta distinguitur? His iisdem argumentis impugnari possunt ij, qui de possibilitate ubicationum philosophantur ea ratione, qua Authores sententiæ nuper impugnatae de carentiis sentiunt, spatiumque imaginatum ab ubitatum possibilitate indistinctum esse opinantur.

Locus realis extrinsecus ab Aristotele 4. Physicor. definitur superficies corporis ambientis: hinc fit, Deum non esse in loco extrinsecò: ac propterea à multis Patribus, ac Theologis illocalem cum appellari. Hinc etiam fit, superficiem conuexam supremi celi, de cuius spatio inter Philosophos magna lis est, non esse in loco reali extrinsecò, solumque intrinsecè locatam esse. Hinc tandem fit, turrem intrinsecè immotam, atque in eodem situ permanentem, mutare tamen sapissime locum extrinsecum, proptè nimium ventorum vi, aliam, aliamque aeris superficiem mutat, & modo hac, modo illac circumfunditur: è contra vero nauim intrinsecè motam, atque diuerso ubi, situque affectam, eandem tamen aquæ superficiem, eundemque locum extrinsecum aliquandiu retinere posse; videlicet, si prope, ac declinè cursu feratur, nec de fluctu in fluctum agitur: hac ratione homo intrinsecè innariatus plures alias denominationes extrinsecas subit, & nec eandem quam antea famam, aut beneuolentiam, libertatem, aut dominium retinet; atque è conuerso esto intrinsecè variatus sit, eandem tamen denominationes extrinsecas, quas antea interdum terminat, eodemque modo audit, amatur, immeritamque libertatem ac dominium tuetur.

Locus realis intrinsecus est ubi intrinsecum cuiusque rei: hoc autem incircumscriptum, definitum, & immensum diuidi solet. Ubi circumscriptum est, quod partes rei extra se inuicem collocat, ac partibus loci, seu spatij imaginarij commensas esse facit, ita ut vna pars rei locata in parte spatij, & alia in alia existat: definitum est, quod totam rem in toto spatio finito, & totam in qualibet parte eius spatij constituit; immensum est, quo res ubique collocatur. Ubi circumscriptum est proprium creatorum corporum, & diuisibile: definitum est proprium creaturarum spiritualium & indiuisibile: immensum vero solius creatoris. Circumscriptum ita appellatur, quod vi illius vna su-

perficies rei locatæ aliâs interiores ambiat, & circumscribat: definitum vero ita dicitur, quod præcisè habeat rem loco definire, eamque hic v.g. & non alibi constituere, absque vlla tamen circumscriptione, aut situ partium: vbi vero imensum sic nuncupatur, quod modum omnem, atque mensuram excedat. Illud autem animaduertendum est, locum realem sapissimè sumi solere pro solo vbi circumscriptiuo: huius enim defectu docet Augustinus, non solum Deum, & Angelum, verum etiam animam rationalem illocalem esse, & spatio carere: *Videamus* inquit, in libro de quantitate animæ cap. 20. illud alterum argumentum, quale sit, quod per totum spatium corporis tactu sentitur ab anima, quam spatij nullius esse volumus. Eodem modo loquitur B. Claudian. de stat. anim. cap. 17. ibi: *Si localis est anima, multimoda potest sectione comminui, & frequentia comminutionis aboleri: sed quia istud mens sana, ne dicam, doctus, non recipit, &c.*

18.

Porro, materia prima, forma substantialis, & accidentia omnia idem numero vbi, eundemque locum intrinsecum sortiuntur: siquidem penetrantur: ergo in eodem loco, siue ibidem existunt. Dices: ea penetrari non quod idem numero vbi sortiantur, sed quod vbi vnus, & vbi reliquorum sint penetrata, idemque spatium imaginarium occupent. Contra tamen: quia iuxta aduersarios duæ quantitates naturaliter penetrari nequeunt: at vbitates rerum earum quantitates esse ex Augustino, & Aristotele supra ostendimus: Deinde quæ necessitas est tribuendi materiæ, formæ, & accidentibus inuicem penetrantibus diuersum realiter vbi, distinctumque numero locum: quod enim materia prius natura approximata sit agenti, atque adeo prius locum occupet, quam forma substantialis, aut accidentalis sint, nedum in loco sint, tantum arguit vbicacionem materiæ, eiusque vnionem cum loco, siue vbi priorem natura esse quam vbicaciones, aut vniones formæ substantialis, & accidentium cum loco: at quod vbi siue spatium vnus partis prius natura sit spatium, & vbi cæterorum illinc minimè arguitur. Et quidem quod attinet ad accidentia nullum illis proprium vbi esse, ac distinctum ab vbi, quod habent substantiæ, quibus accidentia, expressa sententia est P. Rubij 4. Physicor. tract. de natura loci quæst. 5. num. 74. & seq. Quæ autem in contrarium obijcit contrariæ assertor sententiæ D. Tellez disput. 44. Metaphys. sect. 1. facilia sunt, & absque negotio solui possunt ex dictis.

CAPVT III.

An idem corpus naturale, aliæue res possit diuinitus esse simul in duplici loco adæquato circumscriptiuæ?

19.

Eandem rem in duobus, aut pluribus locis circumscriptiuè esse posse de absoluta creatoris potentia tuentur Alensis, Scotus, Richardus, Maior, Gabriel, Occamus, Marsilius, Adamus, Aureolus, alique plures scholastici antiqui: hanc etiam sententiam tanquam magis idoneam ad hæreses nostri temporis circa mysterium Eucharistiæ profligandas amplexa est vniuersa fœmæ Societas Iesu, eamque multis, & efficacibus ar-

gumentis probat, quæ breuiter insinuare, non fuisse prosequi lubet: tum quia per se clarissima sunt: tum etiam quia à nostris Theologis late expendi solent.

Argumentor igitur primò: plura contraria diuinitus eidem subiecto conuenire possunt, videlicet, calor summus, summaque frigiditas, aut humiditas, & siccitas in supremo gradu: aut quod plus est, assensus, ac dissensus; amor, & odium efficax eiusdem obiecti, vt in Metaph. tract. 12. cap. 1. lib. 7. ostendam: cur igitur vnum vbi circumscriptiuum simul cum alio distanti eidem corpori conuenire nequeat, cum alterum alteri contrarium tantum sit, & neutrum alteri formaliter contradicat, per eiusve carentiam definiatur, sed potius per hoc, quod partes rei locatæ partibus loci commensurent, & singulas partes rei in singulis tantum partibus loci constituat. Secundò: non magis repugnat, corpus aliquod habere duplex vbi circumscriptiuum, quo simul in diuersis locis existat, quam omni vbi circumscriptiuo spoliari: at Deus supernaturaliter potest facere, vt corpus aliquod circumscriptiuè nullibi sit, tantumque definitiuè in loco existat, idque de facto fieret, si Christus in sola Eucharistia aliquandiu esse vellet. Tertiò: non magis repugnat, vnum corpus esse circumscriptiuè in diuersis locis, quam duo corpora esse circumscriptiuè in eodem loco: at diuinitus factum fuit non semel, vt duo corpora in eodem loco circumscriptiuè essent, vt cum Christus Redemptor noster virginea claustra, ianuas obseratas, sepulchri lapidem, ac cælestes orbes omnipotenti sua virtute penetrauit.

Quartò: vnum accidens diuinitus collocari potest in diuersis subiectis; siquidem quod pari admiratione dignum, salua tamen fide negari nequit, accidens sine vilo subiecto diuinitus existere valet: similiter etiam vna forma substantialis in diuersis materiis per miraculum esse potest: cur ergo vnum corpus circumscriptiuè in diuersis locis simul esse nequeat, aut quæ vtrinque disparitatis ratio est. Quintò iuxta non paucos aduersariorum vna natura diuinitus esse potest in diuersis suppositis, altero creato, & altero increato; atque ita eueniret, si Deus naturam Angelicam seipsa subsistentem assumeret. Rursus etiam vna subsistentia, ac suppositalitas in diuersis naturis esse, easque intrinsecè afficere potest, vt ex Dominicæ Incarnationis mysterio exploratum est: ergo similiter, &c. Sextò Angelus naturaliter, & absque miraculo totus est in vno loco, ac totus simul in alio, siue eiusmodi loci continui sint, siue, quod aliis non displicet, discreti sint, dummodo ambo sphaeram adæquatam Angeli non excedant: cur igitur Deus miraculosè nequeat totum corpus hic, ac totum alibi circumscriptiuè collocare.

Septimò: vnus effectus à duplici causa adæquata diuinitus prodire; aut, quod perinde est, in duplici virtute totali contineri potest: quidni ergo & vnum corpus in duplici loco circumscriptiuè. Octauò: corpus Christi de facto habet plures præsentias adæquatas, quibus in diuersis locis existat, & non qualescunque, sed definitiuas, ac supernaturales, vti ex mysterio Eucharistiæ constat: ergo à fortiori corpus Christi plures præsentias adæquatas, naturales quidem, ac circumscriptiuas habere, & merito illarum in di-

20.

21.

22.

ueris locis existere potest: cur sicut præsentia adæquata supernaturalis cum alia adæquata supernaturali, aut naturalis cum supernaturali coherere potest, duæ etiam naturales coniungi, eisdemque corpori diuinitus tribui nequeant: Tandem ex nostris historiis constat S. Franciscum Xauerium Orientis Apostolum in duobus locis circumscriptiue existisse, & eodem temporis articulo in nau, atque etiam in scapha, quas longo interfrementis pelagi tractu disiecerat insana tempestas, multis apparuisse: huiusmodi ergo miraculum non repugnat.

23. Verum Thomista ferè omnes cum Beato Thoma contrariam sententiam tuentur: potissimum eorum fundamentum est, si idem homo verbi gratia posset esse circumscriptiue in duobus locis adæquatis, in vno posset summum calorem ab igne, & in alio summam frigiditatem à niue recipere: item in vno posset mereri, bonitatemque Dei illic propositam super omnia amare, & gratiam suam augere: in alio verò demereri, obiectumque aliquod turpe amare, Deumque odisse, atque in peccato esse. Præterea in vno posset accepto vulnere mori, in alio verò vulneris securus viuere: ac eundem hominem simul esse summè calidum, & frigidum; simulque mereri, & demereri; Deum amare, & odisse; esse in peccato, & gratia; viuere, ac mori repugnat.

24. Respondeo negata sequela: pro cuius intelligentia animaduertendum est, vnionem cuiusuis accidentis cum subiecto, si solum *ubi* excipias, efficere, vt vbiunque existat subiectum, ibi etiam accidens necessario existat; atque etiam, quod consequens est, vt accidens in duobus locis adæquatis existat, si in illis subiectum supernaturaliter collocetur: hac ratione corpus Christi, quod vi verborum sub speciebus sanguinis non constituitur, vi tamen vnionis cum sanguine sub iis collocatur: idemque sanguini respectu specierum panis vsuuenit. Hinc est, vt corpus hic & Romæ existens summè calidum, & frigidum ex natura rei, & absque nouo miraculo esse nequeat, quia caliditas hic ei impressa vi vnionis Romam transfertur, eamque ad temperiem reducit. Hinc etiam est, vt quis hic existens, Deumque amans super omnia, eum Romæ odisse nequeat, quantum peccandi illecebræ illic ei proponantur, quia amor Dei super omnia hic elicitus, meritumque, & gratia cum amore consequens, Romam transferuntur absque vlllo motu, ac vi solius vnionis, atque illic odium Dei demeritum, ac peccatum ab eo auertunt. Hinc demum est, vt quis accepto vulnere, hic mortem oppetens, Romæ etiam necessario moriatur, eo quod vulnus hic ei inflictum, non solum hic, sed etiam vbiunque noceat, & nusquam non lethale sit.

25. Addiderim, nullam esse repugnantiam in eo, quod idem numero homo sit summè calidus, & frigidus, Deumque efficaci odio, & amore prosequatur: innumeris etiam Theologi probabiliter defendunt, gratiam componi posse diuinitus cum peccato, actumque demeritorium cum alio, quantum est de se meritorio: aliqui etiam cum P. Suarez tuentur diuinitus fieri posse, vt idem numero homo in eodem temporis momento hic uiuat, & Romæ moriatur; quod etiam probabile est, si mors non pro carentia, & destructione formæ vitalis, aut eius vnionis sumatur, vt à multis

sumi consuevit, sed solum pro separatione formæ vitalis, eiusque vnionis à corpore quoad locum; ita vt nihil aliud sit corpus hic viuens mori Romæ, quam formam vitalem antea informantem tale corpus vbiunque locorum, incipere Romæ illud non informare, cum tamen alibi illud informat.

Pater Valquez tom. 3. in 3. part. disput. 189. Thomisticam sententiam alio argumento tuetur: nam lapis, inquit, si posset esse supernaturaliter in duplici loco adæquato circumscriptiue, posset etiam naturaliter esse in duobus locis adæquatis circumscriptiue: consequens est falsum: ergo &c. Probat minorem: quia si idem lapis super duas columnas circumscriptiue existat, sublati columnis lapis ille naturaliter descendet, suoque pondere vtroque deorum feretur: ergo naturaliter duplicem locum adæquatum de nouo acquireret. Aliqui cum P. Hurtado respondent: lapidem in eo euentu minimè descensurum, motumve vllum subiturum. Sed immerito: nam, quæ esset innata lapidis grauitas, necnon immanis, & bruta moles, in aere pendere, locumque superum sibi contrarium naturaliter retinere non posset: deorsum ergo ferretur, nisi eius naturæ, & exigentiæ Deus nouo miraculo contrauenire statueret. Alij respondent; futurum esse, vt lapis in eo euentu vtroque descenderet, ac duplicem locum adæquatum duplici motu acquireret; tamen si autem absque nouo miraculo, imò supposito priori miraculo naturaliter id eueniret, haud quam tamen motus ille in duplicem locum adæquatum lapidi absolutè, & simpliciter naturalis foret, utpote qui non fieret viribus solius naturæ, sed tantum viribus naturæ eleuata, atque in duplici loco per miraculum antea constitutæ. Hæc etiam solutio non placet: quia non magis conferunt ad duas vicationes adæquatas denud acquirendas duæ aliæ præuix, quam ad summum calorem acquirendum solius ignis præsentia; & ad acquirendam summam frigiditatem solius niuis: at corpus solo igne hic ei applicato, ac sola niue hic ei applicata, non propterea absque nouo miraculo summè calidum, ac simul summè frigidum euaderet, vt supra ostensum manet, & huius solutionis Authores fatentur: ergo similiter, &c.

26. Quare missis his, & alijs solutionibus; respondeo primò per instantiam: siquidem lapis definitiue existens super duas columnas, iis substractis deorsum descendet pro innata sibi grauitate: ergo duos locos adæquatos naturaliter comparare poterit, si quid argumentum contrarium valet. Eadem instantia fieri potest in Angelo duos locos adæquatos definitiue occupante: proculdubio enim naturaliter se mouere posset. Deinde absolute respondeo, futurum esse, vt lapis in eo euentu in centrum rueret, ac deorsum descenderet: Deum autem liberè determinaturum versus quam partem descensus fieret, eo quod versus vtramque fieri non posset; vnus autem potius, quam alterius potior ratio ex parte creaturæ non esset: hac ratione Deus determinat actiones causarum secundarum quoad indiuiduum, quia causæ secundæ quoad indiuiduum indifferentes de se sunt: ergo cum causa aliqua secunda miraculo aliquo præsupposito quoad speciem indifferens fuerit, Dei partes tunc erunt determinare cuius speciei actionem elicitura sit.

Obijciunt

28.

Obiiciunt tertio aduersarij: si idem corpus esset in duobus locis circumscriptiuè; profecto distaret; & non distaret à seipso: distaret quidem; quia loca quæ occuparet, inter se haberent distantiam: quo pacto duo corpora idè de facto distant inuicem, quia loca distantia replent. Rursus, non distaret corpus illud à seipso, quoniam distare non possunt, nisi quæ distinguuntur: positio autem corporis in duobus locis circumscriptiuè non faceret illud à seipso distingui: haud enim eius essentiam variaret. Obiiciunt quarto; fore ut corpus circumscriptiuè positum in duobus locis posset, & non posset tangere seipsum. Quod non posset semetipsum tangere perspicuum est: contactus enim est duorum extremorum, & essentialiter ad aliud, instar cæterarum relationum realium. Quod è contrario posset illud corpus se tangere non minus exploratum esse videtur: nam si potest esse in duobus locis adequatis circumscriptiuè, quidni in locis contiguis? Eo autem ipso quod occuparet circumscriptiuè loca contigua, non posset non se tangere, siue non sibi esse contiguum: cum contiguitas corporum à contiguitate locorum, in quibus sunt, dicatur.

29.

Obiiciunt quinto; fore ut illud corpus esset, & non esset extra quemlibet eorum locorum, in quibus existeret circumscriptiuè: in primis enim non esset illud corpus extra locum *A.* v. gr. quia reuera esset in illo, adeoque intra illud: deinde esset extra talem locum *A.* quoniam esset in loco *B.* distincto, & extra iacente. Obiiciunt sexto; illud corpus esset æquale, & simul inæquale vtrilibet eorum locorum totalium, in quibus existeret circumscriptiuè. Aequalitas patet: quia quilibet eorum locorum esset locus adequatus eius corporis: omnis autem res locata locum suum adequatum æquat, siue, quod eodem redit, ei æqualis est. Rursus inæqualitas eius corporis ad quemlibet eorum locorum, de quibus sermo est, suadet: quia esset æquale duobus illis locis simul sumptis: ergo alterutri seorsim inæquale, eoque maius, magisve protensum: consequentia est euidens: quod enim est æquale collectioni, nequit non esse inæquale cuius parti talis collectionis, quo pacto quia sex homines v. gr. & sex Angeli sunt numero æquales, hoc ipso sex homines inæquales numericè sunt respectu trium Angelorum, eosque sin minus perfectione, saltem multitudine superant. Antecedens probatur: quia corpus, quo de loquimur, simul occuparet duo loca totalia circumscriptiuè, iisque commensuraretur: esset ergo iis simul sumptis æquale: qua ratione, quia anima rationalis occupat totum spatium nostri corporis, ei sanè æqualis est, illudue exæquat. Obiiciunt septimo; vbi talis corporis fore, & non fore circumscriptiuum: fore quidem, ut supponitur: non fore, utpote quod huic loco corpus non circumscriberet, sed illud in alio esse pateretur. Postremo obiiciunt: si corpus aliquod esse posset simul in duobus locis adequatis circumscriptiuè, sanè & posset esse in infinitis; imò & in omnibus, seu, quod perinde est, vbique: consequens est absurdum: quid enim id esset, quam immensitatem Dei propriam communicari posse alicui creaturæ? Quid item, quam corpus illud esse quantitatis finitæ, & simul infinitæ: illius, nempe finitæ, quia ipsam finitum entitativè, &

essentialiter est, finitæque versus maximam partes habet: infinitæ verò, quia infinitum, imò & omnem locum circumscriptiuè replet, quod absque infinitate quantitatis, haud potest intelligi.

Hæc tamen argumenta in mysterio Eucharistiæ, ac multiplici vbitate definitiua corporis Christi clarè instantur, & (nisi valde fallor) talia sunt, de quibus in hæc B. Claudiani Episcopi lib. 3. de statu animæ cap. 11. verba fari iure possum: *Eo mihi met hisce inanibus respondere admodum laboris est: quia nihil isthic est, cum quo congregari: nihil quod medullitus eruiam: nihil est, cum quo certauisse exercitatio: nihil profecto est, quod vicisse victoria sit.* Verum quia nonnullis scholasticis placent, idcirco libet iis ex ordine respondere. Ad primum ergo eorum, & respectu superiorum tertium dicendum est, non idè quæuis duo corpora de facto distare, quia loca occupant inter se distantia; sed quia præter locorum distantiam, distinctionem habent entitativam: eiusmodi autem distinctione à seipso careret corpus circumscriptiuè positum in duobus locis adequatis: unde ex tali eius positione non sequeretur, quod distaret à se ipso, sed tantum quod non distaret. Sic duæ animæ rationales, quarum vna hic existat in spatio vnus palmi, & altera Romæ in spatio alterius palmi, distarent à se inuicem, tametsi ambæ existerent in duobus locis tantum inadæquatis: & tamen vna, eadèque anima de facto existit in duobus locis inadæquatis inter se distantibus, nempe in spatio capitis, & spatio pedis, quin propterea distet à seipsa: similiter ergo, si loquamur de duobus locis adequatis inter se distantibus, duo corpora in illis circumscriptiuè posita, eo ipso distabunt; si tamen vnum in illis ita collocetur, non ob id censeretur poterit à se ipso distans, aut separatam.

Ad quartum argumentum contrarium dicendum est, fore tantum ut corpus in duobus locis contiguis circumscriptiuè existens se non tangeret; defectu nimirum distinctionis à seipso: nec referret, loca, in quibus esset, esse contigua: nam etiam est in temporibus sibi veluti contiguis, & immediate succedentibus: & tamen non propterea sibi ipsi quoad durationem, aut temporis spatium succedit: sicut ergo defectus distinctionis, ac multipliciter realis tollit ab eo relationem successionis respectu sui ipsius; quidni & in euentu nostræ disputationis tolleretur ab eo relationem contiguitatis? Ad quintum dicendum est, fore ut corpus illud per vnā vicationem circumscriptiuam adequatam esset extra locum *A.* v. gr. & per aliam non esset extra eum locum, sed potius in illo, aut intra illum: in hoc autem nullam esse contradictionem, ut est sponte sua manifestum. Sic dum raptus est Paulus ad tertium cælum, uti refertur epist. 2. ad Cor. 12. Eius anima fuit fortassis extra illius corpus per vnā vicationem, ut constat ex illis ipsiusmet Apostoli verbis: *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore, nescio, sive extra corpus, nescio: Deus scit) raptum huiusmodi usque ad tertium cælum.* Vbi particula extra localem, & veram extraneitatem sanctissimæ illius animæ respectu sui corporis, & non solam imaginariam, aut intellectualem significat; cum totus raptus fuerit realis, verusque, & non imaginarius, ut tanquam magis probabile

30.

31.

bile tueretur noster Cornelius à Lapide, & alij quidam interpretes in hunc Pauli locum. Deinde eadem anima Pauli fuit per vnionem, & aliam vocationem intra eius corpus, & non omnino extra illud, vt docet B. Thomas 2. 2. quæst. 175. art. 5. & quidem alioqui Paulus non raptus fuisset, sed mortuus. Similiter ergo in præsentī, &c.

32.

Ad sextum argumentum contrarium dicendum est, corpus quidem æquale esse loco, in quo est quantitatiuè, vt docet Aristoteles apud P. Suarez tom. 3. in 3. part. disputat. 48. sect. 4. §. *Septima ratio*: at æqualitatem loci, & corporis locati duplicem esse: aliam aptitudinalem, aliam actualem; actualis est, quia corpus occupat totum locum, & non maiorem; locusque continet corpus aliquod, & præter illud, nulum aliud: quare in actu secundo corpus excedit locum, nec è conuerso exceditur a loco. Aptitudinalis æqualitas est, quia corpus aptum est occupare locum aliquem totum, eumque solum, & locus aptus etiam est continere corpus, & excepto eo corpore nullum aliud: cum autem huiusmodi aptitudo alia sit naturalis, alia obediencialis; consequens est, vt prædicta æqualitas aptitudinalis subdiuidenda sit in naturalem, & obediencialem. Qua autem ratione diuisa ac subdiuisa est æqualitas loci, & corporis locati, eadem ratione diuidi debet, ac subdiuidi inæqualitas ei opposita. Quibus constitutis, corpus positum circumscriptiuè in duobus locis adæquatis, esset iis simul & collectiuè sumptis æquale, æqualitate actuali siue in actu secundo, & ex consequenti cuilibet eorum seorsim inæquale, inæqualitate similiter actuali. Caterum esset hoc non obstante cuilibet æquale, æqualitate aptitudinali naturali: quia naturaliter esset capax & aptum, quemlibet eorum & non alium replere; similisque aptitudo in loco ei responderet: contra verò illis simul sumptis foret inæquale hoc genere inæqualitatis aptitudinalis naturalis, de quo loquimur. Itaque vno sensu esset alterutri seorsim æquale, & alio inæquale; & sic non sequeretur contradictio, quæ obicitur in argumento. Quod autem quilibet eorum locorum esset adæquatus locus eius corporis non argueret, dari æqualitatem inter vtramque, actualem vtique, quam inter illa hucusque negauī: quia nimirum eodem modo dicendum est, quemlibet eorum locorum fore adæquatum locum eius corporis, adæquatione dumtaxat aptitudinali naturali, siue in actu primo; secus verò adæquatione in actu secundo. Et quidem argumentum manifestè instatur in penetratione duorum corporum in eodem loco: hic enim locus iuxta doctrinam, & modum arguendi aduersariorum esset æqualis alterutri corpori, quia esset alterutrius locus adæquatus; & simul esset alterutri inæqualis, quia esset æqualis duobus corporibus simul sumptis: vnde & cuius seorsim inæquale: quod ergo hic responderint aduersarij, id dictum putent ad argumentum, quos nos impetunt.

33.

Ad septimum argumentum contrarium dicendum est, quodlibet vbi corporis in duplici loco adæquato collocati, eo modo quo collocari posse defendimus, fore circumscriptiuum: quia eius vi vnæ superficies corporis alias ambi- rent, ac circumscriberent: iuxta dicta à nobis

supra cap. 2. huiusmet tractatus. Sed fac, vbi circumscriptiuum tale dici, eò quod corpus ita huic loco circumferbat, vt non permittat, illud non esse in alio: sane hoc ita intelligendum est, vt habeat solum naturaliter non permittere positionem corporis in alio loco: quidni ergo posset corpus, non obstante eius vbi circumscriptiuo in hoc loco, esse miraculosè, ac supernaturaliter in alio? Ad postremum dicendum est; quamuis ex nostra sequatur sententia, quod corpus aliquod esse possit vbique, at in hoc consequenti nullam esse absurditatem: Haud enim inde vterius fiet, corpus vllum posse habere immensitatem, siue durationem Dei propriam: quia immensitas Dei importat esse vbique à se & imparticipatè, quod omni creaturæ tum corporeæ, tum etiam incorporeæ omnino repugnat. Rursus ex eo consequenti, quod admittimus, nequaquam sequeretur, corpus entitatiuè finitum habiturum, si esset vbique, quantitatem simul finitam, & infinitam; si fortè quantitas à substantia corporis quanti supponatur distincta: nam, vt entitas corporis, cesset finita sit, vbique poni potest, ita etiam huic eius positioni minimè repugnat, quod quantitas illius sit dumtaxat finita, & neutiquam infinita.

CAPVT IV.

De vacuo corporis naturalis.

34.

Postquam de loco corporis naturalis egimus, reliquum est, vt de eius vacuo nonnihil dicamus. Vacuum ergo est locus omnis corporis expers, naturaliter tamen aptus illo repleri: extra superficiem supremi cœli vacuum propriè dari censéo, ibi enim est locus imaginarius, & intercepto quedam infinita omnis corporis expers, tamen naturaliter capax: cur enim Deus alium mundum extra hunc, imò infinitos condere nequeat? Caterum intrà latera huius vniuersi vacuum naturaliter repugnare plerique Philosophi tenent, præter Democritum, Epicurum, ac nouissimè Turnebum, aliòsque paucos, qui facillè impugnari possunt, in hunc modum. Non magis repugnat, eundem vniuersi locum duo corpora inuicem penetrata suscipere, quam aliquem locum omni corpore vacuum esse; sicut non magis repugnat, eandem materiam duas formas substantiales suscipere, quam omni forma carere: at illud prius naturaliter repugnat: ergo & hoc posterius. Minor quamuis ab aliquibus referente Alexandro opusc. de mixtion. & Fernelio lib. 2. suæ Physiologiæ negetur, à nobis tamen supra probata est, cum de raro, & denso ageremus, ac modo ostenditur vulgari, ac notissima experientia, quam his verbis proponit Greg. Nissenus lib. de resurrect. & anima; *Amphora admodum stagno non statim repletur, sed prius coactio intus aëre concanum sursum tollente innatat, quoad haurientis manu amphora pressa in fundo fuerit, ac tunc per os accipiat aquam: quo facto ostenditur, quod nec antequam aqua repleret, vacua esset: nam pugna quedam duorum elementorum cernitur, dum aqua, quæ propter grauitatem vi in concanum irrumpit, aër vero qui in concano interceptus deprehenditur per idem os in contrarium circa aquam coarctatus*

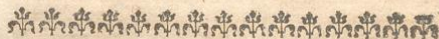
constrictus dilabitur, ac retro suus adeo, ut per hunc quasi interrumpatur, & impediatur; ac vi spiritus refracta, reciprocaturque, ac spumans, quasi è conchylio sonum edat.

Argumentor secundò à posteriori: siquidem ob id aqua per angustæ fistulæ meatus contra propriam inclinationem ascendit; è contrario verò eademmet aqua per vasis superius occlusi inferiora foramina iuxta propriam inclinationem non descendit, ne utrobique detur vacuum in vniuerso, aut aëre fistulam deserente, & aqua in eius locum non succedente, aut aqua per vasis fundum elabente, & aëre eius locum non occupante. Rursus, latera folium nulla vi separari possunt, si aëri ingressus ad replendum vacuum prohibeatur. Præterea, si tabula plana super aquam expansa vndeque simul eleuetur, aquam sursum attrahet, ne inter aquam, & tabulam vacuum detur breuissimo tempore, eo videlicet, quo locum aquæ ingredi tardaret. Superius etiam ostendimus, cum de raro, & denso ageremus, quatenus hyberno tempore vasa vacui cuitandi causa rumpantur; & quatenus, etiam caro agrotantis adhibitis cucurbitulis eadem de causa sursum intumescat.

36. Argumentor tertio à priori: si vacuum daretur in rerum natura, impediretur influxus cælorum in hæc inferiora, & sublunaria, eo quod accidentia per vacuum traici, & absque subiecto diffundi nequeant. Quod autem aliqui respondent, posse cælos non influere in hæc inferiora per modicissimum tempus; cur enim inquirunt, lapis absque influxu cælorum illicò annihiletur? Ergo iam tantillo tempore vacuum in rebus dari poterit. Hoc inquam, non satisfacit: quia quemadmodum reliquum corpus sine influxu capitis, cælique sui, ne per breuissimum tempus conseruari potest, abscissoque capite illico exanimatur: ita similiter probabile est, mundum hunc inferiorem, & quamuis eius partem absque cælestis mundi influenza ne minimo quidem temporis spatio conseruari posse. Nec magis satisfacit aliorum solutio, videlicet dato vacuo cælos non directè, sed obliquatis radiis, ac versus latera insinuat in mundum sublunarem operaturos: namque quemadmodum obiectum nequit emitte species suas ad potentiam nisi recto itinere, quo fit, ut manu inter visum, & obiectum interiecta defectu influxus directi visio conseruari nequeat: ita similiter probabile est, cælum non nisi linea recta qualitates ad mundi inferioris conseruationem necessarias demittere, & si quas linea indirecta infundit, eas ad nullius corporis sublunaris conseruationem sufficere. Qui plura velit de naturali impossibilitate vacui intra lunæ cauum, is adeat D. Hurtad. disp. 14. Physicor. sect. 6. & Conimbricens. lib. 4. Physicor. cap. 4. quæst. 1. art. 2.

37. Dubitabis primò: quæ sit causa motus illius, quo graui, & leui, impediende vacuo, contra propriam inclinationem extra proprium centrum feruntur? Respondeo, causam, quæ locum euacuat, ab eoque corpus expellit, ad eundem locum replendum corpora vicina attrahere: hinc est, ut qui tabulam ex aqua attollit, maius pondus sentiat, quam si eam aliunde veheret. Probabile etiam est, ipsa corpora graui, & leui saltem partialiter se se mouere ad replendum vacuum, cum motus ille communi bono deser-

uiat, ea verò ad commune bonum innatam inclinationem habeant. Dubitabis secundò: an possit exerceri motus localis in vacuo? Respondeo affirmatiuè: quia motus localis suapte natura terminatur ad vbi intrinsecum rei: at vbi intrinsecum in vacuo continuè produci potest: ergo & motus localis. Minor suadetur: superficies supremi cæli suum vbi intrinsecum habet, illudque sempiterna conuersione variat: at tale eius vbi non in loco reali extrinseco, sed in vacuo producit. Dubitabis tertio: motus in vacuo factus quam durationem haberet? Albertus, Ariminenis, & alij docent, motum in vacuo per actum non tempori, sed instanti mensuratum iri. Cæterum mihi probabilius videtur, non nisi tempore successiuo rem per inane moueri posse: ita Scotus in 2. quæst. 9. B. Thomas in 4. distinct. 44. quæst. 2. art. 3. & vtriusque non pauci sectatores: item ex nostris Hurtadus citata disputat. 14. Physicor. sect. 6. num. 60. Conimbric. 4. Phys. cap. 9. quæst. 4. & 5. Bartholom. Amic. tractat. 21. quæst. 4. dub. 1. artic. 2. Cardinalis Tolet. cap. 9. quæst. 9. & Tellez disp. 32. sect. 5. Huius autem sententiæ, quam ut verior rem amplectimur, ratio est: quia terminus à quo, & terminus ad quem motus in vacuo facti inuicem distarent: quis enim neget polum Arcticum, & polum Antarcticum eandem, quam nunc, distantiam habituros; tamen corpora inter eos existentia perirent, solumque immanem quandam vacuitatem post se relinquerent: Igitur ob hanc distantiam motus in vacuo factus tempore egeret, ut à termino à quo ad terminum ad quem perueniret.

TRACTATUS II.

De tempore corporis naturalis.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex sit tempus, seu quando corporis naturalis & cuiusuis alterius rei?

1. **Q**UÆ de loco, siue vbi supra differuimus, magna ex parte tempori, siue quando prædicamentali possunt accommodari. Quemadmodum enim vbi rei cuiusuis eius locus est, & è conuerso, ita similiter quando rei nihil aliud est, quàm eius tempus, siue quæuis duratio, aut mora, quam in existendo trahit: ita tamen, ut quoduis instans eius moræ, quando rei non raro appelletur: haud aliter ac etiam quoduis punctum loci interdum locus vocatur. Hac de causa rem esse aliquando, aut quodocunque perinde est, ac eam in aliqua, vel in omni temporis, alteriusue durationis differentia existere. Et quidem hoc argumento iam olim vsus est B. Damascenus cap. 38. Dialect. ad probandum nobiscum, quod tempus, & quando rerum non distinguantur inuicem. En eius verba: *Quando tempus ostendit: interroganti enim, quando factum est hoc, dicimus, anno præterito antepreterito, que tempus significant.* Confirmatur: non est, cur potius

potius sint idem locus, & ubi rerum, quam earum tempus, & quando: at quod illarum locus, & ubi sint idem, & probatum est à nobis cap. 1. tractat. præced. & est expressa sententia B. Damasceni citato cap. 38. Dialect. in hæc verba: *Vbi locum significat: interroganti enim, ubi est ille: dicimus in domo, in ciuitate: hæc autem locum significant: Ergo, &c.* Quæ cum ita sint, probare non possum, quod docet Gilbertus quando significare relationem ex temporis incidentia telictam, non verò tempus ipsum.

Duratio autem, alia est realis, alia imaginaria: hæc nec in interuallo successiuo medio inter ens reale, & omnino nihil, nec etiam in carentiis, aut possibilitatibus durationum consistit, vt sentiunt hi, qui tractata præcedenti, seruatæ proportionem de loco imaginario, philosophantur; quin potius talis duratio imaginaria est merum nostri intellectus figmentum, quo ad explicandas durationes reales vtimus: vt supra in simili docuimus. Porro intellectus sæpè fingit, vt res non fictas, sed veras non solum intelligat, verum etiam, quod plus est, exequatur: aut non Deum repugnare, Spiritum sanctum non procedere à filio, & vtrumque simul cum Patre agere necessitate naturæ, intellectusque, & consilio carere, aliæque plura cōfingimus, vt ex his conditionibus fictis, & impossibilibus eius perfectiones melius colligere possimus: An non etiam artifex paruam quandam, imaginariamque domum, & exiguum idolum fingit, sibi que proponit, vt veram, amplamque domum moliri possit? Mirum igitur non est, quod noster intellectus similibus de causis fingat spatia imaginaria temporis, & loci, ad quæ proculdubio respexit Seneca epist. 8. ibi: *Sextum genus est eorum, quæ quasi sunt tanquam inane, tanquam tempus.*

Quod autem duratio non solum perfecta, cuiusmodi est æternitas, & æuum, sed etiam imperfecta, cuiusmodi est tempus, ens reale sit; ac proinde alterum nostræ diuisionis membrum teneat, facile ostendi potest aduersus quosdam Philosophos, quos tacitis nominibus refert Peregrinus lib. 2. c. 12. siquidem ubi rei est verum ens reale: ergo & quando, siue duratio. Deinde: si qua ratione duratio præsertim temporalis ens reale non esset, maxime quia partes eius numquam præsentibus esse possunt, sed aut præteritæ, aut futuræ necessario sunt, solumque instans aliquod indiuisibile earum præsens esse potest, vt aduersarij nobis obiciunt: at hæc ratio nulla est: tum quia iuxta illam motus successiuus localis inter non entia connumerari deberet: tum etiam quia, vt partes temporis sint entia realia, satis est, vt successiuè existere possint, atque per nunc præsens copulentur; opus verò non est, vt simul, ac permanenter existant, præsentisue quoad esse ipsis intrinsicum aliquando sint. Tandem hæc ipsa sententia constat ex communi hominum omnium existimatione, & locutione, cui fauet sacra pagina 1. Genes. ubi dicitur: *Deus fecisse luminaria in firmamento caeli, vt essent in signa, & tempora, dies, & annos:* Quibus verbis temporis interualla tanquam entia realia, & à Deo facta exprimuntur. Rursus: duratio alia est intrinseca vel per vnionem, vel per identitatem rei duranti: alia verò est vtroque modo extrinseca, vt cum sexaginta anni, siue conuersiones solares alicuius vita, siue duratio dicitur. Præterea duratio interdum cum ubi proportionem habet, & est quando rei, quo-

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

tièque à substantia rei distinguitur, eius accidens absolutum est ob eas rationes, quibus supra ubi esse accidens absolutum statuimus: interdum verò duratio cum vicatione proportionem seruat, & est vnio illa, qua res tempori suo coniungitur, in illoque existit: haud aliter ac vvicatio est vnio rei cum spatio loci: quare sicut vvicatio est modus, ita similiter duratio in hoc sensu accidens modale est, eo ipso, quod à re durante distinguitur.

Tandem duratio in tempus, æuum, & æternitatem dissolari solent: tempus est duratio vtrinque finita, & principio, ac fine prædita, vt dies, annus, sæculum, &c. Quò spectare videtur illa temporis descriptio, (& qualis qualis explicatio ab Aristotele lib. 4. Phys. tradita) tempus est numerus motus secundum prius, & posterius: quod enim hæc non sit propria definitio, ostendo primò: quia numerus est formaliter quantitas discretæ, si à rebus abstractus sit, vt cum binarium, vel ternarium, vt sic concipio; vel numerus formaliter est quantitas continua, si rebus non quibuscunque, sed vnitis concretis sit, vt numerus binarius, vel ternarius partium continui: at tempus formaliter, ac ratione nostra ad neutram quantitatem attinet, sed potius ad prædicamentum quando: tempus ergo per numerum, velut per rationem formalem explicari, proprièque definiri nequit. Rursus: motus localis successiuus quatenus talis pertinet ad prædicamentum actionis: at tempus non est ratione nostra actio: ergo nec motus, ac proinde per eum definiri nequit. Vltèrius possibilibus est duratio indiuisibilis, essentialiter affixa vni horæ: v.g. ea autem duratio esset tempus, nec enim æuum, aut æternitas esset: at partes numerabiles actusque distinctas, & successiuas non haberet: data ergo explicatio temporis numerum, & successionem partium ei attribuens omni temporis etiam possibili non conuenit, sicuti ad definitionem oportet, sed dumtaxat temporis existenti, sicuti ad qualem, qualem descriptionem sufficit.

Æternitas est duratio vtrinque infinita, omnique principio, & fine carens: huiusmodi est duratio Dei, necnon ea, qua res ab æterno creata nunquam desineret. Porro æternitas trifariam sumi solet, propriè, propriè & communiter, siue impropriè: æternitas propriè sumpta à Boëtio definitur interminabilis vitæ tota simul, ac perfecta possessio: totalitas simultanea, siue simultas totalis denotat, id, quod hac ratione æternum est, omni successione carere. Perfecta verò possessio denotat, illud non solum in suo esse, sed etiam in quouis prædicato sibi intrinseco, & quouis actu immanenti ea successione carere: interminabilitas autem denotat, illud non solum successione, & mutatione omni carere, sed etiam eius incapax esse, & ens omnino necessarium, & immutabile esse: æternitas propriè sumpta est duratio carens principio, & fine mutationis tamen in suo esse, suisque accidentibus capax: æternitas impropriè sumpta modò significat æuum, siue durationem aliqua sui parte finitam: qua ratione iusti in vitam æternam, & reprobi in ignem æternum abituri dicuntur, modò verò significat tempus vtrinque finitum, longissimè tamen duraturum. Qua ratione in Scripturis posteros Abrahami terram promissam æternum possessuros, secundus circumcisionis fore æternum, montes etiam & colles esse æternos, aliæque similia perhibentur.

Bb

Æuum

Æuum est duratio inter aternitatem, & tempus media: ac partim finita, & partim infinita; quæque vel incipit, vel aliquando desinit, si tamen incipit, nunquam desinet, aut si desinet, nunquam incipit: qua ratione Angelus, & animus durat, nec non creatura, quæ ab æterno usque ad hoc instans extitisset. Hæc est æui prima, ac propria significatio: improprie tamen significat tempus, ut cum res corruptibiles, atque adeo tempori commensuræ, longæ aut brevæ dicuntur: atque æuum ita accipere videtur Maro 2. Æneid. ubi de Anchise Troiani incendij flammis eripi nolente, ac laborem fugæ recusante sic fatur.

Vos, o quibus integer æui

*Sanguis ait, solidaque suos stant robore vires,
Vos agitate fugam.*

Et verò, quamvis vna tantum sit æternitas realis, ea nimirum, quæ Deo convenit; cæterum tempus, & æuum pro rerum creaturarum multiplicitate multiplicatur, nullaque creatura est, quæ ut proprium locum, sic etiam proprium tempus, aut æuum, peculiarémque sibi durationem non fortitur: quapropter ut expendit Augustinus lib. 11. Confession. cap. 23. *Pugnante Iosue sol stabat, & tempus ibat, quo videlicet pugna illa gesta, atque finita est; cessante etiam orbium cælestium motu, si roueretur rota signi per suum temporis spatium circulos gyrosque suos efficeret.* Tametsi autem plura sint tempora, tum intrinseca rebus, tum eis extrinseca, quæ aliorum temporum mensuræ esse queant, tamen tempus illud, quod corpora cælestia motu suo conficiunt, propter eius uniformitatem, perpetuitatem, ac notissimam omnium alternationem, aptissima durationum omnium mensura est, ac proinde præcipue, & per antonomasiam tempus appellatur: atque in hoc sensu vnum tantum esse tempus cum Aristotele reliqui Philosophi tenent. An autem æuiternorum omnium vnum etiam æuum detur, haud adeo constans est: Thomistæ enim cum B. Thoma 1. part. artic. 6. docent, æuum supremi Angeli esse mensuram æternorum omnium: alij verò eorum tenent, æuum animæ Christi rationem illam mensuræ sibi vendicare. Scotistæ cum principe suo 2. sententiar. d. 2. docent, æuum supremi Angeli metiri durationem Angeli sibi proximi, & huius etiam æuum durationem alterius sibi proximi, & sic dereliquis servato ordine. Cæterum Occamus, Durandus, Gabriel, Henricus, & Egidius probabilius sentiunt, nullum esse æuum reale, quod æuiternorum omnium mensura præcipua, ac potissima sit, ac per antonomasiam æuum dici mereatur: ratio huius est, quia nullum est æuum, quod aliis omnibus magis perpetuum, ac stabile, magisque uniformius, ac notum sit: tam enim perpetuò, ac stabiliter duratura est anima minimæ perfectionis, si qua talis sit, ac supremus Angelus: nec vnus duratio notior nobis est, quam alterius:

*imò si aliquod est vtriusque discrimen, durationem animæ
quàm Angeli melius
novimus.*

CAPVT II.

An tempus, siue duratio corporis naturalis, & cuiusvis alterius rei creata ab eius existentia realiter distinguatur.

Questio hæc celeberrima est, nullique totius Philosophiæ inferior, si eius difficultas, atque inde nata sententiarum varietas spectetur. Prima sententia, atque inter scholasticos magis recepta tenet; durationem rei creatæ nullo modo realiter distingui ab eius existentia, tametsi hæc indiuisibilis, ac permanens sit: ita cum B. Thoma 1. part. qu. 10. art. 4. & 5. & quodlib. 10. art. 4. Capreolus, Caietanus, Soncinus, alique plures Thomistæ: ita etiam cum Scoto dist. 2. q. 1. plerique eius asseclæ: id ipsum etiam tuentur ex nostris P. Suarez disp. 50. Metaphys. & P. Valquez 1. part. disp. 13. necnon Amicus in Phys. tract. 2. 2. quæst. 1. dub. 1. Gilius 1. part. lib. 2. tract. 10. c. 6. & novissimè Tellez in Metaphys. disp. 45. sect. 1. item Valentia, Molina, Pererius, & alij. Secunda sententia est; durationem non distingui realiter adæquatè ab existentia quantumlibet permanenti, & indiuisibili, sed tantum realiter inadæquatè, eamque nihil aliud esse, quàm aggregatam existentiam, & temporis extrinseci, cui res collabatur: ita Occamus in 2. quæst. 10. & Gabriel in 2. distinct. 2. quæst. 1. art. 1. alique Nominales, quibus Hurtadus disp. 17. Metaphys. sect. 1. Ouedus controuers. 16. Physic. punct. 1. §. 3. & multi recentiores nostri ad stipulantur: horum tamen alij tempus extrinsecum reale: alij verò tempus imaginarium de ratione durationis esse statuunt. Tertia sententia est; durationem cuiuscumque rei creatæ nihil aliud esse re ipsa, quàm eius existentiam: cæterum existentiam quamcunque creatam esse successivam, & quouis momento aliam semper, aliamque: ita nonnulli, quos supressis nominibus referunt Hurtadus disp. 8. Metaphys. sect. 4. subsect. 4. Pererius lib. 12. Physic. cap. 6. & Henricus quodlib. 3. quæst. 11. Quarta sententia est: durationem cuiuslibet creaturæ ab eius existentia realiter distinctam esse. Hanc opinionem tuentur Seraphicus Doctor in 2. distinct. 2. artic. 1. quæst. 3. Argentinas ibi quæst. 1. art. 2. Mairon quæst. 2. Henricus vbi supra, Iauellus 4. Physic. quæst. 10. Richardus tametsi problematicè: eandem etiam sententiam tuentur Banez 1. part. quæst. 3. art. 4. Sotus 4. Physic. cap. 14. & plures Thomistarum, qui durationem in relatione mensuræ collocant, aliunde verò relationem omnem à fundamento, & termino realiter modaliter distinguunt. Item P. Salas tom. 1. in 1. 2. tractat. 7. disp. 2. num. 122. Conimbricenses lib. 4. Physic. cap. 14. quæst. 14. art. 1. & 2. Rubius 4. Physic. quæst. 4. Arriaga disputat. 5. Physic. sect. 1. Compton. disputatione 38. sectio. 1. inter reliquos etiam neothericos nostros hæc sententia communior est.

Quam ipse amplector, & superiorum sententiarum impugnatio suadeo: ordior autem ab ea, quæ primo loco recensita est: potest dari existentia Petri, quin duret vno anno v. gr. ergo duratio annua Petri, & eius existentia realiter distinguantur, vel certè separabilitas realis realem

lem distinctionem nusquam arguet. Rursus productio Petri, & eius conseruatio sunt actiones realiter distinctae, ac separabiles, cum Petrus produci & non conseruari possit: ergo terminos realiter distinctos respiciunt: at productio Petri ad eius existentiam terminatur, & eius conseruatio ad eius durationem, cum Petrum produci sit fieri, vt existat, & esse habeat, cum vero conseruari sit fieri, vt duret, atque in esse perseveret: igitur duratio, & existentia Petri realiter distinguuntur. Deinde tertio: duratio Petri, & duratio Pauli sunt inaequales, & altera altera maior est, eo quod vnus alio plus duret: at huiusmodi inaequalitas sustineri non posset, si duratio Petri, ac Pauli ab vtriusque existentia realiter indistincta esset; siquidem vtriusque duratio non minus, quam existentia esset indiuisibilis, & tota simul: inter extrema autem indiuisibilia inaequalitas nulla datur. Quis non videat, punctum indiuisibile quantitatis alio puncto maius esse, maius veloci spatium occupare non posse? Nec quidquam officit, quod duratio Dei, licet indiuisibilis, ac tota simul sit, maior tamen infinities sit quauis creata duratione: quia nimirum Deus infinities plus durat, quam vlla creatura temporalis; aut aeterna: siquidem duratio Dei formaliter tantum indiuisibilis est; aequiuolenter tamen, ac virtualiter diuisibilis est, quia essentialiter est extensa, & moram quandam minimè interruptibilem trahit: huiusmodi autem mora, & extensio diuini esse, seculis imperfectionibus, perfectionem partium realiter distinctarum, quibus creaturae in suo esse immorantur, & distenduntur, reuera continet: at existentia Petri talem moram, & extensionem sibi essentialem non habet, & non solum formaliter, sed etiam virtualiter indiuisibilis est: quomodo ergo talis existentia, & duratio cum illa identificata alteri durationi etiam indiuisibili inaequalis esse, eaque maior, aut minor censi possit?

Quarto argumentor: si duratio Petri foret reipsa eius existentia, & nihil aliud, sequeretur durationem Petri esse indiuisibilem, permanentem, totam simul, omnisque successionis expertem: haud aliter ac huiusmodi praedicata in eius existentiam conueniunt: hoc autem consequens, quamuis aduersariis in confesso est, absurdum tamen esse ostendo, primò: quia inde fieret, in nulla duratione creata esse praeteritum, aut futurum, sed dumtaxat praesens: haec enim differentiae conuenire nequeunt nisi rei, quae partes distinctas, & non permanentes, aut simul existentes, sed potius sibi inuicem succedentes sortitur: id enim, quod praesens est, futurum non est; & quod praeteritum, praesens, aut futurum non est: vterius praesens, praeteritum, & futurum simul non sunt, sed potius altera alteri succedunt: quod autem aliqua duratio creata praeteritum, ac futurum non habeat, alienum videtur à mente Patrum, qui solius Dei proprium id esse agnoscunt: Deus autem inquit Isidorus lib. 7. origin. cap. 1. tantum est, qui non nouit fuisse, aut futurum esse. Eadem ratione Damascenus, Anselmus, & alij Patres loquuntur. Secundo ostendo falsitatem consequentis: siquidem inde fieret durationem Petri necessariò aeternam, infinitamque esse, eamque interrupti à Deo non posse: duratio enim hodierna Petri, & eius duratio crastina, eaque, quae nudius tertius, nudius quartus, & sic in

infinitum exitura est, omninò eadem reipsa est: ergo ex suppositione, quod primam habuerit, non poterit etiam diuinitus reliquas omnes non habere; haud secus, ac si eadem indiuisibilis vbicatio ad plura loca essentialiter extenderetur; ex suppositione, quod in vno existeret, non posset non reliqua occupare.

Plures aduersariorum cum P. Suarez, vbi supra, respondent; Petrum durare aliud non esse, quam eius existentiam semel productam postea suam carentiam excludere, nec fieri posse, vt detur existentia Petri cum hac habitudine ad suam carentiam, quin duret: cum ergo Petrus per suam existentiam excludat suam carentiam, & carentia carentiae aliquid posituum sit, certè Petrus per suammet existentiam durare poterit, licet duratio ea ratione nostra, & vi cuiusdam connotationis differat ab existentia. Deinde negant, productionem rei, & eius conseruationem esse actiones realiter distinctas, tantumque aiunt, esse actiones ratione nostra diuersas: quatenus altera facit, vt res absolute existat; altera vero, vt res existat eademmet existentia, excludente tamen suam carentiam, postquam semel exiit. Praeterea inaequalitatem durationum quantumuis indiuisibilium explicant per easdem carentias: tunc enim vna duratio indiuisibilis alteri aequalis est iuxta eos, cum ambae simul carentiam suam excludunt: tunc vero inaequales sunt, vnaque maior, alia minor, cum vna prius, vel posterius, quam altera, carentiam suam tollit. Tandem docent; durationem creatam quantumuis indiuisibilem, successionisque intrinsecae expertem, esse tamen capacem successionis extrinsecae, videlicet in ordine ad suam carentiam, quam excludere, & cui succedere, vel etiam à qua excludi, & excipi potest: huiusmodi autem successionem sufficere, vt duratio postquam semel exiit, à Deo destrui possit, atque vt in ea non solum praesens, sed etiam praeteritum, ac futurum reperiatur.

Verum solutionem hanc primo argumento non satisfacere hunc in modum ostendo: potest dari existentia Petri, quin postea excludat suam carentiam: ergo hoc, quod est, eam postea excludere suam carentiam erit realiter distinctum ab illa. Declaratur: aliud est existentiam excludere suam carentiam, aliud, quod ea exclusio nunc, vel postea sit: existentiam, & exclusionem carentiae illius realiter indistinctas esse non diffiteor: at quod ea existentia, & exclusio postea sit, cum tunc possit non esse, nequit non esse entitas aliqua realiter distincta ab vtraque: vel certè realis separabilitas realem distinctionem nullibi arguet. Eandem etiam solutionem secundo argumento non magis satisfacere probò: siquidem, quamuis productio rei prout excludentis postea suam carentiam ab eius conseruatione realiter indistincta sit, pro eo, ac aduersarij docent; ceterum productio rei secundum se repetiri potest absque productione rei, prout in sequentibus instantibus carentiam suam excludentis: productio ergo rei in vno sensu sumpta realiter distinguitur à productione rei aliter sumpta; ac proinde prima productio rei ab eius conseruatione. Rursus eandem solutionem tertij argumenti vim non labefactare ex dictis constat: potest enim duratio creaturae existere absque eo, quod posterius, seu serius, quam duratio alterius creaturae carentiam suam excludat; vbi iam separabilitas, ac distinctio realis durationis à re durante manifestè elucet.

12.

Denique solutionem illam, qua postremo argumento occurrit, hac ratione conuello: nulla res indiuisibilis; & tota simul, ex suppositione quod semel sit, potest non esse: at iuxta aduersarios duratio cuiuscunque creaturae est indiuisibilis, & tota simul: ergo ex hypothese, quod semel detur, non potest non dari, siue, quod perinde est, ex hypothese quod semel detur, nequit dari eius carentia; ac proinde successionis extrinsecae ab ea carentia desumptae incapax est: ex quo fit, vt talis duratio à Deo destrui, futurumque, aut praeteritum admittere nequeat. Alia est ratio durationis partibilis, quam nos adstruimus: siquidem ex suppositione, quod vna eius pars existat, potest alia non existere, eiusque carentia à Deo poni. Replicabis tamen; ex suppositione, quod indiuisibilis duratio sit in vno instanti, non dari carentiam illius in eodem instanti, secus verò in alio: quia hinc, non verò inde eandem rem simul esse, & non esse sequeretur. Contra tamen: quia duratio Petri non constituitur iuxta hos Authores per instantia vlla à se distincta, sed seorsim ab iis successiua, finita, atque dominio Dei subiecta intelligitur: deserunt ergo suam doctrinam, & ad aliam à nobis mox impugnandam confugiunt. Rursus ex suppositione, quod forma sit in hac materia, nequit carentia illius esse in alia materia, soliusque vnionis carentia in ea esse potest: Petrus etiam si existat in hoc loco, nequit in alio dari illius carentia: ergo etiam ex suppositione, quod duratio indiuisibilis sit in hoc instanti, nequibit eius carentia dari in alio.

13.

Alij aduersariorum respondent nostris argumentis, durationem esse existentiam, non tamen vtcunque sumptam, sed prout se ipsa intrinsecè, & essentialiter connotantem tempus extrinsecum: pro varietate autem huius connotationis posse Petrum existentem durare, vel non durare, & Paulo quoad durationem esse æqualem, vel inæqualem: ac demum posse durationem quamcunque destrui à Deo, & suscipere fore, vel fuisse. Contra tamen, primò: quia, vt mox ostendam, potest Petrus durare, quin vllum detur tempus extrinsecum reale, vel imaginarium: at tunc nulla daretur eiusmodi connotatio: ergo per eam Petrus non durat. Contra secundo: quia in Metaph. lib. 3. tract. 6. cap. 12. clarè ostendam repugnare, vt aliqua connotatio, aut habitudo fundamento essentialis sit, quæ ei adesse, vel abesse possit. Contra tertio: quia idcirco similitudo *v. gr.* potest esse essentialis soli fundamento, vt hoc interim gratis largiamur, quia concurrente termino cum fundamento nequit diuinitus non resultare similitudo in fundamento: at habitudo ad tempus extrinsecum, & relatio simultatis, aut coexistentiae potest non resultare in Petro, licet ipse, & tempus secundum se existant, vt mox probabo.

14.

Aggrediamur iam impugnationem secundae sententiae: potest dari Petrus, & instans *A.* reale, vel imaginarium, quin Petrus duret in eo instanti, illius coexistat: ergo hoc, quod est, Petrus durare, aut existere in eo instanti, est aliquid distinctum ab existentia Petri, & ab existentia instantis. Respondent aduersarij; non posse dari Petrum, & instans simul, quin Petrus in instanti duret, & existat, licet successiue, & diuim absque alterius in altero duratione dari queant. Contra tamen: quia potest Petrus exi-

stere secundum se, & etiam instans secundum se, quin simul existant; videlicet, si successiue existant, alterque alterius existentiam antecuerat, ad eamque nunquam perueniat: ergo Petrum, & instans existere simul erit aliquid realiter distinctum ab existentia Petri, & existentia instantis secundum se sumptis. Propterea alij respondent; durationem Petri in instanti *A.* esse Petrum, & instans, & volitionem, qua Deus efficaciter statuit, vt Petrus in illo instanti existat: haec autem tria absque duratione reperiri non posse. Verum in primis, cum omnis res sit quanta, qualis, ad aliquid, agens, patiens, ac vbicata, & non per denominationem extrinsecam à volitione Dei desumptam; an non friuolum est, per eam denominationem rem durare? Quasi verò hoc praedicamentum reliquis omnibus altioris conditionis sit, cum tamen nullum eo magis fluxum habet? Rursus: si homo durat per volitionem Dei, quid vetat, cum etiam existere per aliquod praedicatum diuinum, vt Manichaei delirabant? Praeterea: eiusmodi volitio Dei quod obiectum habet, ubi Petrum in hoc instanti existere decernit? Non enim existentiam Petri, & existentiam instantis, cum amba dari possint, quin Petrus in eo instanti existat: non semetipsam; quid enim refert, actum aliquem Dei seipsum velle, vt Petrus in instanti aliquo existat potius, quam non existat?

Argumentor secundo contra secundam sententiam: actio conseruatiua amoris liberi Dei est actio realiter distincta ab actione eius primò productiua; siquidem altera sine altera dari potest: ergo aliquid producit vna; quod non producit alia: nec enim in eundem terminum diuersa actio quouis instanti terminatur, vt supra lib. 5. tr. 1. cap. 3. ostensum manet: & vt ab æquitate rationis suaderi potest contra aduersarios, qui vnus existentiae non nisi vnā tantum indiuisibilem durationem possibilem esse admittunt. Quidigitur agit conseruatio amoris, quod eius prima productio non agit? Non quidem existentiam amoris secundum se sumptam; cum hanc prima productio attigerit: non tempus extrinsecum imaginarium; quippe quod improducibile est: non etiam tempus extrinsecum reale, nempe motum cœli, vt constat: non etiam coexistentiam amoris, & temporis extrinsecè labentis: siquidem hac coexistentia iuxta aduersarios aliud non est, nisi aggregatum existentiae, & temporis: eo autem ipso, quod conseruatio non producat vllam partem eius aggregati, nec ipsum aggregatum producere poterit: reliqua igitur est sola duratio amoris ab eius existentia, & etiam tempore distincta, quæ conseruationem, & non primam productionem terminet.

Non me latet, aduersarios velle, primam productionem amoris, & eius conseruationem esse eandem realiter actionem, multiplicem tamen, ac diuersam ratione nostra; prout videlicet aut solum primum instans, aut sequentia connotat. Ceterum facile refelli possunt: nisi enim amor primò productus actione realiter distincta, & superaddita conseruetur, inintelligibile prorsus erit, quatenus in conseruatione amoris nouum exercitium libertatis, nouumque meritum eluceat: nec enim per productionem amoris secundum se, quæ iam praecessit; nec per productionem temporis extrinseci, quæ ficta, & chymica est: nec etiam per productionem coexistentiae vtriusque,

15.

utriusque, siue aggregati ex amore, & tempore, quæ nulla etiam admitti potest, libertatem de nouo exercere, ac meritum meum augere possum: concedenda igitur est conseruatio amoris realiter distincta, per quam libertas denuo exerceri, & meritum augeri queat. Argumentum numero superiori positum confirmari potest ex eo, quod amor v. g. ex suppositione, quod semel existat, non possit etiam diuinitus destrui iuxta contrariam sententiam. Quid enim destruere potest voluntas destructura amorem? Non eius existentiam secundum se, quia hæc ex suppositione, quod sit, nequit diuinitus non esse; atque ad summum potest non esse respectiue ad aliquod tempus: non etiam tempus extrinsecum, quod potius labitur destructo amore: non coexistentiam amoris, & temporis, siue aggregatum utriusque: aggregatum enim destrui nequit, singulis eius partibus indestructis: non tandem durationem mediam utpote quam aduersarij non admittunt.

17.

Argumentor tertio contra eos, qui durationem in existentia, & tempore imaginario constituunt: tempus imaginarium est merum figmentum nostri intellectus, atque ens solius rationis: at Petrus durare potest absque eo, quod intellectus aliquid fingat aut vllum ens rationis comminiscatur: ergo & absque spatio imaginario: ac proinde hoc non constituit intrinsecum, & essentialiter durationem. Hinc argumentor quarto: potest Petrus diuinitus durare, quin vllum detur tempus extrinsecum reale, & absque eo, quod caelestia corpora moueantur: ergo tempus reale extrinsecum durationem Petri essentialiter non constituit. Confirmatur vtrumque argumentum: quia cum affirmatur Petrum existere nunc, & non postea, necnon à Paulo tempore distare, eoque priorem, vel posteriorem esse, datur aliqua entitas vera, & realis, quæ harum affirmationum veritatem fundet: ea autem entitas nec est existentia utriusque, nec etiam adiacentia temporis veri, aut ficti, vt in simili ostendimus, cum de vocatione pauli supra nobis sermo esset: ergo talis entitas est duratio realiter distincta à re durante, & tempore labente.

18.

Superest iam tertiæ sententiæ impugnatio, quam in hunc modum adhibeo: si existentia rei esset successiua, existentia rei vi vnus existentia à quauis alia separari, & sine illa aliquandiu existere posset, atque adeo essentia, & existentia realiter distinguerentur, cuius oppositum in Metaphysica demonstrabitur. Rursus eandem sententiam impugno ex principiis nostræ fidei, iuxta quæ idem rationale esse quod peccauit, puniatur, & quod bona opera exercuit, eorum præmio afficietur: hæc autem ita se habere non possent, si esse rei esset essentialiter successiuum, & non idemmet heri, quod hodie, & in æternum. Præterea aut omnis experientia fallax, & infida est, aut Petrus habet idem esse heri, & hodie, & sic vltius donec necessitati concedat. Quod si circa permanentiam existentia fallimur omnes, & sensu refragante nullius rei esse statum habet, idemve diuersis temporibus est: quæ iam experientia, quæ ratione naturali impugnari poterit stulta illa, & merito antiquata sententia Heracliti, & Græti, iuxta quos non solum existentia rerum, verum etiam essentia singulis momentis variantur, nullaque res permanet, sed

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

more labentis fluminis alia semper aliaque est, esto nobis eadem videatur?

CAPVT III.

Argumenta contraria soluntur.

Vi nostræ sententiæ refragantur, multis eam argumentis oppugnat. Arguunt primo: Deus Optimus Maximus durat in quauis temporis differentia: at non per durationem aliquam accidentariam ab eius existentia, & tempore labente distinctam, cum Deus omnis accidentis expers sit: ergo similiter creatura seipsa absque vlla duratione superaddita poterit durare, & tempori fluenti coexistere. Respondeo concessio antecedenti quoad vtramque partem, & negata consequentia: idcirco enim Deus coexistit instanti *A*. verbi gratia, in eoque durat præcisè per se ipsum, & aduentum instantis *A*. seorsim à quauis alia duratione intermedia, quia implicat Deum existere, & instans *A*. existere, quin Deus in eo instanti duret, eique coexistat, videlicet ob æternitatem Deo essentialem, qua omnia temporis discrimina necessario assequitur: at potest dari creatura, & instans *A*. quin creatura duret in instanti *A*. eique coexistat. Fateor tamen possibilem esse creaturam aliquam se ipsa essentialiter determinatam ad omne, vel ad aliquod temporis spatium, & huiusmodi creaturam, si daretur absque duratione distincta, se ipsa duraturam iuxta ea, quæ disputabimus inferius inter agendum de non repugnantia alicuius creaturæ permanentis ab æterno.

19.

Arguunt secundo: quamuis existentia indiuisibilis sit, ac tota simul, tamen coexistit modò huic durationi successiua, modò alteri durationi: & sic de alijs, quas habitura est, donec destruat: at hoc euenit, quin inter se existentiam, & durationem successiuam mediet alia ab vtraque distincta, alias infinitus durationum processus manifestè sequeretur: igitur existentia rei, quantumlibet indiuisibilis, ac permanens, poterit coexistere modò huic temporis extrinsecum, modò alteri, & sic de reliquis, quin tamen propter eiusmodi coexistentiam necessaria sit aliqua duratio media inter existentiam rei, & tempus extrinsecum. Respondeo: nequit dari diuinitus existentia creaturæ permanentis, & duratio successiua ei vnita, quin creatura permanens tali durationi coexistat: vnde sine alia duratione ei coexistere poterit: hæc autem ratio non militat in existentia, & tempore extrinsecum, quæ sine coexistentia existere possunt.

20.

Arguunt tertio: arbor propter ripam alicuius fluminis ramos attollens diuersas aquas successiue obumbrat, & modò his, modò illis localiter correspondet: quin tamen arbor locum mutat, aut diuersum vbi intrinsecum in diuersis temporis momentis sortiatur: ergo similiter creatura permanens, quin durationem aliquam intrinsecam successiue mutat, & aliam, aliamque continuò acquirit; poterit tamen modò his motibus celorum, modò illis, siue quod perinde est, diuersis temporibus extrinsecis absque intermissione labentibus correspondere, & coexistere. Respondeo in primis: vt arbor aquis continuò labentibus localiter correspondeat, iisque vicina sit, opus

21.

Bb 3 habet

habet vibratione à se distincta, per quam immutetur, necnon etiam alia vibratione sibi extrinseca, & se tenente ex parte aquarum decurrentium: ergo etiam ut creatura permanens temporaliter correspondeat motibus celestium orbium, & nunc his, nunc illis coexistat, duratio aliqua à se realiter distincta ei necessaria erit. Rursus: ut arbor aquarum fluentis successivè vicina, & opposita sit, atque ad ea relationem localis indistantiæ dicat, necesse est, ut non solum arbor, & aqua fluminis vibrationes à se distinctas habeant, verumetiam ut habeant durationes à se distinctas, quibus nimirum tales vibrationes in eodem tempore coexistant: igitur à fortiori, ut una res alteri coexistat, ad eamque relationem temporalis indistantiæ dicat, durationes à se distinctas postulat. Tandem ob id arbor cum eadem numero vibratione modò his, modò illis aquis iuxta se propestantibus localiter correspondet; quia vibratio arboris est accidens suapte natura permanens: at duratio est accidens essentialiter successivum, & instabile; unde res durans vi unius durationis indivisibilis modò huic tempori extrinseco, modò alij coexistere non poterit.

22. Arguunt quartò: si duratio esset entitas realiter distincta ab existentia permanenti, & tempore fluente, esset essentialiter successiva, & permanentiæ omnis expers: consequens autem absurdum est: siquidem inde fieret, Deum non posse etiam de potentia absoluta conservare rem aliquam creatam, nempe durationem in vno instanti solo, postquam semel extitit in alio anteriori. Hoc autem detrahit dominio Dei; haud secus ac ei derogaret, si Deus rem aliquam, postquam semel extitit, in quovis instanti sequenti demoliri non possit. Respondeo: sicut non detrahit perfectissimo Dei dominio, quod chymeram producere nequeat, quia illa essentialiter repugnat: ita similiter nullum præiudicium dominio Dei affert, quod durationem essentialiter affixam instanti A, in instanti B, continere nequeat, cum tali durationi repugnet existere in instanti B. Inferiùs etiam hoc ipso tractatu ostendam, quatenus dominio Dei non obstat, quod rem aliquam semel existentem postea destruere nequeat.

23. Arguunt quintò: duratio est, qua res permanet in eodem esse, quod antea habebat: at si duratio non esset ipsa existentia rei priùs producta, sed potius aliqua entitas distincta, ac de novo ei superaddita, duratio non esset permanentia rei in eodem esse, sed potius transitus ad aliud esse distinctum, nempe ad esse durationis: unde non tam duratio, quam augmentatio quædam dicenda esset. Respondeo: res, omnis vi suæ durationis permanet quidem in eodem esse primario: ceterum non permanet in eodem esse secundario, sed potius de vno in aliud quovis momento transuolat. Hinc est, ut duratio augmentatio dici nequeat; augmentatio enim ad esse primarium, aliud esse primarium adicit, & igni v. gr. alias partes etiam igneas superaddit. Arguunt sextò: qualitas per se ipsam intenditur, & quantitas per se ipsam extenditur: ergo etiam existentia per se ipsam durat, atque in suo esse protenditur. Respondeo negato antecedenti: quantitas enim per vibrationem distinctam extenditur, & qualitas per additionem graduum

intenditur. Arguunt septimò: rem aliquando existere est, eam aliquando durare, & rem diu, vel parum existere est, eam diu, vel parum durare: existentia ergo cum duratione coincidit. Respondeo hoc argumento solum probari, existentiam rei interdum sumi pro eius duratione successiva; hæc autem usurpatione existentie non vetat, quominus detur esse permanens rei; quod esse prout condistinguitur contra meram possibilitatem, rei existentia appellatur; licet prout distinguitur contra durationem, & existentiam successivam, essentia vocetur. Respondeo secundò non minùs probabiliter, modos loquendi nobis obiectos tantum convincere, existentiam rei connotare semper durationem, non verò cum illa realiter identificari: quemadmodum etiam lignum, aliquando vel parum, vel multum calidum esse, est illud aliquando parum, multumve calefieri, non quod calefactio sit calor, sed quod eam connotet.

Arguunt octavò aduersarij: pro priori signo naturæ, pro quo existentia est proximè expedita ad durationem B. v. gr. causandam, ad eam præ quavis alia determinata, ac necessitata est, cum nunc diuinitus causare nequeat aliam durationem connotantem instantia iam præterita, vel nondum existentia: at quod existentia pro priori naturæ sit determinata, ac necessitata ad causandam durationem B. præ quavis alia, aliunde non oritur, nisi ex eo, quod pro illo priori coexistit instanti B. quam ea duratio respicit, & non alicui alteri; ergo existentia pro eo priori coexistit instanti B. at non per durationem extrinsecam, quæ nondum intelligitur: ergo præcisè per se ipsam, & ipsam instans: atque adeò coexistentia illa, seu duratio in hoc aggregato consistit. Hoc argumentum ab aduersariis iam diu oppositum aliqui nostrarum partium Authores ad probandum actionem esse durationem solerter accommodarunt. Vtrosque autem nihil concludere supra lib. 5. cap. 4. ostendi. Ibi vidimus, quatenus necessitas illa, ac determinatio, quam res habet ad causandam durationem B. à volitione Dei efficaci ad eam durationem terminatam oriri possit; eaque necessitas, & determinatio consequenter sit in quovis instanti, tametsi non pro quovis instanti, sed pro solo B. Ibi etiam vidimus, coexistentiam rei, & instantis B. in eodem signo naturæ non esse coexistentiam in eodem instanti reali, siue durationem realem: ac proinde, quamvis pro eo priori naturæ res, & instans B. coexistant, non propterea rem durare pro priori naturæ ad suam durationem.

CAPVT IV.

Aliud argumentum inter neotheicos celebre proponitur, & dissoluitur.

25. Tandem arguunt aduersarij: si existentia rei duraret per aliquid à se distinctum, etiam carentia duraret per aliquid à se distinctum, si quidem carentia rei est indifferens, ut existat quodammodo in hoc instanti, vel non existat; potestque dari carentia rei, & hoc instans secundum se, quin carentia rei detur in hoc instanti, sed potius

res

res ipsa: at carentia non durat per aliquid à se distinctum: ergo &c. Minor probatur: quia si carentia Petri verbi gratia duraret per aliquid à se distinctum, maxime per carentias durationum suarum non minus successiuas, ac fluxas quam continuo fluunt durationes ipsæ. Quid enim aliud excogitari potest, quo carentia Petri durer? Nisi velis, eam per aliquid reale posituum durare, quod non solum durissimum, sed etiam ridiculum est, atque ex eo falsum esse patet, quod carentia Petri nulla re à Deo creata, suo tamen modulo duraret. Sed sic est, quod carentia Petri per eiusmodi carentias durationum minimè durat: tum, quia aliàs darentur infinitæ carentiæ successivæ ab æterno eo quod carentia Petri ab æterno duraverit: infinitum autem successivum à parte ante omnino repugnat: tum etiam, quia duratio Petri essentialiter affixa instanti *A.* non fuit ab æterno: carentia ergo talis durationis fuit ab æterno: ac proinde talis carentia non est fluxa, & successiva, sicut ad durationem oportet, sed permanens, & stabilis.

26.

Huic argumento respondent aliqui, distincta duplici carentia cuiusvis durationis, alia permanenti, æterna, ac negatiua: alia verò successiva, temporali, ac priuatiua: cum enim duratio *A.* ab æterno non extiterit, nec statim præcedere debuit æterna, ac permanens eius carentia: cum autem duratio illa ab æterno existere non potuerit, suamve carentiam excludere, iure merito eius carentia negatiua appellatur. Hinc etiam fit, carentiam eius durationis esse successivam, & temporalem, eique instanti alligatam, eo quod non per illam, sed per aliam carentiam permanentem duratio habuerit ab æterno antea non extitisse. Hinc etiam fit, eam carentiam priuatiuam esse, eo quod à duratione opposita tolli possit: quod autem huiusmodi carentiæ successivæ ab æterno usque ad hoc instans infinitæ fuerint, ab his Authoribus inconueniens non reputatur. Alij respondent: carentiam temporalem Petri, hoc est, eam, quæ tempus imaginarium constituit, essentialiter successivam esse, & quouis instanti aliam, aliamque: unde eam æquiparari debere non existentie permanenti, quæ se ipsa durare nequit, sed potius durationi successivæ, quæ per semetipsam essentialiter durat: carentiam autem Petri æternam, hoc est, eam, quæ æternitatem imaginariam constituit, essentialiter permanentem, & indiuisibilem esse: unde per semetipsam durare posse, & debere. Porro cum Petrus, assignato quouis instanti in alio anteriori produci potuerit, possibiles esse carentias Petri, tam permanentes, quam successivæ syncategorematicè infinitas: quo fit, ut si Petrus ante incepisset existere; non illa, quæ modò, sed alia carentia permanens, breuior aliquantulum præcederet, & si adhuc antea incepisset esse, eius carentia permanens, & æterna adhuc breuior, & magis curta esset: quod autem breuior, breuiorque esset eius carentia æterna, citiusque desineret, eo plures, pluresque essent carentiæ successivæ, citiusque incepissent: carentiæ, inquam, successivæ aliorum hominum, quibus tanquam tempori imaginario Perus tunc coexistere.

27.

Multa in his solutionibus mihi displicent: illud tamen potissimum in prima improbo, quod durationis *A.* huic momento essentialiter affixam carentiam ab æterno dari admittat: sicut

enim Petrum non esse Paulum, haudquaquam est carentia aliqua à Petro realiter distincta, sed est tantum ipsa eius entitas se ipsa essentialiter distincta ab entitate Pauli: ita similiter durationem *A.* ab æterno non durare, nec diuinitus posse, quid aliud esse potest præter essentiam ipsius durationis *A.* à quavis duratione æterna essentialiter distinctam per se ipsam? Illud verò præcipue in secunda solutione mihi non quadrat, quod & tempus imaginarium per carentias explicet, & etiam carentiam Petri in tempore eandem permanere non posse statuat; cum tamen existentia Petri in diuersis temporibus differentis eandem perseueret. Reiectis igitur his solutionibus, & aliis non absumilibus, quas fusiùs impugnare non vacat, alias duas profero, quibus nisi quod singulares sint, nihil ob stare conspicio.

28.

Pro intelligentia primæ solutionis præmitto; ex suppositione, quod detur existentia Petri in aliqua temporis differentia, nullam dari posse carentiam talis existentie secundum se sumptæ, sed duntaxat carentiam alicuius durationis, quam illa habere posset, nunquam tamen habitura est. Ratio huius est, quia Petrus existit secundum se, ut supponitur: ergo ex hac suppositione non potest non existere secundum se: ergo non poterit dari carentia existentie illius secundum se. Præmitto secundo; ex suppositione, quod Petrus à Deo nunquam producendus sit, & in nulla temporis differentia extiturus, hoc ipso dari carentiam illius secundum se, eamque æternam à parte ante, & à parte post esse. Ratio etiam huius est, quia carentia illa dari debet in aliquo instanti, haud aliter, ac eius oppositum daretur, si existeret: cum ergo non sit potior ratio, cur talis carentia in vno instanti, quam alio durer; eo quod Petrus, cui opponitur, in nullo instanti extiturus sit, & à nullo talem carentiam prohibeat, certè in quouis instanti imaginabili totius æternitatis necessario durabit. Hæc, quæ de carentia existentie præmissimus, seruata proportionem accommodari debent carentie durationis successivæ: aut enim ea duratio nunquam absolutè extitura est, & sic eius carentia per se ipsam essentialiter æterna erit: aut aliquando ea duratio extitura est, & sic nulla eius carentia dari poterit. Hinc ad argumentum respondeo; carentiam rei nunquam à Deo producendæ essentialiter sempiternam, atque omni temporis differentie præsentem esse, ac proinde non egere duratione à se distincta, esto illa indigeat res positiua, quæ essentialiter, & necessario sempiterna non est: carentiam verò rei aliquando producendæ in nulla temporis differentia vnquam dari, ac proinde nec per se ipsam, nec per aliud à se distinctum durare, cum nihil durare possit, nisi quod aliquo modo datur, & existit.

29.

Oppones tamen primò: Petrus non existit ab æterno: ergo eius carentia existit quodammodo ab æterno: sicut enim nequit dari Petrus, & eius carentia simul, & semel: sic fieri nequit, ut nec Petrus, nec eius carentia ab æterno extiterint. Respondeo: Petrus existens in hoc loco non existit in alio; & tamen non existit in aliquo eius carentia alicuius vocationis: aliàs Petrus, & eius carentia in eodem instanti reali simul existerent; Petro hic, & eius carentia alibi existente. Rursus: forma Petri existens in hoc corpore non existit in alio; & tamen non propterea existit in

B b 4 alio

alio corpore carentia formæ Petri secundum se sumpta, sed solum carentia vnionis, per quam forma illa alteri corpori copulari posset: ergo similiter quamuis Petrus existens in tempore non extiterit ab æterno, inde non sequitur, eius carentiam fuisse ab æterno: quapropter licet repugnet, dari simul ab æterno Petrum, & carentiam eius, non propterea repugnat ab æterno nec dari Petrum, nec carentiam illius secundum se sumpti: haud aliter ac quamuis in eodem loco res, & carentia rei, & in eodem subiecto forma, & carentia formæ dari nequeant, tamen subiectum sine forma & sine eius carentia, & locus sine re locata, & sine eius carentia reperiri possunt.

30.

Oppones secundo: si ex suppositione, quod Petrus existat non datur carentia existentia illius secundum se sumpta, sed tantum alicuius durationis accidentaria: ergo etiam ex suppositione, quod Petrus existat, non poterit absolute destrui, sed tantum destrui poterit aliquod eius accidens: consequens est absurdum: ergo & illud, unde deducitur: sequelam proba: destrui rem est dari eius carentiam post eius existentiam: sed ex suppositione, quod Petrus existat, nequit dari eius carentia, tantumque dari potest carentia durationis sibi accidentis: ergo Petrus semel existens absolute destrui à Deo nequibit, solumque aliquod eius accidens destrui poterit. Respondeo: sicut conseruare rem non est producere eius esse secundum se sumptum, & iam productum, sed solum facere, ut esse illius duret, & vi accidentis denuo producti in instanti sequenti existat, ita similiter destruerem non est facere, ut detur carentia illius secundum se, sed tantum efficere, ut detur carentia alicuius durationis accidentaria, qua in hoc instanti existere possit. Equidem, sicut nulum inconueniens est in eo, quod Petrus duret in suo esse per aliquod accidens, non video, cur inconueniat Petrum absolute, ac simpliciter destrui per destructionem alicuius accidentis: præsertim cum non praei ex ipsis aduersariis doceant Petrum hic, & Romæ existentem posse mori, ac destrui Romæ, per destructionem solius vocationis accidentaria, qua eius forma ibi aderat, esto nulla eius pars essentialis secundum se destruitur.

31.

Secunda solutio argumenti paulo supra à me pollicita, ac superiori non minus probabilis est: carentiam Petri carere omni duratione non solum positua, & reali, quod in conspicuo est, verum etiam negatiua, & eiusdem secum rationis, caret autem carentia Petri omni duratione, non quod ea absolute non detur, sed quod esto detur, in nulla tamen temporis differentia datur. Ratio huius est: quia munus carentia est excludere, ac destruere rem positua: esse verò in tempore, & loco sunt proprietates rei positua, ac sine necessitate carentia tribui non debent; alias fingi etiam posset carentiam aliquam re ipsa & independentem ab omni operatione intellectus, constare etiam materia & forma negatiuis, sibi que proportionatis, esse etiam negatiue, quantam, & qualem, necnon actione, & passione negatiua præditam. Rursus; si Numini placet, carentiam aliquam cognoscere, & velle cognitione, & volitione, quæ sint eiusdem secum rationis. At quis hæc absurda esse non videat? Igitur non solum quoad hæc prædicata, verum etiam quoad existere in tempore, & loco corrigendus est no-

ster intellectus, ubi de negationibus hallucinatur, easque considerans ad res posituas paulatim dilabitur, entiumque proprietates non entibus asfingit. Dices tamen: poena damni reprobis à Deo inflicta est æterna: at eiusmodi poena est carentia visionis beatifica: ergo carentia est æterna, ac proinde durat. Respondeo: quemadmodum destructio realis alicuius entis dicitur talis absolute, non quod ea destructio sit in se realis, sed quod sit realis per denominationem à realitate entis, quod destruitur: ita similiter carentia visionis beatifica dicitur æterna non immediate, sed mediate tantum, ac per denominationem ab æternitate visionis, quam reprobo adimit. Dices secundo: res positua nunc non existit: ergo nunc existit, ac durat eius carentia. Verum huic argumento factum est satis paulo supra.

CAPVT V.

An res ab omni tempore, ac duratione simpliciter absolui possit?

Huius questionis negatiua pars ab omnibus communiter supponitur: verum nonnulla sunt, quæ mihi dubiam illam reddant, oppositamque sententiam probabilem esse suadeant. Etenim si qua ratione existentia rei sine duratione conseruari non posset, maxime vel ob identitatem existentia cum duratione, vel ob dependentiam existentia à duratione. Quæ enim alia ratio excogitari potest? At neutra harum urget: non identitas, quia nulla datur: non dependentia, quia maior est dependentia durationis à durante, quam è conuerso rei durantis à duratione, cum hæc sit à posteriori, illa verò à priori: at sic est, quod duratio conseruari potest diuinitus sine re durante: ergo & vice versa. Minor perspicua est, quia duratio est res absoluta, sicut ubi: quod tamen si negatur, vel in ipso ubi, vel quouis alio accidenti absoluto idem argumentum confici potest.

32.

Præterea, carentia rei datur à parte rei independentem ab omni operatione intellectus; & tamen non datur in aliqua temporis differentia, ut in fine capitis præcedentis vidimus: quid ergo verat, rem positua diuinitus existere, quin in aliqua temporis differentia existat, aut duret? Rursus: non magis repugnat aliquid absolui ab omni tempore, quam absolui ab omni loco: at res creata potest supernaturaliter absolui ab omni loco, ut plures aduersarij fatentur, præsertim verò P. Monceus disput. i. cap. i. & 8. Qui edo controu. i. 5. punct. 7. ac P. Vazquez disput. i. 88. necnon multi Thomistæ, qui Angelum existere in loco per operationem, & aliunde cessare eum posse ab operando existimant. Tandem, potest res creata diuinitus non esse quanta, nec qualis, nec intrinsecè, & accidentario relata ad aliquid, neque etiam agens, aut patiens: sit etiam, & habitu priuari potest: cur igitur duratione, & vocatione per miraculum spoliari nequeat, sicut reliquis accidentibus prædicamentibus miraculose denudari valet?

33.

Obiicies tamen primò: implicat rem aliquam esse, & nusquam esse, aut eam esse, & nunquam esse: at si à tempore, & loco absolueretur res aliqua, ea quidem esset, & tamen nusquam, ac nunquam

34.

quam esset. Maior & per se nota videtur, & expressè habetur apud Aristotelem lib. 4. Physic. cap. 2. ibi: *ea enim, quæ sunt, alicubi esse omnes existimant: quod namque non est, nusquam est.* Necnon apud Gregorium Nazianzenum orat. 2. de Theologia ibi: *nam si id, quod non est, nusquam est, id quoque quod nusquam est, nec quidquam fortasse est.* Respondeo: quemadmodum nomina existentia propria durationi interdum accommodantur, & existere pro durare accipitur: ita è conuerso accidere, vt duratio existentiam, & carentia durationis carentiam existentia aliquando significet, ac vltato quodam loquendi modo nusquam esse, aut nunquam esse pro absolute non esse accipitur: in hoc autem sensu implicat rem esse, & nunquam, & nusquam esse: quia nihil aliud esset, quam eam absolute esse, & absolute non esse: in hoc verò solum sensu Aristoteles, & Nazianzenus intelligendi sunt: præterquam quod alter subdubitanter loquutus fuerit, de alterius verò Autoritate parum curandum sit in questionibus de potentia absoluta, quam prorsus ignorauit.

35. Obiicies secundò. Deus omnino necessario, & inenitabiliter tempori labenti coexistit, in eo que durat: hæreticum enim esset asserere, Deum aliquando non esse: at non alia ratione, nisi quia Deus necessario existit, ac proinde tempori existenti non potest non coexistere: cum ergo omnis creatura ex suppositione, quod existat, necessario existat secundum se, sanè non poterit ex suppositione, quod existat, non coexistere tempori labenti, in eo que durare. Respondeo, non idcirco Deum necessario, & inenitabiliter tempori labenti coexistere, quia vtcunque necessario existit, sed quia eius existentia necessaria est essentialiter æterna: æternitas autem cuius temporis differentia necessario coexistit, ac propterea comparatur centro alicuius circuli, quod omnibus punctis circumferentiæ necessario correspondet, & ad illa lineas rectas omnino æquales transmittit. Cæterum existentia creaturæ per se ipsam essentialiter æterna, aliove modo durans non est: quare tametsi necessario existat secundum se ex suppositione, quod sit, tempori tamen extrinseco necessario non coexistit. Obiicies tertio: omnis creatura à Deo producta est effectus Dei: ergo ei omnino necessario, & inenitabiliter coexistit; effectus enim nequit non coexistere causæ: at coexistere alicui rei est esse in eadem temporis differentia cum illa: ergo omnis creatura omnino necessario, & inenitabiliter existit in eadem temporis differentia, in qua eius creator existit, ac proinde necessario durat. Respondeo, supra lib. 4. fusè à me probatum esse, non esse de conceptu essentiali effectus vt causæ suæ in eadem temporis differentia coexistat: quare hoc argumentum nullius momenti esse.

36. Obiicies quartò: omnis creatura debet, etiam spectata absoluta Dei potentia, esse distans ab hoc loco ven. gratia vel indistans; necnon etiam eandem distantiam, aut indistantiam habere debet respectu huius instantis A: distare autem ab aliquo loco, aut tempore est esse in alio spatio loci, vel temporis; indistantiam verò sortiri respectu cuiusdam loci, vel temporis est in iis localiter, aut temporaliter esse: ne ergo diuinitus fieri potest, vt quidpiam sit, aut existat, & non sit existens in aliquo tempore, aut loco. Respondeo:

nihil produci posse à Deo, quod non sit vel distans, vel indistans respectu cuiusvis spatij localis, temporalisve. si sermo sit de indistantia negatiua, & contradictoriè opposita distantia: secus verò, si loquamur de indistantia contraria, quæ consistit in positiua, & intima presentia ad spatium aliquod loci, seu temporis: creatura ergo, quam Deus absolueret ab omni loco, & tempore, nec foret distans ab hoc loco, & instanti, nec indistans positiuè, & contrariè, sed tantum negatiuè & contradictoriè: at negatiua indistantia respectu temporis, & loci non tam esse quidpiam in tempore, aut loco, quam in iis non esse importat.

Obiicies quinto: si corpus aliquod absolueretur ab omni loco, eius partes essent, & non essent in loco: non essent in eo: quomodo enim possent esse in loco, cum totum corpus ab iis realiter indistinctum locum non occuparet? Essent verò in loco: quia aut essent extensæ, aut inextensæ, siue alia extra alias, aut potius non extra se inuicem: si essent extensæ, & alia extra alias, eo ipso locum replerent: particula enim *extra, intra, supra*, &c. aliaque similes significant presentiam ad locum: quod si non essent extensæ, nec extra se mutuo, sanè hoc ipso essent penetratæ: penetrari autem aliqua extrema est ea esse in eodem loco, adeoque locum absolute occupare. Porro, si corpus non potest absolui à loco, vt hoc videtur argumento conuinci, vtque tuentur Suarez libro 3. de Angel cap. 3. & Arriaga disp. 14 sect. 4. certè à fortiori laud poterit vlla res creata, siue corporalis, siue corporis expers absolui à tempore, seu duratione omni. Respondeo: partes corporis ab omni loco absoluti locum occupaturas, neque quod eum non occuparent, solide probari: forent enim inextensæ, & non extra se magis negatiuè, quam positiuè: vt in simili etiam nuper dictum est: talis autem inextensio, & extraneitatis mutua negatio non argueret in iis penetrationem, nec consequenter presentiam ad locum.

Obiicies sextò: res absoluta ab omni tempore eo ipso existeret simpliciter, & non existeret simpliciter: quæ sunt contradictoria. Prior contradictionis pars est perspicua: nam absolui simpliciter à tempore est rem simpliciter existere, & tamen non habere existentiam in vilo tempore, seu duratione. Posterior eiusdem contradictionis pars suadetur: nam res absoluta ab omni tempore hoc ipso tantum existeret secundum se: atqui rem existere secundum se non est simpliciter, ac propriè existere: ergo, &c. Antecedens ostenditur: siquidem res postquam destruitur, existit tamen secundum se: solaque durationum, quas poterat habere, existentia spoliatur: & tamen supposita destructione sui propriè, ac simpliciter non existit, vt est luce clarius: existere ergo secundum se haud est simpliciter existere.

Respondent aliqui, creaturam, quam Deus ab omni tempore absolueret, extitutam simpliciter; nequaquam verò ita non extitutam: quia, inquit, licet existeret tantum secundum se, at hoc ipso existeret semper in æternitate, quod est simpliciter existere: quod autem hinc sequatur, rem destructam existere simpliciter, non quidem in tempore, sed in æternitate, id minime esse absurdum. Pari etiam ratione rem creatam, si absolueretur ab omni loco, fore tamen intimè presentem

præsentem Deo, ab eoque positivè indistantem, ut docet P. Quidam citata controuersi. 15. Physic. punct. 8. Hæc tamen solutio mihi placere non potest: quia quod attinet, ad rei, siue destructæ, siue etiam productæ præsentiam veram, & formalem ad æternitatem ab æterno, ac semper; ea quidem professio est à nobis confutata in Dialectica, cum sermo esset de veritate propositionum de futuro contingentia absoluto. Quod verò spectat ad intimam præsentiam, atque indistantiam positivam respectu diuinæ immensitatis, quam in re ab omni loco absoluta datum iri affirmant aduersarij, ea me iudice est adeo commentitia, ut nihil supra. Etenim creatura sic absoluta ab omni spatio loci, nec esset præsens diuinæ immensitati totaliter sumptæ, & quatenus omni loco possibili commensæ: id enim esset, eam creaturam esse ubique, quod plus esset, quam esse alicubi: neque esset præsens immensitati inadæquate sumptæ, & quatenus aliquod spatium loci limitatum, destinatumque respicit: hoc enim esset eam coexistere immensitati in illo spatio loci, adeoque locum aliquem certum occupare: nec denique esset præsens immensitati diuinæ, quatenus ab omni loco absoluta: esse enim quidpiam localiter præsens alteri, quatenus ab omni loco absoluta ex terminis omnino repugnat: & perinde est, ac si fingeres, quidpiam esse alteri realiter simile absque vlla similitudine reciproca ex parte alterius; aut obiectum aliquod esse intentionaliter, siue intellectualiter præsens animæ nihil omnino intelligenti, sed potius ab omni intelligendi actu prorsus absoluta.

40.

Vnde secundo sic argumentor aduersus eandem solutionem: si creatura, quam Deus absolueret ab omni loco, esset præsens immensitati diuinæ, eo ipso esset in loco: creaturam autem absolutam ab omni loco, locum tamen occupare, in eoque esse repugnat: ergo & quod esset præsens immensitati diuinæ. Maior probatur: quia nequit aliquid esse præsens alteri existenti in loco, quin hoc ipso sit in loco, siue ab eo positivè indistans: at diuina immensitas est necessario in loco: ergo si creatura absoluta ab omni loco præsens tamen esset immensitati diuinæ, eo ipso non posset non esse in loco. Diuinam immensitatem esse necessario in loco, patet: nam in primis Deus est in se ipso, tanquam in loco reali, ipsæque quod eodem redit, est locus realis sui: ita Vasquez 1. p. disp. 19. & quidem sponte sua est manifestum: namque ut Deus per se ipsum intelligit, vult, & durat, estque sua intellectio, volitio, atque duratio: quidni sit etiam locus realis sui ipsius, in quo verè existat? At nequit Deus esse in se tanquam in loco reali, & vero, quamvis verè indistincto, nisi per suam immensitatem: hæc ergo est in eo loco, haud secus ac, quia per intellectum suum intelligit, eo ipso nequit eius intellectus non dici, & esse intelligens: parque est ratio aliarum denominationum, quibus est præditus. Deinde immensitatem diuinam, Deumque ratione illius necessario esse in loco, siue spatio imaginario improprie quidem, ac secundum quid, non minus quam creaturam, constitutum est à nobis supra tract. præced. cap. 2. idque ipsum docet Suarez disp. 30. Metaphys. sect. 3. num. 3. Molina 1. p. quest. 8. art. 1. disp. 3. Arriaga disp. 14. sect. 4. & Hurtadus disp. 14. sect. 3. Nec refert, Deum ut immensum, siue eius immensitatem non esse pro-

prie, & realiter in loco imaginario à se distincto, quod tantum volunt Augustin. Bernard. Tertullianus, Theodoretus, necnon Scotus, Bonau. Capreol. Durandus, & alij Scholastici relati, atque obiecti à P. Vasquez vbi supra, & à P. Fasolo 1. p. q. 8. art. 2. dub. 3. non, inquam, id refert: nam factis est, immensitatem diuinam esse necessario præsentem secundum quid, & improprie loco imaginario, ad id ut creatura ab ea positivè indistans, eique præsens, locum imaginarium saltem secundum quid occuparet: adeoque ut esset in illo (facta hypothese nostræ disputationis) non minus quam in eo est modus: quis enim non videat, creaturam modo solum secundum quid esse in eiusmodi loco? In eo enim quod simpliciter non est, nihil esse potest simpliciter.

Melius ergo responderi potest ad sextam illam obiectionem, haud sequi ex nostra sententia nisi priorem contradictionis partem, scilicet quod creatura, quam Deus absolueret ab omni duratione, nihilominus existeret simpliciter. Ad probationem autem contrariam dicendum est, quod existeret secundum se est quidem simpliciter existere: quare hoc ipso, quod creatura ab omni tempore absoluta saltem existeret secundum se, profectò & existeret simpliciter: exemplum autem creaturæ destructæ non vrget: etenim iuxta posteriorem solutionem, earum quas cap. præcedente adhibui celeberrimo inter neotericos argumento, per quam facile dici potest, eiusmodi creaturam non existeret secundum se, sed potius existentia secundum se, qua antea gaudebat, dari carentiam: quare nihil mirum esse, quod creatura sic destructa simpliciter non existat, tamen ita diceretur, & esset existens res creata, quam Deus absolueret ab omni temporis intervallo.

41.

Secundò etiam responderi potest, nec minus probabiliter ad sextam illam obiectionem, ex nostra sententia sequi quidem, quod creatura absoluta diuinitus ab omni duratione, existeret simpliciter, & non existeret simpliciter: at existeret simpliciter in solo instanti naturæ, ad modum quo simpliciter existit de facto omnis res pro priori ad suam durationem: & non existeret simpliciter in instanti reali: ita autem simpliciter existere, & simpliciter non existere non sunt contradictoria: sicut è conuerso non existere simpliciter in aliquo instanti naturæ, & simul existere simpliciter in instanti reali, non opponuntur contradictioni, sed potius de facto componuntur inuicem, ut patet verbi gratia in voluntate nostra pro priori signo suæ libertatis, & indifferentiæ proximæ simpliciter non amanti in tali signo, siue instanti naturæ; & tamen in toto instanti reali simpliciter exercentis amorem. Quod autem attinet ad creaturam destructam, dicendum est & eam ita non existere simpliciter in instanti reali; ut simpliciter existat in instanti aliquo naturæ, eo scilicet, quo præsupponitur indifferens ad id, ut destruat, vel non destruat: & verò existentia simpliciter pro instanti solius naturæ nequit eius obesse destructioni: aliàs è contrario amorem verbi gratia non existere simpliciter pro instanti naturæ priori, obesset eius productioni pro posteriori, quod tamen est ridiculum.

42.

Tertio denique responderi potest ad eandem obiectionem superiorem, fore quidem ut creatura, quam Deus sine villo tempore produceret, eo ipso non esset existens simpliciter, sed tantum secundum

43.

secundum quid; atque hanc solam contradictio-
nis obiecta partem ex nostra deduci sententia.
Probatio autem contraria non est ullius momenti;
nam cum dicimus, creaturam aliquam posse sim-
pliciter absolui ab omni duratione, hoc ita intel-
ligendum non est, quasi particula *simpliciter* ap-
pelleret supra existentiam rei create, sed ita ut ap-
pelleret supra eius durationem: ut sensus sit, crea-
turam aliquam posse quodammodo existere, quin
simpliciter dureret, aut alicui tempori strictè com-
mensuraretur.

44. At dices contra postremam hanc solutionem:
res pro priori naturæ ad suam durationem de facto
simpliciter existit, ut supra falsi sumus, utque ex
eo constat, quod sit causa physica suæ durationis;
huiusmodi enim modus causandi nisi principio
simpliciter existenti non convenit: & tamen pro
illo priori res non existit in instanti ullo tempo-
ris: falsò ergo asseruimus, rem, quam Deus ab-
solueret ab omni duratione, hoc ipso non esse
simpliciter, sed secundum quid existituram. Di-
ces iterum: si ob id dici potest, creaturam ali-
quam absolui simpliciter ab omni duratione,
quia sine omni duratione simpliciter tali potest
secundum quid existere, quidni etiam de fa-
cto possit aliquid simpliciter absolui ab omni
duratione? Siquidem creatura destructa, non
obstante destructione sua, existit secundum
quid: & tamen non durat simpliciter, nec tem-
pori strictè commensuratur, ut antea: creatura
etiam merè possibilis habet esse secundum quid,
idque quin simpliciter dureret, aut tempori coexi-
stat. Quæ cum ita sint, sequela posterioris in-
stantiæ videtur esse manifesta. Consequens au-
tem est non minus manifestè absurdum: quid-
quid enim sit, an possit Deus rem simpliciter ab-
soluere ab omni tempore, & duratione; at quis
dicat, similem rei absolutiorem ab omni tempore
de facto vnquam contingere?

45. At neutra instantia admodum premit. Ad
priorem dicendum est, rem pro priori naturæ ad
suam durationem posse quidem dici simpliciter,
ac verè existentem; cæterum non nisi cum hoc
addito, *in instanti naturæ*, aliove simili: idque
& non aliud à nobis supra admissum: at verò
quantumvis res existat pro signo priori rationis,
haud propterea eam dici posse simpliciter existen-
tem sine ullo additamento, sed potius, si absolute,
& sine adiectione loquamur, eam duntaxat secun-
dum quid existere. Nec obest, existentiam, quam
pro illo priori res habet, esse simpliciter talem:
nam huiusmodi existentia petit pro conditione
sine qua non, durationem rei, ad hoc, ut rem deno-
minet simpliciter existentem: quare mirum non
est, quod absque adiectione loquendo non deno-
minet simpliciter existentem rem pro priori ad
eius durationem. Sic, esto pro priori ad expul-
sionem peccati existat qualitas gratiæ, quam plu-
res se sola esse iustitiam, & filiationem Dei ado-
ptivam autumant, tamen non denominat homi-
nem iustum, aut Filium Dei adoptivum, nisi pro
posteriori quo expellitur peccatum, eo quod hæc
expulsio sit conditio requisita ex parte subiecti ad
utramque denominationem simpliciter, ac strictè
accipiendam. His ergo constitutis affirmandum
iuxta ea est, rem, quam Deus absolueret ab omni
duratione, si loquamur absque omni adiectione,
haud existituram simpliciter, ac strictè, sed tantum
secundum quid, defectu nimirum capacitatis pro-

xime, quam ad eam denominationem tribuere potest
sola duratio: atque hinc est, ut verbum existendi
absolute, & sine ulla moderatione prolatum sem-
per significet durationem. Ad posteriorem in-
stantiam dicendum est, haud effici ex nostra sen-
tentia, quod possit aliquid de facto simpliciter ab-
solui ab omni duratione: nam quod attinet ad
rem destructam, vi destructionis absolvitur ab
aliqua duratione, ea scilicet, quam esset habitura,
si non destrueretur: cæterum non ab omni; cum
ad minimum necessario dureret de præterito, siue
duraverit. Quod verò spectat ad creaturam me-
rè possibilem, ea quidem absolvitur simpliciter
ab omni duratione, sed non de facto, si rigorosè
loquamur, cum nondum fiat, nec existat secun-
dum se.

Obiicies septimò. Si creatura absolueretur
ab omni duratione, hoc ipso non foret præsens
aternitati diuinæ: qua ratione si quid existeret
sine loco ullo, haud posset esse diuinæ immensita-
ti præsens; ut contra P. Ouiedo & alios in im-
pugnatione prioris responsionis argumento su-
periori adhibita ostendi. At repugnat etiam de
potentia absoluta, ut creatura vlla non sit præsens
aternitati diuinæ: ergo & repugnabit, quod ab-
soluatur ab omni duratione. Minor, quæ sola
eget probatione, probatur: quia repugnat vlla
creatura, quæ non sit præsens intentionaliter, ac
per cognitionem diuino intellectui, quæ est hu-
ius summa, atque omni ex parte illimitata perfe-
ctio: ergo etiam ad infinitam, summamque per-
fectionem diuinæ aternitatis spectat, ut nulla pos-
sit existere res creata, quæ non sit ei præsens, sin-
minus ab æterno, saltem aliquando, quæ in illa
non existat, alias in se non existit.

Respondeo concessa maiori, & negata minori.
Ad cuius probationem dicendum est, ideo nul-
lam creaturam existere posse, quin sit intentiona-
liter & per notitiam præsens diuino intellectui,
quia omnis creatura habet veritatem transcen-
dentalem, & obiectivam, ratione cuius possit à
Deo cognosci, pro quoque statu suo: verum
autem nequit à Deo ignorari, eiusve intellectui
præsens non esse. Pari ratione, si nulla creatura
possit existere sine duratione, haud etiam posset
non esse physicè præsens diuinæ aternitati: at,
cum magis sit, ut creatura possit spoliari duratio-
ne, quam veritate transcendentali (quippe hæc,
non verò illa est ab eius entitate realiter indistin-
cta) idcirco bene potest creatura diuinitus non
esse præsens diuinæ aternitati, non obstante hu-
ius perfectione; sicut etiam non esset contra per-
fectionem diuini intellectus non cognoscere
quod non esset verum, nec de facto contra illam
est, non affirmare existentem rem, quæ verè non
existit. Atque ex his constat aduersus Thomistas
recentiores, adeò non esse necesse, ut res produ-
cta, seu producenda cognoscantur à Deo, ut præ-
sentes physicè aternitati ab æterno; ut non im-
plicet aliqua à Deo prodigi, quæ cognoscantur
ab illo, & non vi præsentia aternitati, etiam pro
sua differentia temporis, aut ullo modo.

Octauo denique obiicies: si posset creatura
aliqua absolui ab omni tempore & duratione; sa-
ne & posset dari creatura, quæ repugnaret tempo-
ri & durationi, atque in nulla etiam diuinitus
posset esse: quidni enim? Consequens autem
est absurdum: ergo & id ex quo sequitur. Res-
pondeo tamen, sequelam esse nullam: quia v.g.
materia

materia prima potest absolui diuinitus ab omni forma substantiali: & tamen repugnat materia prima, quæ sit essentialiter repugnans omni formæ substantiali, eiusque incapax, cum materia definitio sit, quod sit primum subiectum formarum; similiter ergo non ex eo quod possibile sit aliquid absolui ab omni duratione, sequetur possibile esse, & quod quidpiam omni duratione repugnet, nullamve possit habere. Sic etiam non repugnat ignis, quem Deus absoluat ab omni calore: an propterea & possibilis erit ignis incapax caloris? Quidquid tamen sit de sequela, fortè consequens non est absurdum: vt enim est, quod suapte natura æternum est: nempe Deus Opt. Maximus: vt, quod æuo mensuratur, cuiusmodi est Angelus: vt, quod tempore, quale est omne corpus naturale corruptibile: vt, quod solo instanti, videlicet duratio momentanea: cur etiam in alia rerum serie possibile forsam non sit aliquid adeo imperfectum, vt non solum vix duret ad instar durationis instantaneæ, sed vt nullo modo duret? Atque de his satis:

TRACTATUS III.

De infinitate corporis naturalis aliarumque rerum quoad multitudinem.

CAPVT PRIMVM.

An multitudo corporum, siue rerum incorporearum syncategorematicè infinita à Deo produci possint

1. **I**NFINITVM proprie, & philosophicè sumptum est, cuius aliquid semper est extra, hoc est, à quo quantumcunque numerum finitum, aut quantumcunque quantitatem determinatam, & finitam sumas, aliquid amplius desumendum superest: quanquam enim ab infinitate hominum possibilem 10. 100. 1000. decies mille, centies mille, millies mille, aliumve quemvis numerum abscindas, adhuc plures homines in infinitum residuerunt, extra eos, qui abscissi sunt: ita Aristoteles lib. 3. Phys. Quod verò nonnulli Philosophi apud Aristotelem indidem aiunt, infinitum definiti posse, & debere, cuius nihil est extra se, sustinendum non est: quia aut per definitionem denotatur, infinitum esse illud, cui nulla perfectio in suo genere deest, aut extranea est: & ita ea definitio non tam infinitum, quam perfectum quantumlibet finitum sic definit: aut per eam definitionem denotatur, infinitum esse cuius nihil in suo genere extra ipsum est, cuiue nulla additio in suo genere fieri potest: & ita falsa omnino est: si enim Deus à centro terræ sursum producat lineam infinitam, ea infinita erit, & tamen ei additio aliqua fieri potest non solum finita, quod instituto sufficeret, verum etiam infinita; nimirum si Deus eandem lineam deorsum in infinitum producat. Infinitum aliud est categorematicum: syncategorematicum aliud: infinitum categorematicum est, quod penes omnes suas partes simul existit: syncat-

egorematicum est, quod solum penes aliquas partes, easque finitas simul existit; ita tamen, vt ei accessio infinita fieri possit: cum enim terminus categorematicus talis sit, quia per se significat: syncategorematicus autem, quia non nisi adiuncto alteri significat; sanè infinitum, quod per se absque vlla additione tale est, iure merito dici debet infinitum categorematicum: quod verò per se finitum est, & non nisi adiunctione aliorum infinitum, eo ipso syncategorematicè infinitum appellandum est: prius infinitum est tale simpliciter: posterius verò secundum quid: prius est infinitum acta: posterius verò duntaxat in potentia.

Quibus positis censeo, multitudinem creaturarum quarumlibet syncategorematicè infinitam à Deo produci posse: hoc est, non tot entia, qualiacunque ab eo produci posse, quin semper plura valeant ab illo produci. Ita B. Thomas 1. p. quaest. 14. art. 12. & cum eo Thomistæ omnes. Ita etiam P. Vasquez 1. p. disput. 63. art. 2. P. Valencia tom. 1. disp. 1. quaest. 14. punct. 6. PP. Molina, Hurtado, Quiedo, Arriaga, Conimbric. & ceteri Societatis nostræ Doctores. Quibus adde Okamum in 3. dist. 13. q. vnic. art. 1. Gabrielem, & plerisque Nominales. Probatur autem hæc nostra sententia: primò quia omnipotentia Dei est potentia infinita: ergo infinitos effectus producere potest. Antecedens perspicuum est: quia si omnipotentia non esset potentia infinita, non esset, cur alicui creaturæ communicari nequirit, aut cur aliqua creatura omnipotens esse non posset. Consequentia verò suadetur: quia potentia finita, qualis est humana, vel Angelica finitos solum effectus producere potest: ergo potentia infinita infinitos numero effectus producere poterit. Dices, omnipotentiam Dei esse potentiam infinitam ex parte modi, eo quod perfectissimo, & infinito modo operetur: secus verò ex parte termini: vnde non esse, cur terminos numero infinitos respiciat: contra tamen, quia eo ipso, quod omnipotentia Dei sit potentia infinita ex parte modi operandi, non est, cur non sit potentia infinita etiam ex parte termini: haud secus ac è contra potentia creata tam ex parte modi, quam ex parte termini finita est. Probatur secundò, quia anima rationalis verbi gratia durat per durationes successiuas à se ex natura rei distinctas: at durationes, per quas duratura est, sunt syncategorematicè infinitæ, id est, non tot, quin plures: ergo &c. Maior suprâ tract. 2. huius libri cap. 2. & seq. à nobis est ostensa. Minor probatur: quia anima rationalis æternum duratura est: at non per durationes numero finitas, & tot, non plures: ergo per infinitas.

Probatur tertio: non magis infinitus est intellectus Dei, quam omnipotentia Dei: at intellectus Dei infinita obiecta cognoscere potest: ergo & eius omnipotentia infinitos effectus, siue non tot, quin plures producere. Minor suadetur: quia intellectus Dei necessario cognoscere potest, & debet ea obiecta, quæ intellectus creatus cognoscere potest: aliàs aliquid nobis innotescere posset, quod Deum latere posset: at intellectus creatus infinita obiecta cognoscere potest; siquidem infinitas chimæras cognoscere potest: quot enim chimære fingi possunt? demus verbi gratia esse 10. mille: an non vltius alia chimæra fieri, siue cognosci poterit ab eo, qui præter enumeratas

enumeratas

meratas chimæras, aliam esse possibilem assereret: Quartò probatur assertio: nullus numerus finitus equorum verbi gratia à Deo produci potest, quin ab eo alius maior produci possit: ergo &c. Antecedens probatur: quia signato quouis non est potior ratio de illo, quàm de alio maiori: ergo sicut ille, sic alius maior à Deo produci poterit. Deinde demus claritatis gratia, numerum illum finitum maximum equorum Deo possibilem esse mille equorum: sanè poterit, & non poterit alius numerus millenarius equorum à Deo produci: non poterit, quia mille equi tantum possibiles supponuntur: poterit, quia si alius numerus millenarius, priori omnino similis, & æqualis, sit impossibilis: sanè prior etiam numerus millenarius omnino impossibilis erit: sicut si Paulus similis, & æqualis Petro impossibilis sit, non poterit Petrus impossibilis non esse.

4. Quintò suadetur assertio: quia in Concilio Constantiensi sess. 15. inter errores Ioannis Hus refertur hic ibi: *Deus nihil potest annihilare, neque potest mundum maiorem aut minorem, sed animas usque ad certum numerum creare, & non ultra*: at si multitudo animarum à Deo creabilem finita esset, Deus tantum posset animas creare usque ad certum numerum, & non ultra: & rursus, si numerus effectuum à Deo possibilem syncategorematicè finitus esset, unde nobis constaret, Deum posse mundum maiorem, sicuti Concilium sanxit? Sexto, quod ad multitudinem indiuiduorum attinet, nulla species est, quæ sub se infinita indiuidua non contineat: aliàs esset aliqua species, quæ duo tantum indiuidua solo numero indistincta; alia, quæ tria; alia, quæ quatuor duntaxat, & sic de reliquis numeris continerent: quæ quis commentitia, & chimerica esse non conspiciat? Quod verò ad multitudinem specierum attinet, nulla species creata adeò perfecta assignari potest, quin alia perfectior à Deo produci possit, cum quauis finita sit, & à diuina perfectione infinita diffita: igitur species syncategorematicè infinita à Deo produci possint: aliàs si finitæ numero essent, aliqua assignari posset, quæ superior esse non posset. Demum, quantitas discreta, siue multitudo entium categoriematicè infinita à Deo produci potest, vt inferius ostendamus: ergo à fortiori, & syncategorematicè infinita.

CAPVT II.

Inter species creaturarum syncategorematicè infinitas à Deo producibiles assignari non posse supremam, & perfectissimam verius est.

5. Ita D. Thomas 1. p. q. 2. art. 6. & q. 1. de potent. art. 2. Bonau. in 1. dist. 44 q. 1. Capreolus in 1. dist. 43 q. ult. art. 2. Richardus quodl. 2 q. 4. Egidius quodl. 3 quæst. 5. Heruarius quodl. 7 quæst. 2. Soncin. 12. Metaph. quæst. 5. Argent. in 2. dist. 1. quæst. 2. P. Vasquez tom. 1. in 1. p. disp. 106. cap. 1. P. Hurtado d. 13. phys. sect. 1. Conimbric. lib. 4. phys. cap. 8. quæstione 3. art.

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

2. Quiedo controuer. 14. phys. punct. 7. Faslus 1. p. disput. 11. numero 4. Compton. d. 56. phys. f. 8.

6. Probatur primò ex Dionysio Areopagita in hunc modum: species creaturarum procedunt à Deo, sicuti numeri ab unitate: at numeri ita ab unitate procedunt, vt numerus finitus omnium maximus impossibilis sit: ergo & species creaturarum ita à Deo procedunt, vt impossibilis sit species aliqua creata, & finita, omnium suprema, & maxima. Minor perspicua est: si enim numerus finitus omnium maximus possibilis esset, is additione vnus unitatis finitæ definito in infinitum excreceret, quod euidenter falsum est. Maior, præterquam quod de se satis verosimilis, & perspicua apparet, ex Dionysio c. 18. de diuin. nominib. probatur: siquidem ibi ita fatur: *unum autem, quoniam omnia unitate secundum vnus unitatis excessum, & omnium est vnus inegressibiliter causa*: quibus verbis Deo attribuit esse vnum duabus de causis: quarum secunda est, quia vnus est causa omnium, Deus autem propriissime omnium etiam causa est; eamque causam exponit D. Thomas in hæc verba: *secundo, vnus attribuitur Deo, quia vnus secundum suam intentionem consideratum est omnium causa inegressibiliter*. Cum autem varios modos assignet, quibus vnus est omnium causa, & principium: secundum modum explicat, quia nequit omnis multitudo, & omnis numerus esse ab unitate velut à principio: quam rationem attingit Dionysius his verbis: *& sine vno quidem non erit multitudo, sine multitudine vero erit vnus, sicut & unitas ante omnem numerum, & multiplicatum*. Quæ verba egregiè in rem nostram exponit D. Thomas ibi: *deinde cum dicit (& sine vno quidem) ponit secundam rationem, quæ talis est: illud, a quo non conuertitur consequentia essendi, est naturaliter prius, & quodammodo principium: sed vnus est huiusmodi, quia sine vno non inuenitur aliqua multitudo, sed inuenitur aliquod vnus absque omni multitudine: vnus igitur est prius omni multitudine, & principium eius; cuius signum apparet in numeris, quia unitas est ante omnem numerum qualitercunque multiplicetur*. Hactenus Dionysius, & Thomas: quum ergo species creaturarum sint, esse ve possint à Deo, sicut numeri ab unitate: certè sicut numerus finitus omnium maximus, sic species creata, & finita omnium suprema, & perfectissima repugnabit.

7. Id ipsum confirmatur ex Dionysio capite 8. de diuinis nominib. vbi sic loquitur de Deo: *& omnia secundum virtutem indeclinabilem, & incircumsinitam producat, & sicut ipse, quod est esse virtutem aut totam, aut particularem causa existens: & sicut infinita virtutis non tantum eo, quod omnem virtutem producat, sed etiam eo, quod est super omnem, & ipsam per se virtutem; & eo, quod super potest, & infinitè infinitas alias ab existentibus virtutibus producere; & eo, quod nunquam possunt infinita & infinitum producta virtutes super infinitam ipsius virtutem facientis hebetare actionem: & eo quod ineffabilis, & ignota, & incogitabilis est cuncta egrediens ipsius virtus*. Pende primò, virtutem Dei incircumsinitam dici: at si possibilis esset creatura omnium possibilem perfectissima, Cē omnipotentia

omnipotentia Dei ea ita circumfinita esset, ut aliam magis perfectam producere nequiret. Pen- de secundo, posse Deum quavis virtute produ- ctâ infinite infinitas alias perfectiores producere, ita ut eius omnipotentia cuncta egredi, & supe- rare possit: at si esset possibilis creatura su- prema, ea producta, nequiret Deus aliam per- fectiorem, ne dum infinitas perfectiores produ- cere.

Verum hæc ratio, quam ex D. Dionysio fuse proposuimus, tribus modis labefactari posse vi- detur. Primò in hunc modum: species creatu- rarum sunt à Deo, sicut numeri ab unitate: at est possibilis numerus omnium perfectissimus: ergo & creatura omnium perfectissima. Minor probatur: quia numerus binarius est omnium numerorum perfectissimus: in primis ob maio- rem eius simplicitatem, quàm cæterorum nume- rorum: tum quia magis appropinquit unitati, quæ numerorum omnium principium est: quare sicut creatura quo magis appropinquit Deo, qui creaturarum omnium primum principium est, eò perfectior est; ita numerus binarius quo reliquis numeris unitati propior est, eo reliquis numeris perfectior est. Demum quia sola dualitas nume- ros omnes extra primos numerat, & meretur; esse autem aliorum mensuram ad perfectionem atti- net: numeri autem primi ij nuncupantur, qui nullo alio numero numerari possunt, quales sunt 3. 5. 7. Confirmatur quia Platonicus, & Pythago- fici, qui numeris omnia consistere putarunt, so- lam dualitatem esse principium materiale om- nium arbitrati sunt; videlicet quia dualitas reli- quis numeris prior, & perfectior est. Ita Pla- tonem sensisse refert Aristoteles 1. Metaphys. capite 6. ibi: *dualitatem autem alteram natu- ram fecisse ex eo fuit, quia numeri præter primos apte ex ipsa perinde ut sigillo quodam sunt, ac ge- nerantur.*

9. Respondeo, numerum binarium esse nume- rorum omnium perfectissimum: id quod à nobis suprâ libro 2. tract. 5. capite 1. prope finem ad- missum, atque probatum est: cæterum B. Dio- nyfium non loqui de numero omnium perfectis- simo, neque intendere, quod ad eius instar sit possibilis creatura omnium perfectissima: alias qua ratione numerus dualis finitè tantum ab uni- tate distat, eaque duplo tantum imperfectior, & compositior est: ita similiter creatura illa perfe- ctissima finite tantum à Deo distaret, eoque du- plo tantum minus perfecta foret, quod ridi- culum est. Igitur D. Dionysius intelligendus est de numero maximo, eiusque more creatu- ram maximam, & perfectissimam impossibi- lem asseruit. Et quidem si numerus binarius est omnium perfectissimus, sanè nullus nu- merus erit omnium imperfectissimus; eo enim imperfectiores sunt numeri, quo magis à dua- litate recedunt: cum ergo nullus infinite, & summe à dualitate recedat, certè nullus sum- me imperfectus erit: ergo etiam creatura sum- me imperfecta repugnabit: quando igitur ad- uersarij eadem ratione de creatura perfectissi- ma, ac de imperfectissima philosophantur, sanè creatura etiam perfectissima repugna- bit.

10. Secundo opponi potest ex Durando in 1. di- stinctione 44. numeros, & figuras non dicere naturam, siue substantiam rerum, sed earum

modos siue accidentia; figura enim, inquit, est varia positio, numerus autem plurificatio indiuiduorum. Quare quod numerus omnium maximus repugnet, nequitiam arguit substan- tiam omnium maximam perfectissimam repugna- re. Contra tamen primò, quia ubi accidens omnium maximum, ac veluti perfectissimum repugnet, uti solutio largitur: non video qua ratione substantia, siue essentia omnium per- fectissima, & suprema possibilis esse nequeat. Contra secundo, numerorum variae sunt species propriè tales, nimirum dualitas, trinitas, qua- ternitas, &c. sicut ergo nulla species numeri su- prema, & maxima assignari nequit, ut solutio largitur, cur vlla alia species omnium perfectis- sima, & suprema admitti debeat. Tertio op- poni potest contra præfatam rationem ex Diony- sio desumptam, omnium creaturarum possibi- lium collectionem esse numerum omnium ma- ximum: quod enim si numerus sit, omnium maximum esse debeat, perspicuum est: quod verò numerus sit, suadetur: quia ut aliqua collectio numerus propriè sit, necesse non est, ut ea finita sit, ut constat ex Eccles. 1. capite ibi: *stultorum infinitus est numerus*, & 4. capite ibi: *infinitus numerus est populi*: quantumvis ergo collectio omnium creaturarum possibilium infinita sit, adhuc numerus appellari poterit. Contra tamen primò, quia saltem numerus fi- nitus omnium maximus, & supremus repu- gnat: at id satis superque est, ut argumentum nostrum ex D. Dionysio desumptum concludat. Contra secundo, quia collectio infinita non ni- si fuse, & improprie numerus appellari po- test: perinde enim est, collectionem aliquam infinitam esse, ac innumerabilem esse: infini- tas ergo & numerus repugnant, eidemque con- uenire non possunt: ergo collectio infinita crea- turarum omnium possibilium numerus dici non potest: ac proinde numerus omnium maximus admitti hoc nomine non debet.

11. Secundo probatur nostra sententia, & su- perior ratio confirmatur: repugnat figura om- nium maxima, & suprema: ergo & repugnat species creaturæ omnium maxima, & perfe- ctissima. Consequentia videtur sine vllò dis- crimine. Antecedens suadetur, quia figura definitur, *qua sub aliquo, vel aliquibus ter- minis continetur* iuxta Euclid. libro 1. elem. def. 14. ergo omnis figura terminata, atque aded fi- nita est: ergo omnis figura ab alio maiori supe- rari, & excedi potest: si enim figura infinita terminis ambitur: ergo extra illam plura spatia imaginaria superfluent: ergo in iis alia figura fingi potest: cur ergo prior in iis extendi, & dis- fundi, maiorque effici nequeat? Quantumvis igitur figura aliqua infinita sit, non ob id ma- xima, & suprema erit: & quidem innumeris etiam figuris, in quibus quoad maximum termi- num præscribi non posse hæcenus ostensum est, omnes ferme aduersariorum rationes instantur, atque eneruantur.

12. Tertia ratio nostræ sententiæ est: quavis creatura à perfectione Dei infinite distat: ergo possibilis est alia creatura perfectior, & quæ magis ad perfectionem Dei accedat: ergo creatura perfectissima, & quæ alia perfectior esse nequeat, planè repugnat. Confirmatur primò, quia plus distat Deus à quavis creatura quantumlibet

quantumlibet perfecta, quàm sol à formica, si forte eam perfectione superat : at sol aliquod viuens perfectius formica generare valet : ergo & Deus producere creaturam perfectiorem quauis designabili. Confirmatur secundo, quia plus distat Deus infinitus simpliciter à quauis creatura, quàm linea infinita à linea finita : at linea infinita non est adeò perfecte imitabilis ab vlla linea finita, quin ab alia maiori perfectius imitabilis sit : ergo nulla creatura adeò exactè Deus æmulatur, quin alia exactius æmulari possit.

13. Dices : tota collectio creaturarum etiam infinite distat à Deo, Deûsque illam infinitis perfectione superat, & tamen inter collectionem creaturarum, Deumque alia creatura interici, à Deo ue produci non potest, quia præter collectionem omnium creaturarum nulla alia creatura possibilis est : ergo similiter, licet sit inter creaturam quamuis designabilem infinita distantia; inde non sequitur, Deum efficere post creaturam perfectiorem quauis designabili, vllamue creaturam supremam esse. Quare Aureolus apud Capreolum in 1. dist. 47. inter Deum, & quamuis creaturam datur infinita distantia non ratione intercidentis medij, sed per infinitatem alterius extremi : hoc est, non quod inter Deum, & quamuis creaturam infinita perfectiores interici possint, sed eo, quòd alterum extremum altero infinite perfectius sit.

14. Contra tamen sic argumentor : collectio omnium creaturarum possibilium etiam collectiue sumpta, idè infinite distat Deo, quia inter eam diuisiue sumptam, Deumque infinita creaturæ perfectiores interponi possunt : nullaque creatura totius collectionis est, qua plures perfectiores à Deo produci non possint : qua ratione collectio assensus, & dissensus etiam copulatiue sumpta est ens reale, quia ea collectio diuisiue sumpta à parte rei produci potest, esto copulatiue, & simultaneè sumpta produci nequeat. At inter creaturam perfectissimam, & Deum in nullo sensu alia creatura perfectior interponibilis est : ergo creatura illa perfectissima à Deo infinite distare nequit. Deinde collectio creaturarum omnium possibilium omnes creaturas complectitur : mirum ergo non est quod extra eam quantumlibet finitam simpliciter, Deumque in omni genere infinitum, & illimitatum, alia ea perfectior, Deoque imperfectior interici nequeat. At creatura illa perfectissima omnes creaturas posibles non complectitur : cur ergo cum finita sit inter eam, Deumque infinitum, & gloriosum alia perfectior interici nequeat ? Dices, quia alia perfectior non est possibilis : verum quid hoc aliud, quàm principium repetere, & conclusionem pro ratione assignare ? Quod autem aiunt aduersarij distantiam infinitam Dei à creatura quauis designabili non esse per modum intercidentis medij, sed per infinitatem alterius extremi optimè refellitur à Caetano 1. part. quæst. 24. in respons. ad vltimum Aureoli : sicut enim quantitas continua infinita nequit superare infinite quantitatem bicubitam, quin inter vtramque infinita quantitates maiores, & maiores interici possint : ita similiter fieri nequit, vt Deus per infinitatem sui esse quamuis creaturam designabilem superet, quin inter eum, & creaturam quamuis infinita creaturarum species perfectiores interici possint.

15. Quarta ratio pro nostra sententia sit : quia ex R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

opposita sententia sequeretur, species creaturarum à Deo producibiles simpliciter finitas numero esse. Consequens est absurdum : ergo, &c. Minor à nobis cap. præcedenti probata est contra Scotum, & assecclas. Maior probatur, quia si datur creatura omnium perfectissima, eadem ratione danda est creatura omnium imperfectissima : id quod omnes aduersarij fatentur : ergo species omnes creaturarum duobus terminis clauduntur, & finiuntur, nimirum specie suprema, & specie infima : ergo species creaturarum posibles numero finitæ sunt.

Respondent primò aduersarij, infinitas species creaturarum duobus terminis claudi posse : quæ ratione etiam in nostra sententia inter hominem & formicam sunt posibles infinitæ aliæ species, quarum nulla adeò perfecta ac homo, aut adeò imperfecta, ac formica sit. Contra tamen : quia aut sermo est de terminis mediatis, & quibus nulla pars intermedia, immediata, & proxima sit, & hac ratione non inficior infinitum terminis claudi posse : sic enim puncta sunt termini mediati quantitatis continuæ quantumlibet infinitæ, nimirum quia nulla pars eius quantitatis alterutri puncto immediata est, ita vt inter eam & punctum alia pars minor interiecta non sit : sic etiam instantia temporis limites extremi, & mediati sunt : sic etiam Deus, & nihil creaturarum omnium possibilium termini censentur : aut sermo est de terminis immediatis, quibus vtrunque partes interiectæ proximæ, & immediatae sunt : & hac ratione infinitum duobus terminis claudi posse implicat, vt apertè, nisi fallor, ostendam tract. sequenti. Vnde sic argumentor : aut creaturæ perfectissima est immediata, & proxima alia minus perfecta, & imperfectissima alia magis perfecta, & sic vltra : atque ita infinita creaturarum species terminis immediatis clauduntur, quod repugnat : aut creatura proxima perfectissima possibilis non est : & sic à fortiori creatura Deo proxima, & immediata repugnabit, præsertim cum hic omnes aduersariorum rationes infringantur.

Respondent alij secundo ; species creaturarum inæquales, & quæ linea recta à suprema creatura ad infimam descendunt, infinitas non esse ob rationem à nobis in argumento propositam : cæterùm species creaturarum perfecte æquales, & quæ à creatura suprema ad infimam recta linea non descendunt, sed potius lineas transversales efficiunt, has, inquam, infinitas numero esse, nec oppositum à nobis falsitatis euinci, aut posse. Verum in primis, species diuersas creaturarum inuicem æquales non repugnare adeò constans non est : & oppositum à Theologis non exigui nominis defenditur. Deinde implicat, Deum posse producere infinitos numeros æquales, v. gr. binarios, quin & infinitos numeros inæquales producere possit, quia infiniti binarij infinites inter se complicati infinitos numeros inæquales parere poterunt : ergo etiam implicat, Deum posse producere infinitas species æquales, quin etiam infinitas inæquales producere possit : siquidem in infinitis speciebus æqualibus infinitarum specierum inæqualium diuersitas latere, & eminenter contineri potest : sicuti proportionem seruata in numeris cernere est. Rursum, si ad species creaturarum existentes, ex quibus non existentium conditionem

C c 2 venari

venari possumus; si, inquam, ad eas respicias plures existunt inæquales, quàm æquales: imò de nulla specie existente alteri æqualem esse nobis constat: ergo etiam species possibiles inæquales plures, vel certè non pauciores erunt, quàm species æquales: cum ergo species possibiles inter se æquales iuxta aduersarios infinitæ sint; gratis id ipsum de inæqualibus inficiantur. Demum nostra sententia suaderetur, quia creatura infima, & imperfectissima repugnat, vt lib. 2. tr. 5. c. 3. ostendi: ergo & creatura suprema, & perfectissima.

CAPVT III.

Soluntur argumenta contraria.

18. **O**ppositam sententiam tuentur Henricus Gandau. quòd. 3. qu. 3. & quòd. quæst. 8. Durand. in 1. dist. 44. qu. 2. Scotus in 3. dist. 13. q. 1. Esculanus 3. Phys. lib. 7. q. 3. Aureolus in 1. dist. 44. q. vnica art. 4. Bacan. ibidem qu. 1. art. 2. & nouissimè Arriaga dist. 13. sect. 3. Arguunt primò: si non daretur creatura omnium perfectissima, siue qua alia perfectior possibilis non esset, ab homine v. g. sursum possibiles essent species creaturarum perfectiores, & perfectiores in infinitum: consequens est absurdum: ergo, &c. Maior perspicua est. Minor probatur, quia si eiusmodi progressus in infinitum specierum possibilis esset, daretur aliqua species, quæ haberet sub se, infinitas species: hoc autem repugnat, quia eiusmodi species esset infinitæ perfectionis, Deoque æqualis.

19. Verum respondeo primò: si quod aduersarij fatentur, datur creatura infima, ab ea infinitæ species creaturarum sese excedentium gradatim ascendere poterunt, quin ob id vlla species sit, quæ sub se infinitas contineat: haud secus ac ab vnitate progrediuntur numeri finiti maiores, & maiores sine fine; & tamen non est deuenire ad vllum numerum finitum, qui sub se infinitos numeros contineat: aliàs eiusmodi numerus finitus, & infinitus esset. Deinde respondeo; non solum aliquam creaturam possibilem, verum etiam quamuis existentem habere sub se infinitas creaturarum species se se gradatim excedentes; cum enim nulla creatura imperfectissima sit, vt lib. 2. tract. 5. cap. 3. ostensum est: sanè nulla creatura erit, quæ infinitas species inferiores non sustineat: hinc autem minime fit, creaturam vllam infinitam simpliciter, Deoque parem esse, quia infinitas cuiusque creaturæ, quæ alias infinitas superat, in aliquo tantum genere est, Dei verò infinitas in omni genere est, eo quod nulla sit perfectio, quam formaliter, aut eminenter non contineat, quod tamen supra conditionem creaturæ est: & præterea, quia infinita perfectio cuiuscunque creaturæ multis imperfectionibus admixta est, Dei verò infinita perfectio ab omni imperfectione defæcata est.

20. Arguunt secundo: sumpta tota creaturarum collectione, & sub vnum mentis aspectum posita non omnes creaturæ in ea contentæ exceduntur ab alia creatura, quia præter omnes alia non est: ergo aliqua non exceditur ab alia creatura, hæc autem proculdubio perfectissima est. Antecedens exploratum est. Consequentia etiam perspicua videtur, quia non omnis, & quidam siue

aliquis non æquipollent, vt constat ex primò æquipollentium vericulo:

21. Non omnis, quidam non: omnis non, quasi nullus. Respondeo: non omnes creaturæ collectiue, siue copulatiue sumptæ exceduntur ab alia ob rationem in argumento insinuatam; secus verò distributiue, siue diuisiue sumptæ: inde tamen non fit, aliquam non excedi ab alia, quia ly omnis non, & aliquis non tunc præcisè æquipollent, cum omnis, & aliquis seruata proportionè sumuntur: cumque sicut quidam diuisiue accipitur, sic etiam omnis diuisiue usurpatur: quod hoc exemplo, vt aliis superseadam, manifestè ostendo; quia non omnes partes albi copulatiue, siue collectiue sumptæ distinguuntur realiter, inadæquatè ab albo: & tamen inde fieri nequit, aliquam partem albi non distingui realiter inadæquatè ab albo.

22. Arguunt tertio: sumpta tota collectione creaturarum possibilium ab homine inclusiue vsque ad Deum Opt. Maxim. vel in ea collectione est aliqua creatura, quæ ab alia non excedatur; & hæc suprema erit: vel nulla est, quæ ab alia non excedatur; & sic species excessæ in ea collectione contentæ plures erunt, quàm species excedentes in ea contentæ, & rursus non erunt plures: non erunt quidem plures; quia in ea collectione nulla est excessæ, cui aliqua excedens non correspondeat; ergo excessæ non sunt plures, quàm excedentes: erunt deinde plures excessæ, quàm excedentes; siquidem nulla est excedens, quæ simul non sit excessæ ab aliqua specie eius collectionis, aliqua verò est excessæ, quæ non sit excedens speciem vllam eius collectionis, nimirum species hominis, quæ nec seipsam, nec alias superiores excedit: ergo species excessæ sunt plures, quàm excedentes. Respondeo, vnum infinitum non esse maius, quàm aliud, nec plures partes, quàm aliud sortiri potest, vt sæpè sæpius monuimus: quare etsi in ea collectione sit aliqua species excessæ, & non excedens; nulla verò sit excedens, & non excessæ: non propterea excessæ plures erunt, quàm excedentes, nec pauciores etiam; videlicet quia ambæ infinitæ sunt, eaque calculatio in solis collectionibus finitis concludere potest. Sic si duæ lineæ in Orientem, protendatur altera à puncto A, altera verò à puncto D. magis Orientali; non ob id vna erit maior alia, quantumque in vna sint aliquæ partes, quæ non in alia: nimirum eæ, quæ puncta A. B. C. occupant: cuius ratio alia non est, nisi quia ambæ sunt infinitæ.

23. Arguunt quarto: Deus proposita sibi ob oculos tota collectione creaturarum incipiendo ab homine; vnico ictu cognoscit, quæ creatura primam speciem (hominis v. g.) quæ secundam speciem, quæ tertiam, & sic vltra in infinitum excedat: ergo vsque eò progredi potest, vt cognoscat aliquam, quam alia non excedat, sibi que immediata sit: aliàs cognitio Dei nunquam sisteret, aut ad scopum deueniret, sed semper in incertum tenderet. Respondeo. Deum in eo progressus intentionali nunquam sistere: nec mirum id est, cum in ipsis speciebus cognitis status non sit: ob id tamen dici nequit, diuinam cognitionem ad scopum sibi præfixum non deuenire, aut in incertum ferri: quia hæc locutiones denotant confusionem, & imperfectionem in diuina cognitione, quæ tamen ex eo progressu intentionali neutriquam colliguntur, sed potius summa perfectio,

perfectio, & claritas: nisi enim Deus infinita perspicacia esset, infinitas species cernere, & discernere non posset.

24.

Arguunt quintò: Deus potest producere creaturam perfectissimam, quam potest; hæc propositio videtur per se nota, cum in ea prædicatum sit de ratione subiecti: demus ergo eam productam: aut est omnium creatura perfectissima; & ita intentum habetur: aut non est; & sic Deus non produxit perfectissimam, quam potuit, contra hypothesim. Respondeo: ea propositio non est per se nota, sed per se manifestè falsa: siquidem creatura perfectissima, quam Deus potest, chymara, & impossibilis est, vt hætenus ostendimus: perinde ergo est dicere, Deus potest producere creaturam perfectissimam, quam potest; ac dicere, Deus potest producere chymaram: hæc autem propositio, Deus potest producere chymaram, manifestè falsa est: ergo & illa prior. Sed quid miror in his, & similibus argumentis refutandis, quæ in numeris, & lineis apertam instantiam patiuntur: & si cuius momenti sunt, certè probant, numerum finitum omnium maximum, lineamque finitam omnium maximam possibilem esse, vt intuitu constabit.

C A P V T I V.

Multitudinem creaturarum, siue corporearum, siue incorporearum etiam cathegorematicè infinitam à Deo produci posse probabilius est.

25.

Ita Gregorius in 1. distinct. 43. quæst. 4. Bassolis. quæst. vnica art. 2. Gabriel in 2. dist. 1. q. 3. Okam; Auicenna, Algazel, PP. Vasquez in 1. part. disp. 26. Compton disput. 46. Phys. sect. 4. Hurtado disp. 13. Phys. Conimbricens. 3. Phys. c. 8. licet ibidem oppositum probabile esse tueantur. Probatur assertio, primò: quia partes continui actû existunt: at hæ cathegorematicè infinitæ sunt; vt supra lib. 3. fusc ostendimus: ergo multitudo entium cathegorematicè infinita actû existit, atque adeò existere potest. Secundò, quia collectio infinita hominum ea est, cuius quæuis pars (quoduis nimirum indiuiduum hominum) possibilis est; & etiam cuius quæuis pars cum alia quauis nullam impossibilitatem, aut oppositionem habet: ergo ea tota collectio simul à Deo produci potest: aliàs etiam aliqua collectio finita hominum v. gr. simul à Deo produci non posset, esto quæuis eius pars possibilis esset, & nulla impossibilis cum alia. Quod autem aduersarij respondent, aut certè possunt quamuis collectionis infinitæ partem esse compossibilem cum quauis alia, secus verò omnes; id de collectione aliqua finita hominum confingi posset. Tertiò probatur assertio: quia infiniti actûs in infinitis instantibus, eodem tamen ac finito loco existere possunt, vt cernere est in pœnis, quibus damnatus in inferno æternum cruciandus est: ergo è contra infinita entia (homines v. gr. infiniti) in infinitis locis, eodem tamen ac finito tempore existere possunt: Quartò: quia per scientiam simplicis intelligentiæ videt Deus possibilem multitudinem entium infinitam: ergo ea actû simul existere poterit. Antecedens

R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

cap. 1. probatum est. Consequentia perspicua est: siquidem pleraque argumenta contra multitudinem entium simul existentem obici solita, in eadem vt possibili instaurari, & eneruari possunt. Quintò demum probatur eadem assertio solutione argumentorum; ad quam progredior.

Prima ratio contraria est D. Thomæ 1. part. quæst. 7. artic. 4. omnis multitudo est in aliqua specie numeri: sed multitudo infinita in nulla specie numeri est, vt pote innumerabilis. Verum in primis hoc argumentum oppugnat multitudinem non solum cathegorematicè, verum etiam syncathegorematicè infinitam; cum tamen hanc D. Thomas non neget. Deinde minor argumenti falsa est, & non probatur. Secunda ratio est eius indidem; omne, quod producitur, cadit sub certam intentionem agentis: at infinitum ita cadere non potest: ergo, &c. Maior perspicua videtur. Minor probatur: quia certa intentio agentis est, qua tot, tantaque producere intendit: quod si non sub ratione totius, tantum tendat, sanè non certa, sed potius incerta, sibi que non constans eius intentio futura erit: at multitudo infinita hac ratione sub certam agentis intentionem cadere non potest, cum quanta, quotane sit, designari nequeat. Verum huius etiam argumenti minor, minorisque probatio falsa est: siquidem vt aliquid cadat sub certam intentionem agentis, satis est, vt cadat sub determinatam voluntatem regulatam infallibili, & certa cognitione: qua quidem ratione infinitum sub certam agentis intentionem cadere potest: & quidem id quod infinitum est, & nec quotum, nec quantum, certæ tamen intentionis obiectum esse posse constat ex processione diuinarum personarum; siquidem vna persona illarum, aliam productura, hoc ipso eam producere intendit, quantumcunque naturaliter eam producat: at alia sic intenta infinita est, omnisque mensuræ expers.

Secunda ratio est Alexandri Alenf. 1. part. quæst. 2. memb. 2. ad 3. Si Deus infinitum producere posset, sanè & posset producere omnia, quæ cognoscit possibilia: cuncta enim possibilia infinita tantum sunt, nec plura: atqui Deus omnia, quæ cognoscit possibilia, producere simul non potest: aliàs eius exhauriretur omnipotentia: nihil enim aliud faciendum superesset. Respondeo: in primis quamuis Deus infinitum producere possit, non ob id poterit producere cuncta possibilia: aliud enim est, posse producere simul & semel (vt aiunt) aliquod infinitum: aliud posse producere omnè infiniti genus; nec illa duo reciprocantur. Deinde esto Deus producat simul omnia, quæ possibilia videt, id intelligendum est de iis, quæ simul possibilia sunt; secus verò de iis, quæ non simul, sed successiue possibilia sunt: quare productis à Deo omnibus, quæ simul possibilia videt, eius omnipotentia exhausta non esset, vt pote cui infinitæ durationes successiue superessent producendæ, necnon infiniti actûs odij, & dissensus; si prius solos amoris, & assensus actûs produxisset: supponaturque, prout à plerisque aduersariis supponitur, repugnare essentialiter, vt quis simul amet, & oderit, assentiaturque, & dissentiat. Rursus si Deus omnia possibilia nullo excepto produceret, nihilque ei producendum restaret, non ob id ex-

C c 3 hausta

hauſta eſſet eius omnipotentia : quia ſcientia Dei quamuis cognoscat quidquid eſt cognoscibile, nihilque ei cognoscendum ſuperſit, non propter ea exhauritur : ergo ſimiliter in præſenti, &c. Præterea quod Deus in eo euentu nihil amplius producere poſſet, non ex defectu potentia in Deo; ſed ex incapacitate obiecti proficiſceretur: ſicut quod Deus chimaram producere nequeat, non ex defectu diuinæ omnipotentia; ſed ex repugnantia chimara oritur : ergo ſicut quod Deus chimaram producere non poſſit, nullius in eo imperfectionis indicium eſt : ita ſimiliter quod Deus in eo euentu nihil amplius operari poſſet, eius potentiam imperfectam, exhaustamve eſſe non concluderet. Vtcrius quantum Deus nihil in eo euentu de nouo producere poſſet, tamen quæ produxit deſtruere, & reproducere, aut non deſtructa conſeruare poſſet: at non maius eſt, rem de nouo producere, quam eam deſtructam reproducere, aut ne deſtruatur, continuo conſeruare : ergo omnipotentia Dei in eo euentu exhausta non eſſet. Tandem : ſi quod Deus in ea hypotheſi nihil de nouo producere poſſet, eius omnipotentiam exhaustum iri argueret; ſanè de facto eius omnipotentia diminuta, & non tam latè patens, quam antea dici deberet : ſiquidem de facto nequit tantumdem producere de nouo, quantum antea; eo quod partes vniuerſi exiſtentis produci non poſſint de nouo; ſicut, antea quam exiſterent, produci poterant.

28. Tertia ratio contraria aliorum eſt : quia ſi infiniti homines à Deo producti habeant infinitos lapides, ſinguli nimirum ſingulos, eosque in acervum proiciant; duo proſectò exinde ſequentur inconuenientia. Primum eſt, ſi quiſque lapidem ſuum reſumat, acervum illum exhaustum, & non exhaustum iri : exhaustum quidem iri, quia nullus ſuper-eſſet lapis : non exhaustum iri, quia infinitus eſt : quod autem eſt infinitum, nequit exhauriri. Secundum inconueniens eſt, quemuis hominum illorum poſſe, & non poſſe reſumere ex eo acervo denos lapides : poſſe quidem, quia ſi ſinguli proiicerent denos lapides, ſinguli denos reſumere poſſent : at acervus nihilo minus infinitus eſt, quam ſi deni lapides à quouis proiecti eſſent : ergo ex eo acervo quiſque denos lapides poſſet reſumere : non poſſe quidem, quia ſi ſinguli ſingulos tantum lapides, quos poſuerunt, reſumerent, acervus exhauriretur, nullusque in eo lapis remaneret : at ſi ſinguli denos lapides reſumere ex acervo poſſent, ſanè accipiendo ſingulos tantum, acervus minimè exhauriretur, ſed potius infiniti in eo lapides remanerent : ergo ſinguli denos lapides reſumere non poſſent : aut aliter, ſi ſinguli denos lapides accipere poſſent, quiſque haberet plures lapides quam antea, ut perſpicuum eſt, & non plures, quia eoſdem lapides, quos antea, nullumque aliud haberent.

29. Reſpondeo ad primum inconueniens; in hypotheſi argumenti, acervum lapidum præciſè exhaustum iri. Quod autem infinitum ſit, non obſtat : quia infinitum ablatione infiniti exhauriri valet; ſolæque finiti ablatio eſt, quæ illud non poteſt exhaurire. Ad ſecundum inconueniens dicendum eſt : in eadem hypotheſi ſinguli ſingulos tantum lapides reſumere poſſent, ſi uti ſupponitur; omnes reſumerent. Quod autem ille

acervus non ſit minor, quam ſi ſinguli denos lapides proieciffent; in quo tamen euentu quiſque denos reſumere poſſet : hoc, inquam, non obſtat : quia licet uterque acervus infinitus ſit, atque adeò vnus alio maior, aut minor non ſit; tamen in vno acervo ſunt infiniti lapides, qui in alio non ſunt : quod ſufficit, ut ex vno acervo ſinguli reſumere non poſſent, niſi ſingulos lapides, quos poſuerunt; ex alio verò denos, quos proiecerunt. Tandem plura argumenta congeri ſolent; quæ eo tendunt, ut oſtendant, infinitam multitudinem infinitum locum occupare non poſſe; atque adeò omnino impoſſibilem eſſe : ſi enim poſſibilis eſſet, infinitum locum occuparet, aut certè poſſet. Verum in primis hæc argumenta multitudinem certim ſpiritualium, in eodem loco naturaliter penetrabilem impoſſibilem eſſe non conuincunt : deinde neque multitudinem rerum materialium repugnare neutiquam perſuadent; cum etiam hæc in eodem loco diuinitus penetrari poſſint. Rurſus infinitam multitudinem infinito loco collocatam non implicare tract. ſequenti fuſè oſtendam.

TRACTATUS IV.

De infinitate corporis naturalis, aliarumve etiam rerum quoad extensionem localem.

CAPVT PRIMVM.

An corpus aliquod ſimpliciter infinite extendi poſſit quoad locum, & tamen duobus terminis claud?

NON poſſe, contra P. Arriaga diſp. 13. phyſicor. ſeſtione 1. & alios Recentiores, cenſeo, & probò. Si poſſibilis eſſet dimenſio aliqua corporea, locum ſimpliciter, ac verſus maximum infinitum occupans, & tamen duobus terminis clauſa; ſanè poſſet Deus creare triangulum, à cuius puncto pyramidali ad eius baſim eſſet infinita diſtantia. Fac ergo tale triangulum exiſtere, & in eo duci iuxta punctum pyramidale lineam vnus palmi, & poſtea lineam duorum palmarum, mox lineam trium palmarum, deinde lineam quatuor palmarum, & ſic in inſtitum uſque ad lineam vaſis pyramidi oppoſitam; ita ut nulla linea aliam ſibi immediatam niſi vno palmo ſuperet. Quo poſito, ſic argumentor : baſis eius trianguli eſt infinita, ut aduerſarij ſupponunt, & de ſe perſpicuum eſt, eo quod excedat lineas infinitas; quarum quatuor alia maior eſt : linea etiam proxima baſi, ſiue penultima infinita eſt, cum à baſi infinita ſolum vno palmo excedatur : eadem ratione linea antepenultima infinita erit, & ſic de aliis anterioribus in infinitum : deinde linea à puncto pyramidali inchoantes finita ſunt : ergo iam à lineis finitis ad lineas infinitas ſit tranſitus in eo triangulo : ergo

ergo est assignare aliquam lineam finitam, & etiam aliquam lineam infinitam; à quarum vna ad aliam immediate fiat transitus: aliàs qua ratione à finitis ad infinitas immediata progressio esset: cum ergo nulla lineam aliam sibi immediatam, & proximè anteriorem excedat nisi vno palmo sequitur, lineam aliquam infinitam excedere finitam vno solo palmo: atque adeò finitum additione finiti fieri infinitum. Consequens autem est manifestissime absurdum: ergo & illud ex quo sequitur.

Confirmatur, & declaratur: lineæ finitæ à pyramide eius trianguli incipientes, triangulumque secantes, quamvis sunt numero infinitæ, non possunt non claudi terminis: nec non habere primam lineam finitam, vniū videlicet palmi, & ultimam etiam finitam: si enim iuxta aduersarios lineæ finitæ, & infinitæ eius trianguli terminis clauduntur: ergo à fortiori solæ lineæ finitæ; præsertim cum earum numerica infinitudo in contrarium ob esse non possit: at vltima linea finita eius trianguli post quam immediatè sequitur linea infinita, ab eà vno solo palmo superatur: ergo linea finita vno solo palmo superatur à linea infinita, & additione vniū palmi infinita euadere poterit.

Secundò probatur nostra sententia: quantitas successiua simpliciter infinita duobus terminis claudi non potest, nec primum, & vltimum sortiri: ergo nec quantitas infinita permanens. Consequentia perspicua est: antecedens suadetur: quantitas successiua durationum, quibus Iudas cruciandus est, claudi nequit duobus terminis, videlicet prima duratione, & vltima duratione cruciatuum eius, vt fide sanctum est: non alia ratione nisi quia simpliciter infinita est. Tertio probatur eadem sententia: quantitas discreta, siue numerica simpliciter infinita duobus terminis coerceri, aut primam, & vltimam vnitatem sortiri non potest: ergo, &c. Antecedens manifestum est: aliàs cur numerus millenarius simpliciter infinitus non sit, esto prima vnitatem, & vltima cohabeatur. Quarto tandem suadetur nostra, ac verior opinio: quia (vt aliorum Patrum testimoniis superseedam) ei aperte suffragatur Tertullianus in lib. contra Hermogenem, vbi materiam existentem loco determinato, siue terminis, atque extremis clauso infinitam esse negat, in hæc verba: *Subiacentem facis Deo materiam, & vique locum illi, qui sit infra Deum. In loco ergo materia: si in loco, ergo intra locum: si intra locum, ergo determinatur à loco, intra quem est: si determinatur; habet lineam extremam, quam, quantum propriè pector, agnoscis finem esse omni rei, cuius linea extrema est: non ergo erit infinita materia, quæ dum in loco est, à loco determinatur, & dum determinatur ab illo extrema eam linea potitur.* Hactenus ille.

At enim Arriaga, & cæteri aduersarij obijciunt primò; species creaturarum inter hominem, & lapidem v.g. possibiles esse infinitas: & tamen duobus terminis clauduntur, homine scilicet, & lapide: hic enim, quia omnium imperfectissimus est inter eas primus est; & ille vltimus, quia perfectissimus: quis autem neget, primum, & vltimum quatenus talia terminos esse, atque extrema? Similiter ergo in præsentī, &c. Secundò producat Deus virgam infinite longam versus Orientem, & versus Occidentem fini-

tam, eamque diuidat, ac portionem infinitam ab ea auferat: siquidem infinitum diuidi potest in duo infinita, quæ simul sumpta maius infinitum sint, quàm quodlibet eorum seorsim acceptum: sane eiusmodi portio abscissa, non obstante eius infinitate, claudetur duobus terminis, quos vltra, citraque nequeat consistere: habebit enim versus Occidentem punctum determinatum, à quo incipit, vt supponitur: deinde & versus Orientem punctum, in quo finiatur, & vltra quod nullum aliud sit, nempe id, quod cum cæteris virgæ partibus vnionem amisit continuatiuam, siue, in quo facta est virgæ diuisio in duas partes infinitas.

Tertio arguunt; & eodem fere redit. Potest Deus intensionem aliquam versus maximum infinitam in eodemque loco, & subiecto penetratam diuidere in duas medietates. Claritatis ergo gratia prioris medietatis gradus sint heterogenei: certe in ea erit primus, & vltimus gradus, adeoque duobus terminis claudetur: primus, vtī supponitur: vltimus, nempe ille, à quo cæteri sunt ablati. Et tamen eiusmodi medietas est infinita: constat enim dimidium infiniti non posse non esse infinitum: alioqui infinitum resultare posset præcisè ex duobus finitis, vno scilicet, & altero dimidio suo. Quidni ergo similiter possibilis sit extensio versus maximum infinitam, infinitumque locum occupans; & tamen duobus terminis coarctata. Quarto iuxta Aristotelicam de compositione continui sententiam, in ligno bipalmari v.g. sunt infinitæ partes, omnesque inter duo puncta terminatiua collocatæ: cur ergo magnitudo habens infinitos palmos v.g. nequeat duobus terminis includi.

Quinto arguunt: eiusmodi magnitudo si daretur, non omnes eius partes collectivè sumptæ haberent aliam post se, versus Orientem v.g. quia præter omnes non est alia: ergo aliqua earum non haberet aliam post se versus Orientem, adeoque magnitudo, quæ omnibus constaret, terminum versus Orientem haberet: eadem ratione probari potest, & quod eū haberet versus Occidentem. Talis ergo magnitudo versus maximum infinitam, & infinito loci spatio commensata, ac nihilominus vtrunque terminata non repugnat. Sexto denique arguunt contrarij: quia ad infinitum verè tale sufficit, vt successiue nequeat percurrī, aut finiri: non ergo quod versus locum terminos minimè sortiatur: eos ergo poterit sortiri.

Sed ad primum respondeo, hominem, & lapidem esse terminos non immediatos, sed mediatos infinitarum specierum possibilium vtrumque interiacentium, vt explicatum, ac probatum à nobis est cap. 2. huiusmet tract. in 4. rat. At in præsentī quæstio est de terminis immediatis: id est de palmis, v.g. quorum primus, & ex vna parte terminans, habeat immediate post se secundum, & hic tertium, & sic vltra in infinitum: pariterque vltimus ante se penultimum, & hic ante se alium, & sic vltimus sine fine. Secundum argumentum contrarium falsò supponit, vnum infinitum esse propriè maius alio: nec minus, falsò, quod possit virga versus Occidentem finita, & termino aliquo clusa, stante quidem eadem positione partium diuidi in duas quantitates, siue portiones infinitas, euidentem enim est, vbi cumque fiat eius scissio, atque diuisio, eius vi non quantitatem infinitam, sed finitam ab infinita

abscondi debere: Haud tamen propterea negaverim, virgam illam aliter collocatam, ac versus Orientem, & etiam Occidentem sine fine productam posse in duas partes infinitas dissecari: de quo infra.

8. Ad tertium argumentum similiter negandum est, intensionem infinitam in duas medietates infinitas posse dividi, ad modum, quo intenditur ab adversariis. Adde, quod medietas una, & altera denotent divisionem æqualem: at nihil magis repugnans aut in intelligibile, quàm intensionem versus maximum infinitam dividi posse in partes æquales, huiusmodi enim divisio in medio rei divisa fieri debet: at in illa intensione non daretur medium: hoc siquidem est, quod æqualiter distat ab extremis: in præfata autem intensione non essent duo extrema, sed unum, ut supponitur. Ad quartum argumentum dicendum est, partes infinitas continui bipalmaris v. g. esse partes proportionales, & indeterminatas: at impræsentiarum de solis partibus infinitis determinatis, ac non proportionalibus disputari, an possint duobus terminis versus locum claudi.

9. Quintum argumentum contrarium in eo peccat, quod iuxta illud magnitudo versus maximum infinita, infinitumque locum occupans, non tantum posset, sed etiam deberet utrinque terminos, quibus clauderetur, habere: Sequela est evidens: consequens autem vel iuxta ipsos adversarios falsum. Deinde, quod effici non possit aliquam magnitudinis infinitæ partem non habere, aliam post se, ex eo, quod omnes eius partes aliam post se non substineant, alterum, inquam, horum ex altero non effici in simili demonstratum est à nobis supra. cap. 3. huius tractatus: ibique breviter ostensum, quo pacto intelligenda sit communis illa Dialecticorum de æquipollentis agentium regula: *non omnis, quidam non.*

10. Ad postremum argumentum adversariorum respondeo; ita quidem rem se habere, ut si aliquid non possit successive pertransiri, ac finiri per infinitas partes determinatas æternitatis, eo ipso sit infinitum versus maximum, locumque infinitum occupare possit, at vnde probant adversarii, quod ita versus durationem non habet terminum, illud tamen eum habere posse versus locum. Quemadmodum infinitæ partes determinatæ æternitatis non possunt claudi duobus terminis, ac propterea efficiunt, ut in iis nullum infinitum verè tale possit successive percurrì, ac finiri: cur etiam infinitæ partes determinatæ loci non debeant carere primo, & ultimo, terminosque, quibus cohibeantur, respicere. Quod si respiciunt, hoc ipso repugnat magnitudo illa localiter in infinitum protensa; & tamen duobus terminis clausa: id enim esset, locum, quem occuparet, terminis claudi, quantumvis haberet infinitas partes determinatas: quo tamen nihil absurdius.

CAPUT II.

Magnitudinem corpoream infinitè simpliciter extensam quoad locum non repugnare verius est.

11. Ita Okamus, Gabriel, Gregorius, Bassolis, Auicenna, Algazel, Vazquez, Hurtado, & Conimbricenses atque Compton. tract. præced. c. 4. à nobis citari Quibus adde Maironium in 2. dist. 9. quæst. 1. Alliacen. ibid. dist. 42. quæst. 13. art. 3. Holchor. dist. 9. quæst. 2. art. 5. Argentin. dist. 1. quæst. 2. art. 2. Adam. in 3. dist. 14. quæst. 10. art. 2. dub. 2. Almain ibid. dist. 10. quæst. 1. Maiorem in 1. dist. 44. quæst. 3. ac nostrum Arriaga disp. 13. physic. sect. 4. Suadet autem hæc sententia, quam ut veriore amplexus sum: primo à paritate multitudinis, siue quantitatis discretae, simpliciter, atque categorice infinitæ, quam possibilem esse supra ostendi: secundò à paritate durationis, siue quantitatis successivæ, & continuæ, de qua etiam infra constabit, quod sit possibilis infinita: tertio denique à solutione argumentorum, quæ nobis communiter obijciunt adversarii: qui quidem plurimi sunt, & valde graves, ut videre est apud Balchazarem Tellez disp. 31. & Phys. sect. 1. conclus. 4.

12. Primum ergo argumentum contrarium est: B. Thomæ 1. part. quæst. 7. art. 3. & sic habet: omne corpus aut est naturale, idest: constans materia, & forma, aut mathematicum, idest: constans materia, & sola quantitate: at utrolibet modo consideretur corpus, repugnat infinitum esse: forma enim substantialis exposcit determinatam, & finita accidentia, atque adeo determinatam, finitamque quantitatē, quæ formæ substantialis corporeæ magis necessaria, magisque uniuersalis proprietas est: igitur corpus naturale forma substantiali constans finitam quantitatē sibi vendicat, atque adeo in infinitum protendi nequit. Deinde, corpus mathematicum, siue quantum repugnat sine forma mathematica, quæ mathematicum denominetur: at forma mathematica corporis est figura: ergo repugnat corpus mathematicum sine figura: at si daretur corpus mathematicum infinitum, illud figura careret; siquidem omnis figura terminis comprehenditur: corpus autem infinitum eo ipso interminatum, illimitatumque est.

13. Verum hæc ratio in primis falso supponit, corpus naturale materia, & forma constare; cum probabilius sit, corpus naturale substantialiter simplex non repugnare, uti supra lib. 3. tract. 2. ostendimus: deinde falsò etiam supponit, formam omnem substantialem finitam quantitatē exposcere: cur enim forma substantialis infinita, & sine termino protensa infinitam quantitatē postulare nequeat. Rursus perperam supponit corpus mathematicum, siue quantum vendicare sibi pro forma figuram: cum potius eius forma sit quantitas, siue hæc terminis cohibeatur, siue non. Et quidem corpus quantum absque vlla figura, vllisue terminis mathematicum dici posse, & à mathematicis considerari constat ex Euclide lib. 1. petitione 4. ubi corpus posse esse maius, & maius in infinitum; ac proinde saltem syncategorematicè interminum, & expers figuræ satis perspicue

perspicue tradit. Tandem, esto figura sit forma corporis mathematici; certe absque ea diuinitus esse poterit: haud secus ac materia prima sine forma physica, & substantiali supernaturaliter produci sustinet.

14. Secundum argumentum est eiusdem B. Thomæ vbi supra: fundamentumque habet in Aristotelis 1. de cælo cap. 5. Si daretur corpus infinitum, illud esset, & non esset mobile; quæ contradictoria sunt: esset mobile, quia esset corpus naturale constans materia, & forma; atque adeo mobile, cum natura sit principium motus, & quietis, &c. Non esset mobile, quia neque motu recto moueri posset; motus enim rectus postulat terminum à quo, & terminum ad quem, quorum hic acquiratur, & ille deferatur: at corpus infinitum terminum ad quem de nouo acquirere, aut terminum à quo deferere non posset, eo quod mole sua omnem locum occuparet: deinde motu circulari corpus illud cieri non posset: quia cum corpus motu circulari mouetur, ex lineis, quæ ab eius centro ducuntur, vna ad alterius locum peruenire debet; vt videre est in radiis alicuius rotæ in orbem volutæ; quorum vnus alteri succedit: at ex lineis corporis infiniti circulariter moti neutiquam vna ad alterius locum deuenire posset: ergo corpus illud circulariter, siue in orbem moueri non posset. Minor probatur: quia quod magis lineæ à centro ductæ ab eo distant, eo magis inter se distant, vt constat ex Euclide lib. 3. prop. 26. & experientia ipsa aperte testatur: at lineæ à centro, aut quasi centro corporis infiniti ductæ, ab eo in infinitum porrigerentur: ergo inter se infinitè distitæ essent, atque adeo nunquam per motum vna ad alterius locum deuenire posset: aliàs distantia infinita finito tempore, motuque horæ v.g. percurri transireque sustineret.

15. Respondeo in primis, corpus naturale, siue mobile, non in ordine ad solum motum localem, sed in ordine ad quemuis alium, siue latio, siue alteratio, siue alia quæuis materialis mutatio sit, dici posse: quare corpus illud infinitum, quantum libet localiter immobile, naturale tamen, ac simpliciter mobile esse posset. Deinde; vt corpus aliquod mobile, & naturale sit satis est, vt quoad singulas suas partes principium motus, & quietis in se habeat: atqui corpus infinitum quoad singulas partes finitas moueri posset, esto quoad omnes collectiue sumptas simul mouere nequirit: quoad singulas inquam, partes in sensu diuiso aliarum ab aliis, aut si aliæ sine aliis existerent. Rursus fac corpus illud esse infinitæ longitudinis versus Orientem, & Occidentem, & latitudinis finitæ; sanè esto ab Oriente in Occidentem, aut ab Occidente in Orientem cieri non posset tamen ab austro ad aquilonem, & ab aquilone ad austrum moueri motu recto posset: ergo absolute mobile localiter esset. Præterea, esto, esset finitæ longitudinis versus Occidentem, & infinitæ longitudinis solum versus Orientem; ab Orienti tamen in Occidentem motu recto moueri posset, vt inferius hoc ipso capite ostendam. Tandem corpus illud, esto quicquid versus infinitum esset, nullumque locum non occuparet, motu circulari moueri posset: quanquam enim nullæ lineæ ab eius centro deductæ collectim sumptæ sibi inuicem quoad locum succederent, nullaque secundum se totam alterius locum occuparet ob infinitam earum distantiam: ceterum vna lineæ

diuisim sumpta ad alterius locum deuenire posset; cum enim quæuis pars lineæ A. v.g. à centro illius corporis infiniti finitè distaret: sanè à quauis parte lineæ B. finitè tantum duraret; & proinde quæuis vnus lineæ pars ad alterius locum per motum deuenire posset; ac per consequens tota vna lineæ diuisim sumpta ad locum alterius etiam diuisim sumptæ accedere poterit. Quod autem quæuis pars cuiusvis lineæ à centro corporis infiniti finitè tantum distaret, esto ipsa lineæ collectim sumpta à centro infinitè distaret, ex eo perspicuum est: quia ab instanti A. reliquorum in infinitum subsequendum collectio, siue æternitas infinitè distat, & tamen nullum instantis æternitatis ab instanti A. infinitè distat: aliàs æternitas, & instantium infinita collectio duobus terminis cõtereretur. Atque ex his constat, singulas partes corporis infiniti in sensu composito aliarum circulariter moueri posse in aliquo tempore, quin in eo tota partium collectio circulariter moueatur.

Tertium argumentum est Bonauenturæ in 1. dist. 43. Si daretur corpus infinitæ magnitudinis, illud esset actus purus: at esse actum purum est proprietas, ac prærogatiua solius Dei, quippe qui solus omnis potentialitatis expers est, cum inter omnes creatura sit in potentia ad aliquid. Maior probatur: quia corpus infinitum non esset potentia ad aliquid, nihilque ei addi posset; aliàs finitum esset: ergo actus purus non esse non posset. Verum hæc ratio nihil concludit: nam Deus est actus purus, quia non est propriè in potentia ad aliquid: corpus autem illud esset in potentia ad plura, nimirum ad non esse; ad plura esse accidentaria, quibus immutari posset; ad formam substantialem infinitè protensam, qua compleretur; ad ipsius corporis partes, quarum vna alias intrinsecè posset non complere, aut immutare: ac deum ad nouas partes, quæ ei à Deo superaddi possent: quamuis enim infinitum esset, non ob id additamenti incapax esset: quæ ratione Deus productis infinitis hominibus albis infinitos nigros eis potest superaddere.

Quartum argumentum proponitur à Richardo in 1. dist. 43. quæ 5. Producat Deus lineam infinitam versus Orientem, & versus Occidentem: lineæ isthæ quacunque diuidatur, in duas partes æquales diuidetur: quia si vna eius diuisa pars alteri supponatur, neutra alteram excedet: nec enim versus eam partem, qua facta esset diuisio; cum ibi duo extrema vtriusque supponantur, alterum alteri: nec etiam versus aliam partem vna aliam excedet; cum versus aliam ambæ extremis careant: scienter ergo duo puncta in ea lineæ A. videlicet, & B. sanè pars illius lineæ per A. ad B. æqualis erit parti eiusdem lineæ à B. & ultra, ob rationem nuper propositam. Deinde pars lineæ vsque ad A. tantum, & non ultra est æqualis parti lineæ, quæ à B. incipit, & in infinitum protenditur: at quæcumque sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se: ergo pars illius lineæ per A. ad B. & pars etiam illius ad A. tantum æquales inter se erunt: cum ergo ex his postremis altera in altera contineatur, sanè pars æqualis toti non esse poterit.

Verum hæc ratio nihil concludit; supponit enim vnā partem infinitam lineæ alteri etiam infinitæ æqualem esse; quod omnino falsum est, cum æqualitas, & inæqualitas totius quantitatibus finitæ

finita sint passiones: & quamvis una pars infinita eius lineæ altera etiam infinita maior, aut minor non sit, eamque nec excedat, nec ab ea excedatur inde tamen non sequitur, unam alteri æqualem positiuè esse: ut enim ait Aristoteles 10. *Metaphys. non omne est æquale, quod non est maius, aut minus*: idque in rebus tantum finitis locum habet; secus verò in infinitis, quæ & maius, & minus æquale, & inæquale neutriquam suscipiunt. Ita respondet Richardus ubi supra. Cui addiderim, esto gratis admittatur, partem infinitam esse æqualem toti infinito, nihil id inconuenientis habere: solamque æqualitatem partis, & totius in rebus finitis repugnare: siquidem persona Filij ad collectionem trium personarum comparatur, tanquam pars ad totum, siue contentum ad continens: at persona Filij est æqualis in quantitate perfectionis essentialis collectioni trium personarum, in qua continetur. In rebus autem creatis, & finitis partem alicuius collectionis æquare in quantitate perfectionis essentialis totam collectionem planè repugnat.

19.

Quartum argumentum, illudque difficillimum à Gregorio in 1. dist. 34. quæst. 4. art. 2. & P. Vazquez. 1. part. disp. 26. c. 8. aliisque in hunc fermè modum proponitur. Creet Deus longitudinem infinitam versus Orientem, solum, eamque alternatim albam, & nigram: ita ut primo palmo nigra sit, secundo alba, tertio nigra, quarto alba, & sic in immensum: deinde secernat Deus partes albas à nigris, & nigras versus Orientem, sicuti antea continuer, vel per motum, vel sine motu; albas verò versus Occidentem in infinitum etiam protendat, ita ut à prima parte nigra albæ incipiant: sanè in hoc euentu aut longitudo partium albarum duobus terminis claudetur, aut eadem longitudo ex albis, nigrisque coalescens absque vlla additione, aut rarefactione modò spatium infinitum versus Orientem solum; modò infinitum versus Orientem, & Occidentem occupabit; quod aperte videtur repugnare.

20.

Respondeo cum P. Vazquez ubi suprâ, admissa sequela argumenti. Consequens autem absurdum non esse tripliciter explano: primò, quia quod longitudo illa modò occupet spatium infinitum versus Orientem solum, modò vero spatium infinitum versus Orientem, & Occidentem; non arguit eam occupare modò maius, modò minus spatium; quia cum verumque spatium est infinitum, neutrum aliò propriè maius, aut minus esse potest: hæ enim relationes, in infinito locum non habent, uti supra non semel edocui. Secundò, quod eadem longitudo modo protensa versus Orientem, modò versus Orientem, & Occidentem occupet spatium, quod antea, & ulterius infinita alia spatia; idque absque rarefactione, aut absque eo, quod aliqua eius pars in duobus locis collocetur: hoc inquam, inconueniens non est, quia spatium imaginariū propriè non occupatur, nec potest. Et quamvis de spatio imaginario finitò loquendum sit perinde, ac si aliquid reale esset, aut verè occupari posset; quia alias per ordinem ad illud rerum distantiam, & indistantiam, situm, & posituram metiri non possemus: fortassis tamen de spatio imaginario infinito omnis mensuræ incapaci necessario ita loquendum non est.

21.

Tertiò, siue spatium imaginatum propriè occupetur, siue non: sanè eadem magnitudo infinita

sine rarefactione, aut, condensatione, & absque eo, quod una illius pars iam in vno, iam in duobus locis sit eadem, inquam, modo aliquod spatium infinitum, modo illud ipsum, quod antea, & aliud spatium ulterius occupare poterit: siue, quod perinde est nostro more loquendi, & concipiendi, modò maius, modò minus spatium occupare poterit: ergo longitudo illa in argumento proposita modò versus Orientem, & versus Occidentem in immensum protendi potest. Antecedens suppositis nostræ fidei principiis euidenter demonstratur: siquidem collectio pœnarum Iudæ incipiens ab instanti D. toti æternitati à parte post commensuratur; sumo eandem collectionem infinitam pœnarum nulla addita, & rogo: an si inciperet ab instanti A. quod instanti D. tribus instantibus inclusiuè antèrius est; an, inquam, omnia instantia æternitatis ab instanti A. inclusiuè adæquaret, vel non. Si primum: ergo eadem collectio pœnarum sine vlla additione, aut rarefactione, modò maius, modò minus instantium occupat, & adæquatur: cur ergo de quantitate permānēti idem dici nequeat. Si secundum: ergo collectio illa pœnarum Iudæ ab instanti A. inchoans ad aliquod æternitatis non pertingeret, in eoque finiretur: ac proinde infinita esset: aut infinitum duobus terminis claudi posset, quod supra repugnare demonstratum est.

Quintum argumentum à P. Hurtado ubi supra proponitur. Creet Deus longitudinem infinitam vtrinque, videlicet versus Orientem, & versus Occidentem: eamque diuidat, qua supra telluris centrum pergit, eique perpendiculariter responderet: duosque palmo, ex ea abscindat. Rursus, Deus partes illas reliquas moueat, alteram ab Oriente ad Occidentem, alteram vero ab Occidenti in Orientem; ita ut ambæ immediatè se tangant; aut si maius, continuentur: sanè in hoc euentu linea illa post interruptionē, aliquarumque partium abscissionem; iterum sibi commissâ, & reuincta non poterit non amittere spatium aliquod versus Orientem, & versus Occidentem: quia aliàs maius spatium, quàm antea occuparet, quod omnino fallum est, ut supponitur: tum etiam quia ab Oriente in Occidentem, & contrario penes aliam, aliamque sui partem mouetur: quando igitur motus omnis terminum à quo, & terminum ad quem postulat, certè non poterit longitudo illa versus Orientem, & versus Occidentem spatium aliquod non amittere: quo fiet, ut quantumvis insipita sit duobus terminis eo in euentu claudatur: quod tamen repugnare, supra euidenter, ni fallor, demonstravi.

22.

Huic argumento respondet P. Hurtado, partes illius lineæ intercisas moueri non posse: contra tamen primò: quia sine motu potest Deus illas committere, & inter se in aliquo puncto fixo copulare, in qua hypothesi tota vis argumenti redit: sic Christus Dominus sine motu se speciebus consecratis præsentem reddit, easque quodam modo sibi copulat. Contra secundò: quia quamuis collectio aliqua finita successiuè decurrere non possit, quin aliquando præterita sit, tamen collectio aliqua infinita successiuè decurrere potest, quin in vllò instanti vnumquam præteritura sit: ergo quamuis magnitudo finita moueri nequeat absque termino à quo, tamen magnitudo infinita moueri poterit absque eo, quod collectim sumpta terminum aliquem à quo sortiatur, esto diuisim

23.

diuissim sumpta, & quoad singulas eius partes illum fortitur. Contra tertio: quia sicut magnitudo permanens mouetur de loco in locum, ita anima rationalis v. g. mouetur de tempore in tempus: at eo ipso, quod anima rationalis sit aeterna à parte post, & infinita duratione praedita sit, potest continuè moueri de instanti in instans absque vilo termino ad quem, vltra quem vltius non progrediatur: ergo eo ipso, quod magnitudo aliqua sit immensa, & infinita vicationis versus aliquam partem poterit moueri de loco in locum absque vilo termino à quo, quem omnino deserat. Quare melius argumento responderi potest, lineas illas per motum sibi committi, & iungi posse: ob id tamen duobus terminis eas clausum non iri; sed spatium, quod antea versus Orientem, & Occidentem; & vltius spatium partium abscissarum ratione suae infinitatis occupare posse, vt in solutione praecedentis argumenti exposui.

24. Sexto arguunt aduerarij: implicat qualitas infinite intensa: ergo & qualitas infinite extensa. Consequentia videtur sine vilo discrimine. Antecedens suadetur: tum quia si daretur visio Dei infinite intensa, esset comprehensio Dei, quae tamen repugnat: tum etiam, quia si grauitas infinita in lapide constitueretur, lapis in instanti moueri posset, & non posset, vti disputat Aristoteles 1. de caelo cap. 6. non posset moueri in instanti, quia motus essentialiter tempus postulat, in quo exerceatur: posset quidem moueri in instanti, quia quo grauius est mobile, eo velocius, siue breuiori tempore mouetur: ergo, si mobile est infinita grauitatis; in vnico temporis puncto moueri poterit. Respondeo negato antecedenti; ad primam eius probationem dicendum est, quod visio Dei infinite intensa eum non comprehenderet, cum plura Dei connotata, pluresque eius effectus eam latere possent. Ad secundam probationem dicendum est, quod lapis infinita, & summa grauitate praeditus in instanti moueri non posset; sed solum moueri posset in centrum motu summe veloci: motus autem summe velox non est, qui in instanti temporis peragitur; sed qui nullam partem etiam indeterminatam loci non attingit, nullamque etiam partem indeterminatam temporis non exhaurit.

25. Septimò demum argumentatur contrarij. Quia nequit Deus simul producere omnem quantitatem finitam solum: ergo nequit etiam producere simul quantitatem infinitam. Consequentia tenere videtur: vbi enim id, quod finitum, & minus est, à Deo produci nequeat: quā ratione ab eo produci poterit id quod infinitum; ac proinde finito maius est. Antecedens suadetur: si produceret Deus simul omnem quantitatem finitam solum; ea quantitas additione vnus palmi (quam quantitati infinite nondum productae detrahat Deus) additione, inquam, vnus palmi infinita euaderet, atque finitum additione finiti in infinitum exeresceret, quod chimericum est. Sequela suadetur: quia omnis quantitas finita solum est maxima quantitas finita: at vbi quantitati finitae maxima aliquid addatur, ea finita remanere non poterit: alias ante additionem inter finitas maximarum fuisset: ergo quantitas illa quacunque additione in infinitam exerescet. Respondeo, producere Deum omnem quantitatem finitam solum, hoc est, quae infinita non sit, est producere partes quantitatis infinite, quin

ipsa quantitas infinita producat: omnis enim quantitas finita est pars, aut potius partes quantitatis infinite: cum ergo Deus diuinitus producere nequeat partes omnes alicuius totius, quin totum ipsum producat: sanè quantitatem omnem finitam solum producere nequibit. At ex eo, quod Deus infinitam quantitatem actu produceret, neuiquam sequeretur partes alicuius totius toto ipso improducto à Deo productum iri. Itaque concessio antecedenti praecipuo obiectionis neganda est eius consequentia: nimirum: quia vt visum est, quae militat in antecedenti ratio, ea nequaquam procedit in consequenti.

TRACTATVS V.

De infinitate corporis naturalis, aliarumque rerum quoad durationem.

CAPVT PRIMVM.

An creatura aliqua permanens, siue corporea, siue corporis expers esse possit à parte ante aeterna, siue infinita quoad durationem?

1. I. FIRMATIVAM questionis propositae partem tumentur B. Thomas 1. part. q. 46. art. 2. & 2. contra gent. cap. 46. & cum eo Caietanus, Capreolus, Ferrariensis, alique Thomistae. Item Okam. Gabr. Gregor. & cum his non pauci Nominales. Nec non Scotus, quanquam problematice in 2. dist. 1. quaest. 3. ac Durand. etiam in 2. dist. 2. q. 2. Ex nostris Suarez 1. Metaphys. disp. 20. sect. 6. Vasquez 1. p. disp. 177. cap. 5. Molina 1. part. q. 46. art. 2. Conimb. 8. Phys. cap. 2. quaest. 6. art. 6. Hurtadus disp. 16. Phys. sect. 1. Compton. disp. 39. Phys. sect. 1. Ouiedo lib. 8. Phys. contr. 19. punct. 1. Rub. tract. de aeternit. mund. q. 2. & Arriaga disp. 17. sect. 2. subsect. 2. quibus libenter accedo. Primò, quia non est maior perfectio aeternitas, siue infinitas durationis à parte ante duntaxat, quam aeternitas, siue infinitas durationis à parte post: at hæc posterior perfectio conditionem creaturae permanentis non superat: ergo nec illa prior perfectio est supra conditionem creaturae suapte natura permanentis. Maior probatur: quoniam semper fuisse, aliquando tamen non fore, nec beatius, nec perfectius est, quam aliquando non fuisse, semper tamen fore: imò hic posterior existendi, modus priori perfectior, & beator est, si altera alterum excedit, vt intuitu constabit: infinitas ergo durationis à parte infinitatem durationis à parte post neuiquam perfectione superat. Minor autem argumenti nostri est de fide, cum Scripturae Angelorum, & animorum immortalitatem, eorumque aeternam, ac nunquam cessaturam poenam, aut gloriam passim deprædicent. Huc etiam faciunt illud Ecclesiast. 1. Terra autem in aeternum stat, alique id genus sacrae paginae testimonia.

2. Secundo probatur nostra sententia: quia magnitudo aliqua permanens in ordine ad locum infinita esse potest, indifferenter qui dem versus Orientem

Orientem, aut Occidentem v. gr. vt superius ostendi: ergo etiam in ordine ad tempus, siue durationem, vel à parte ante, vel à parte post indifferenter infinita, aeternae esse potest: quae enim vtrunque discriminis ratio, vel leuissima afferri potest? Aut cur illud immensitati Dei derogare non potest; hoc autem secundum aeternitatem ei propriam deiiciet, creaturisque communem efficiet? Tertiò: non est de ratione productionis vt sic, vt in tempore incipiat, atque ab aeterno non fuerit: cur ergo creatura aliqua ab aeterno produci non possit? Antecedens conspicuum est: quia Verbum diuinum verè, & realiter producitur à Patre: at non in tempore, sed ab aeterno: de conceptu ergo productionis vt sic non est, vt in tempore, & non ab aeterno sit. Et quidem, estò productio alicuius creaturae ab aeterno fuisset, ea generationem Verbi perfectione non aequaret: siquidem talis productio esse finitum, & imperfectum communicaret, cum interim productio Verbi esse infinitum, & summè perfectum tribuat.

3. Quartò: non est de ratione effectus, vt sit causa sua posterior duratio realis, sed tantum, quod eam duratione naturae, siue rationis sequatur: at quamuis creatura aliqua permanens esset ab aeterno à Deo producta, tamen duratione rationis, siue naturae Deo posterior esset, vt duratione reali nequaquam eum sequeretur: creaturam ergo permanentem esse ab aeterno non repugnat. Minor perspicua est. Maior probatur: quia lux est effectus solis, & calor ignis: hi autem similisque effectus causas suas duratione reali non subsequuntur: quis enim vsquam, aut vnquam solem non lucere, aut ignem non calefcere vidit, vel potuit? Tandem omnipotentiae Dei denegandum non est, quod in se terminorum repugnantiam non complectitur: at existentia creaturae permanentis aeterna à parte ante, omnique initij expers terminos repugnantes, & inimicos non comprehendit, vt ostendo solutione argumentorum: ad quam iamiam progredior.

4. Oppositam ergo sententiam tuentur Henricus quodl. 1. quaest. 7. & quodl. 9. quaest. 17. Albertus in 2. distinct. 1. quaest. 2. Richard. in 2. dist. 1. quaest. 4. Marsilius quaest. 1. artic. 2. Guilielmus Paris. lib. 1. de vniuerso. Vdalricus in sua summa lib. 4. Toletus 8. Phys. cap. 2. quaest. 2. Valentia tom. 1. disputat. 3. quaest. 3. part. 2. assert. 3. Lessus lib. 4. de perfect. diuin. cap. 2. Tann. 1. part. d. 6. quaest. 1. d. 3. Murcia. Philoponus, Burlaeus, & alij. Quorum primum fundamentum est. Creatio rei est productio eius ex nihilo: at produci ex nihilo res nequit ab aeterno: nequit ergo creari. Maior in aperto est. Minor probatur: quia produci rem ex nihilo est illam produci ex non esse sui: quare necesse est, vt cum aliquid ex nihilo producitur, eius non esse praecedat eius esse: at quod producitur ab aeterno, ita comparatum est, vt eius non esse praecedere nequeat eius esse; eo quod eius esse sit ab aeterno.

5. Respond. o negata minori, & eius probatione: vt enim ex Anselmo in Monolog. cap. 8. explicant. D. Thomas 1. part. quaest. 45. art. 1. Durand. in 1. distinct. 1. quaest. 2. Heruicus in tract. de aeternit. mundi quaest. 2. Suarez disputat. 20. Metaphys. sect. 6. Hurtad. disputat. 12. Phys.

sect. 1. vt inquam hi, alique communiter explicant; cum creatio dicitur productio rei ex nihilo, nihilum non debet sumi positiuè, quasi notet ordinem termini à quo, qui terminum ad quem, siue esse rei duratione reali antecurrit: haud secus ac terminus à quo motus eius terminum ad quem tempore antecedit; non inquam positiuè sumi debet, vt argumentum sub sumit, sed tantum negatiuè: vt sit idem rem produci ex nihilo, ac produci non ex aliquo praesupposito subiecto: qua ratione res existens ab aeterno ex nihilo produci potest: vt vel in emanatione Verbi diuini cernere est.

6. Arguunt secundò: si Deus produceret aliquid ab aeterno, illud non liberè, sed necessariò produceret: at implicat, Deum producere aliquid extra se necessitate naturae, & non potius secundum consilium, arbitriumque suae voluntatis: ergo, &c. Sequela probatur: quia Angelus v.g. ab aeterno productus nequaquam liberè existeret, dum existeret: quia omne dum est, necessariò est: nec etiam liberè existeret, antequam existeret: libertas enim, siue indifferentia in Angelo ad existendum, vel non existendum, antequam existeret, supponeret eum non existere in aliquo instanti antecedenti eius existentiam: at eo ipso, quod Angelus esset ab aeterno, in nullo instanti ante suam existeret existentiam. Respondeo, Angelus ab aeterno productus, existentiam adhuc, liberè, & necessariò existere posset. Quod autem omne dum est, necessario sit, nihil obest: quia ea necessitas est consequens: & ex suppositione consequenti ipsius existentiae Angelicae proficiscitur: vnde posset Angelus existens ab aeterno, dum est, liberè esse: quia necessitas consequens, & à determinatione antecedenti alicuius causae non orta nequit libertatem diruere. Sic Deus liberè, & non necessariò mundi existentiam efficaciter vult; esto eum ab aeterno velit: quia aeternae illius volitionis nullum principium cum ea connexum, ad eamue determinatum praexistit, aut praesupponitur.

7. Arguunt tertiò. Si Deus produceret creaturam ab aeterno, ea aeterna esset: at aeternitas est duratio propria solius Dei, vt constat ex symbolo Athanasij, vbi inter omnipotentiam, immensitatem, aliaque attributa Dei propria aeternitatem censet: ibi; *Aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus Sanctus, sed non tres aeterni, sed vnus aeternus*: Id quod etiam omnes Theologi cum B. Thoma 1. part. quaest. 10. art. 3. profitentur. Confirmatur: quia supra conditionem creaturae esse videtur, vt Deo aequalis duratione sit: quò spectat illud Hugonis Victor. lib. 1. de Sacram. cap. 10. ibi: *Fugit diuinam virtutem, quod aliquid sibi coaeternum faciat*. At si aliqua creatura permanens ab aeterno producta esset, Deo aequalis esse posset duratione, eique coaeterna: nimirum si Deus eam ab aeterno productam aeternum etiam conseruaret. Respondeo: aeternitas bifariam sumi potest. Primò, pro duratione infinita, qua quid à se, & ratione stabilitatis, atque immutabilitatis sibi innatae semper est, nullumque temporis interuallum non permeat: & in hoc sensu aeternitas est duratio propria solius Dei: vt Beatus Thomas quaest. illa. 10. artic. 3. nuper citatus exponit. Secundò pro duratione infinita, qua quid semper est, aut erit, & infinita temporum spatia, aut à parte ante, aut à parte post,

poss. aut etiam vtrunque complectitur; ita tamen, ut id à se non habeat, sed potius extrinsecus emendicet: & aternitas hac ratione sumpta duratio solius Dei propria non est, & creaturæ potest communicari.

8. Arguunt quartò. Si creatura permanens duraret ab aeterno, oporteret eam ita durare per durationem à se distinctam: at per durationem à se distinctam durare diuinitus nequit: ergo, &c. Maior probatur: quia sicut extrema per vniionem distinctam necessario vniuntur, quia reperiri possunt absque eo; quod vniuntur; ita creatura permanens nisi per durationem à se distinctam aeternum durare nequiret: siquidem tam ipsa creatura, quam aternitas dari possent, quin ipsa aternitati coëxisteret, aut commensa esset; nimirum si in tempore solum produceretur. Minor probatur: quia creatura permanens ab aeterno durare nequiret per durationes successiuas à se distinctas, quæ infinita quadam vicissitudine sibi succederent: sic enim infinitum pertransiri, & aliquando finire posset: nec etiam per durationem indiuisibilem se ipsa indifferentem, ut ab aeterno esset, vel non esset: sicut ipsa creatura, cuius est duratio, indifferens esset: aliàs ea duratio per aliam durationem ab aeterno esset; & alia per aliam tertiam, & sic in infinitum: nec demum per durationem indiuisibilem, quæ seipsa essentialiter affixa esset toti aternitati, quam latè diffusa est: quia eiusmodi duratio derogaret dominio Dei; eo quod Deus illam ex suppositione, quod existeret in vno instanti, non posset destruere non solum in alio instanti, verum etiam in tota aternitate: quare, estò eius productio sub dominio Dei esset, tamen eius conseruatio Dei dominio minimè subesse posset.

9. Respondeo, creaturam permanentem ab aeterno conditam duraturam per durationem à se distinctam, & indiuisibilem, quæ seipsa toti aternitati essentialiter affixa esset; quæque ex suppositione, quod semel existeret, non nisi transactis infinitis temporum spatiis à Deo impediri destructiue posset. Quod autem huiusmodi duratio dominio Dei obesse non posset, tripliciter ostendo. Primò quidem: quia non magis attinet ad dominium Dei, quod rem, ex suppositione quod existat, destruere posset, quam quod eam ex tali suppositione conseruare possit: tam enim esse rei, quam non esse illius penes arbitrium Dei esse debet: at non derogat præfixo Dei dominio, quod durationem affixam essentialiter instanti *A.* v. gr. ex suppositione, quod existat, conseruare non possit, ut etiam largiuntur aduersarij: ergo & eius dominio Dei derogare non poterit; quòd durationem illam aternitati commensam ex suppositione, quod esset, destruere non posset. Secundò: dominio Dei derogare non potest, quod ex suppositione, quod causa necessaria proximè expedita in aliquo signo priori naturæ existat, eius effectum impedire nequeat: ergo nec etiam eius dominio derogare non potest; quod ex suppositione, quod existat duratio aliqua in instanti priori temporis, eam in alio posteriori impedire, aut destruere nequeat. Tertio & à priori. Quod non possit Deus aliquid ex suppositione consequenti determinationem liberam suæ voluntatis eius dominio detrahare non potest: aliàs

R. P. Lyncei Philosophiæ Tom. II.

omnis effectus liber ad extra eius dominium imminueret, cum nullus sit, qui ex suppositione, quod existat à Deo inimpedibilis non sit: at quod duratio illa, de qua concertatio est, existat in instanti priori est suppositio: consequens determinationem liberam diuinæ voluntatis: ergo quod ex ea suppositione nequeat Deus durationem eiusmodi in instanti sequenti destruere, dominio Dei præiudicare non poterit. Respondeo secundò, creaturam illam durare posse ab aeterno per durationes successiuas infinita quadam alternatione labentes, atque decurrentes: siquidem infinitum etiam successiuum ab aeterno esse posse verius est, ut cap. sequenti ostendam.

Denum obijciunt. Si Deus ignem ab aeterno produceret, eique stupam applicaret, eiusmodi ignis stupam ab aeterno combureret, & ab aeterno non combureret: foret quidem, ut combureret: quia nec in igne virtus ad producendam formam ignis, nec in stupam aptitudo ad eam suscipiendam deesset: foret etiam, ut non combureret: quia aliàs forma ignis, & forma stupæ in eadem materia coaluissent, siue simul fuissent: videlicet quoniam stupæ ab aeterno producta, & aliunde ab igne ab aeterno combusta fuisset. Deinde: si Deus ab aeterno lapidem extra centrum creasset, is in centrum ab aeterno cecidisset, & non cecidisset: quod non cecidisset, patet: quia aliàs ab aeterno in centro fuisset, cuius tamen contrarium supponitur: quod item cecidisset, haud videtur minus perspicuum, quandoquidem innata sibi gravitate ab aeterno fuisset productus. Præterea: si Deus sceminam ab aeterno prægnantem produceret, ea ab aeterno factum pareret, & non pareret; pareret quidem ab aeterno, nam quid ab aeterno puerperium impedire posset? Quod tamen ridiculum videtur, non pareret ab aeterno: aliàs partus prægnatione neuiquam posterior esset. Respondeo: ignis ab aeterno productus stupam sibi applicatam ab aeterno non combussisset; quantum enim haberet potentiam remotam ad eam combustionem: nimirum qui virtute combustiva præditus esset, cuique passum combustibile proximè adesset: ceterum non haberet potentiam proximam ad eiusmodi combustionem: quia hoc, quod est, stupam in tempore existere, est conditio necessaria, ut forma stupæ formæ ignis succedat, seu ut stupæ in ignem conuertatur: hæc autem conditio in eo euentu deesset: ac per consequens potentia proxima ad combustionem stupæ: id quod etiam ratio in argumento allata confirmat. Eadem ratione lapis ab aeterno extra centrum non longè distans productus in illud tota aternitate non descenderet, descensusque ei impossibilis esset, non impotentia remota, sed impotentia proxima, uti supra proximè explicui. Eodem denique pacto scemina prægnans ab aeterno quantumcunque potentia remota parere posset, non nisi in tempore tamen pareret; defectu vtique potentia proxima ad pariendum.

DI CAPVT

CAPVT II.

An creatura aliqua successiua, siue corporea possit esse à parte ante aeterna, siue infinita quoad durationem?

11. **C**reaturam successiuam aeternam à parte post, siue simpliciter finitam, infinitam verò in potentia solum, & secundum quid possibilem esse, imò de facto datum iri Philosophi omnes Christiani, & quotquot etiam ex Ethnicis minus desipere aperte profitentur. Quod verò ad creaturam successiuam aeternam à parte ante, & simpliciter, actiue infinitam attinet; an possibile sit? inter Authores non parum controuerti solet. Porro creatura successiua, de qua an à parte ante aeterna infinitaue esse possit, in dubium reuocari solet, duplex est: nimirum continua, qualis est motus caelorum v.g. aut discreta, quales sunt generationes hominum, aliorumque animantium.

12. **A**ssero primò: creatura continua successiua, qualis est caelorum motus diuinitus aeterna, siue infinita à parte ante esse potest. Ita Gregorius in 2. dist. 1. Hieronimus quodl. 9. q. 3. Auerroës lib. 7. Phys. comment. 76. Collegium Conimbric. lib. 4. Phys. cap. 2. q. 7. art. 4. esto problematicè P. Valquez 1. part. disp. 177. cap. 5. Capreolus, Aegidijs, Iandunus, & alij. Probatur assertio primò: quia in eo quod motus circularis caelorum, aliùsue quouis, esto non circularis, sed rectus sit, ab aeterno successiue decurrat, nullam implicationem inuoluit, ut inferius ostendam solutione argumentorum, quæ in contrarium vrgeri solent: ergo, &c. Secundo: non implicat existere simul tempore infinitas vbicationes quoad locum successiuas, quæ versus Orientem, aut versus Orientem, in immensum protendantur, ut supra ostendi, cum de longitudine, aut versus Orientem, aut versus Occidentem infinita disputationem haberem: ergo etiam non implicat, existere infinitas durationes successiuas, quæ vel à parte ante, vel à parte post indifferenter termino omni destitutæ sint: ergo etiam motus locales infinitos non solum à parte post, verum etiam à parte ante dari non repugnat. Assero secundò: creatura successiua discreta generationibus hominum v.g. coalescens, simpliciter, siue à parte ante aeterna, infinitaue esse potest. Ita Capreolus in 2. distinct. 1. qu. 1. art. 3. Venetus lib. 7. Phys. Collegium Conimbr. vbi sup. art. 5. & 6. & si oppositam etiam probabile reantur. Probatur assertio solutione argumentorum; ad quam gradum facio.

13. **E**nimverò nullum motum successiuum, siue continuum, siue discretum ab aeterno esse, siue à parte ante infinitum (contra quam duabus assertionibus præcedentibus asserui) censent Durandus in 2. dist. 1. quæst. 3. Valentia t. 1. disp. 3. q. 3. punct. 2. Tolerus 8. Physic. qu. 2. & recentiores Theologi communius. Arguunt primò: motus ille à parte ante aeternus posset, & non posset pertransiri: quæ repugnantia sunt: posset quidem pertransiri, imò necesse esset, eum pertransiri: quia tandem aliquando ventum esset ad instans, in quo vera esset hæc propositio: motus successiuus infinitis partibus constans præcessit, siue transa-

ctus est: non posset pertransiri; quia infinitum successiue pertransiri nequit: cum ergo motus ille infinitus, aeternusque esset, pertransiri non posset. Antecedens probatur, primò: quia infinitum est quod finiri, siue pertransiri non potest, in eoque à finito differt. Secundò: quia ideò infinitum à parte post cruciatum Iudæ v. gr. pertransiri non potest, quia infinitum est. Tertiò auctoritate Aristotelis 3. Phys. cap. 5. textu 41. ibi: *Si igitur fieri potest, ut res innumerabilis numeretur, infinitum quoque poterit transiri.*

14. **R**espondeo, infinitum infinito tempore successiue pertransiri potest: quare motus successiuus à parte ante aeternus, infinitusue tota aeternitate successiua pertransiri poterit. Ad primam probationem oppositam dicendum est: infinitum definitur, ac nuncupatur tale; quia aliqua ex parte sine caret, esto alia ex parte terminum, finemque sibi præscribat: sufficit autem ad hoc, ut aliquid pertransiri, ac præteriri posset; ut aliqua ex parte, posteriori nimirum, finem sibi præstituat: unde infinitum à parte ante rectè pertransiri poterit. Ad secundam probationem dicendum est; ideò infinitum, aeternumue à parte post pertransiri non posse; quia est infinitum à parte post; non verò quia utcumque est infinitum, aut aeternum. Ad tertiam probationem dicendum est, Aristotelem solum censuisse infinitum non posse tempore finito pertransiri, quod nos vltro largimur: & quidem vel exemplum Aristotelicum id perspicuum efficit: sicut enim innumerabilem numerum, aut mensuram aliquam finitam reuocare non potes (nullus enim numerus est, qui eo ipso finitus non sit) sic etiam infinitum tempore finito pertransiri nequit.

15. **A**rguunt secundò: generatio hominis susceptionem seminis, conceptionem fœtus, eius coagulationem, eiusque partes complectitur: hæc omnia ab aeterno esse non possunt: ergo nulla singularis generatio ab aeterno esse potuit, multo ergo minus infinita generationum humanarum collectio ab aeterno esse potuit. Minor suadetur: quia quæ ab aeterno sunt, simul sunt: qua ratione tres diuinæ personæ ut ab aeterno sic simul duratione sunt: at ea quæ generationem hominis complectitur simul esse non possunt, sed successiue: ergo ab aeterno esse nequeunt. Respondeo: nulla generatio humana esse potuit ab aeterno, sed potius in tempore esse debet: cæterum collectio infinita generationum humanarum ab aeterno esse potuit, & in tempore esse non debet: haud secus ac quæuis duratio Angeli præteritura est, nullaque est, de qua aliquando verum non erit enunciare, iam præterit; & tamen collectio infinita durationum Angelicarum in nullo instanti præteritura est.

16. **A**rguunt tertio: si possibile esset motus circularis cœli aeternus à parte ante, infinitasque reuolutiones complectens; posset Deus singulis reuolutionibus singulos Angelos creare: cum ergo Angeli immortales sint, fieret sanè, ut in hoc instanti A. quod cœlo infinities reuoluto posterius est, Angeli infiniti simul, & semel existerent. Respondeo primò concessa sequela: consequens autem absurdum non esse supra tract. 3. satis ostendi: deinde esto consequens absurdum sit, & infinitas cathegorematica repugnet: sanè poterit Deus singulis instantibus singulos Angelos producere; ita tamen ut miraculose quos semel produxit, in instanti sequenti destruat: quo fiet, ut ad infinitam

infinitam eorum collectionem actu, & simul existentem nunquam deuenire sit. Quod si Deus in singulis caeli gyrationibus, non singulos Angelos, sed singulos homines produxisset, opus non esset, animas alioqui immortales semel productas iterum destruere: sed transmigratione animarum de corpore in corpus earum infinitatem Deus euitare posset: quanquam enim eiusmodi palingenesia de facto admittenda non sit, & contra Pythagoricos erroris damnata sit, eam tamen possibilem esse supernaturaliter quis ambigat?

17.

Arguunt quartò: si possibilis esset motus rectus aeternus à parte ante, sicuti supra edocuimus, possent duo per totam aeternitatem moueri ab Oriente ad Occidentem, & ab Occidente ad Orientem. Consequens est absurdum: quia non esset; cur hodie, quàm abhinc mille annis sibi occurrerent: nec cur potius Salmanticae v.gr. quàm quavis alia mundi plaga, aut etiam extra vniuersi spatium qua immensum illud inane quaquà versus protenditur; siquidem in spatio temporis, aut loci simpliciter infinito, quod vterque transigit, nulla pars definita est medium: cum medium sit, quod aequaliter distat ab extremis, quibus tamen spatium infinitum caret: cur ergo in vna loci parte potius, quàm in alia concurrere deberent, cum nullum instans praeter alio medium sit inter instantia, quae ab aeterno fuere, aut quae in aeternum futura sunt? Rursus: si duo ab Oriente in Occidentem ab aeterno moueantur, alter altero duplo velocius; sanè is, qui tardius mouetur, spatium infinitum vsque ad instans A. v.gr. peragat: ergo ille, qui duplo celerius mouetur, seignorem intervallo infinito post se relinquit: aliàs duplo celerius eo non moueretur; ergo spatium infinitum duobus terminis vtrique coërcetur: siquidem spatium infinitum, quo alter alteri praecurrit versus Occidentem finitur, ac terminatur, vt supponimus: deinde versus Orientem etiam terminatur, cum versus Orientem eo incipiat, quo seignior quieuit.

18.

Respondeo: motus aeternus à parte ante esse potest: etsi enim id genus motus terminum à quo fortiri nequeat: id tamen ratione suae infinitatis non inconuenit, vt i supra exposuimus. Ad

primum inconueniens: si duo ab Oriente in Occidentem, & è contrà ab aeterno mouerentur, alterque in alterius occursum veniret; sanè in aliquo determinato spatio temporis, & loci sibi occurrere possent. Quale autem esset illud temporis, & loci spatium, cum spatium infinitum medio propriè sumpto careat, refundi deberet in naturam motus, quo vterque moueretur: motus enim infinitus, atque spatio temporis, & loci infinito commensus, vnius naturae, aut speciei non est: per motum ergo huius speciei in hoc loco, ac tempore sibi occurrerent, & per motum alterius speciei in alio temporis, & loci interuallo: quanquam autem hanc motuum aeternorum, infinitorumque diuersitatem angustia nostri pectoris capere, aut percipere nequeant; infinita tamen, ac suprema mens eam probè nouit, ac comprehendit. Ad secundum inconueniens: si duo ab Oriente in Occidentem ab aeterno mouerentur, neuter altero duplo, aut villo modo velocius moueri posset: cum enim motus velocior alio sit, qui aequali spatio temporis maius loci spatium conficit: neuter autem motus in euentu posito posset maius spatium alio conficere, eo quod vterque spatium infinitum conficiat: vnum autem infinitum alio propriè maius esse nequeat; sanè neuter eorum alio velocior, aut concitator esse posset: fateor tamen, quamlibet partem vnius eorum motuum velociorem esse posse quavis parte alterius motus: inde tamen argui nequit, ad collectionem vnius, alteriusque motus; eo quod in infinito à distributio ad collectiuum consequentia non teneat, vt saepe monui, atque probaui.

19.

Quintò arguunt: qualibet pars motus aeterni à parte ante haberet aliquid se prius: ergo totus motus haberet aliquid se prius; quod tamen implicat. Denique arguunt: cum motus ille infinitas partes priores, infinitasque posteriores alternatim discurrentes complecteretur: sanè partes eius priores plures essent, & simul non plures, vt eo argumenti genere, quod alternatium nuncupant, ostendi potest. Verum priori argumento in simili factum est satis tract. 3. huius lib. cap. 3. posteriori autem responsum est supra lib. 3. tract. 3. cap. 2.